

KELTISK RASE OG KELTISK MYTE I VICENTE RISCOS NASJONALISME

Kåre Egenberg

Historie hovedfag, vår 2007
Universitetet i Bergen

Innhold

Innledning

Tidsavgrensning og problemstilling s.7

Galicisk nasjonalisme s.12

Litteratur om Vicente Risco s.14

Galicisk nasjonalisme og Vicente Risco s. 15

Teoretisk tilnærming s. 17

Kilder s. 28

Kapittel 1.

Spania før 1917 s.28

1.1 Restaurasjonen (1875- 1923) s.29

1.2 1898 s.30.

1.3 Det Nasjonale s.31.

1.4 Emigrasjon s.32.

1.5 Tradisjonisme og Katolisisme s.33.

Kapittel 2.

Spania mellom 1917- 1936 s.35

2.1 Alfonso XIII s.35.

2.2 Befolkning og Økonomi s.35.

2.3 Samfunnet s.36.

2.4 De dominerende klassene s.37.

2.5 Middelklassen s.38.

2.6 Bønder og Arbeidere s.38.

2.7 Den parlamentariske perioden frem til 1923 s.39.

2.8 Diktaturet s.41.

2.9 Den annen republikk s.43.

Kapittel 3.

Galicja s.46.

Kapittel 4.

De historiske betingelser for galicisk
nasjonalisme s.50

Kapittel 5.

Tre stadier i galicisk nasjonalisme s.54.

5.1 Provinsialismen s.54.

5.2 Regionalismen s.58.

5.3 Nasjonalismen s.61.

5.4 Oppsummering s.62.

Kapittel 6.

De ideologiske retningene innenfor
nasjonalismen (1917- 1936) s.63.

6.1 Neotradisjonistene s.63.

6.2 Andre ideologier innenfor nasjonalistbevegelsen s.68.

6.3 Oppsummering s.70.

Kapittel 7.

Nasjonalismens historie 1917- 1936. s.71

7.1 Irmandade dos Amigos da Fala s.71.

7.2 Programmet til *Irmandade da Fala* s.74.

7.3 Republikken s.76.

7.4 *PG* s.76.

Kapittel 8.

Den kulturelle aktivitet blant nasjonalistene

s.81.

8.1 Generasjon *Nos* s.81.

Kapittel 9.

Vicente Riscos ideologi s. 85

9.1 De intellektuelles reaksjon på krisen s.86

9.2 Miljøet blant intellektuelle s.88

9.3 Elitens rolle s.89

9.4 Påvirkning s.90.

9.5 Mot modernismen s.92.

9.6 Rase og religion s.96.

9.7 Oppsummering s.93.

Kapittel 10.

Risco, fascismen og nasjonalsosialismen

s.89

Kapittel 11.

Keltisk rase og keltisk myte i Vicente Riscos nasjonalisme. s.94

11.1 Nasjonsbegrepet til Vicente Riso s.94.

11.2 Rasen, den keltiske myten og den galiciske *volksgeist* s.96.

11.3 Arianisme og den keltisk/svebiske myte s.103.

11.4 Antisemittisme s.107.

11.5 Karakter og identitet-Den galiciske nasjonalkarakter s.110.

11.6 Oppsummering s.111.

Kilder s.119

Litteraturliste s.128

Sak- og personregister s.130

Kart s.132

Innledning.

Tidsavgrensning og problemstillinger.

Temaet for oppgaven er *keltisk rase og keltisk myte* i Vicente Riscos nasjonalisme.

I tid er oppgaven begrenset til 1917-1936.

Vicente Risco var aktiv i galicisk nasjonalisme fra 1917 til 1936. Han var først medlem av *Språkets Brorskap* (*Irmandades da Fala*), den viktigste nasjonalistiske organisasjonen før galiciske nasjonalister dannet det første partiet i sin historie, Partiet for Galicia (*Partido Galequista*)¹, der han også var en fremtredende medlem og partiets fremste ideolog.

Gjennom sine nasjonalistiske skrifter og spesielt sin *Den galiciske nasjonalismens teori* (*Teoria do nacionalismo galego*),² former Risco den historiske teoretiske myten om Galicias nasjonalitet; det som kjennetegner Galicia som nasjon.

Galicisk nasjonalisme var i disse årene sterkt preget av Riscos teoretiske arbeider, og hans politiske og organisasjonsmessige aktiviteter.

I perioden 1917- 36, har vi for første gang i galicisk historie, ideologier som er nasjonalistiske. De nasjonalistiske ideologiene har en ting til felles i alle varianter; Galicia er en nasjonal enhet. Risco gjør slutt på alle uklarheter og tvetydigheter som karakteriserer attenhundretallets regionalisme. Risco slår fast at Galicia, selv om det ikke er en stat,³ er en nasjon.

---

¹ Fremover skrevet som *PG*

² Kom første gang ut i 1920.

³ *en nasjon kan være uten noen slags form for autonomi* Vicente Risco Samlede Verker b.4 Teoria do nacionalismo Galego, Vigo, 1994. s. 11

*Ikke la oss diskutere om Galicia har rett til å være en nasjon. Galicia er en nasjon! Den galiciske nasjon er en geografisk og historisk kjensgjerning som ingen kan nekte. Galicia er en levende organisme og på grunn av dette har hun rett til liv.*⁴

Han sier om begrepet nasjon: *Begrepet nasjon er et historisk begrep, det vil si, selve virkeligheten.*⁵ Denne virkeligheten som *alltid lever, som en åndelig realitet, uavhengig av den staten den eventuelt tilhører.*⁶

Ett annet sted definerer han nasjon og nasjonal interesse slik: *Disse bånd som holder oss sammen (språk, tradisjoner, skikker etc.) og hvis vi legger til folket og landet, som former individene slik at de får felles trekk, en måte å være på, som er felles for alle i nasjonen, som utgjør den nasjonale karakter, en slags avhengighet av hverandre, en nødvendig solidaritet i interesse av dem alle, en kollektiv interesse, eller den nasjonale interesse.*⁷

Dette som motsetning til den sentralistiske ideologi som ser Spania som en nasjon. Spania er ingen nasjon, men består av flere nasjonale enheter; Kastilja, Katalonia, Baskerland og Galicia.⁸

Som nasjon har Galicia alle attributter som følger med: språk, tradisjoner, skikker, historie, rase, geografi eller *a Terra*, jorden som Risco ville ha sagt,⁹ og de spesielle vilkårene de ulike forholdene skaper i disse nasjonene.

For Risco er en nasjon *en naturvitenskapelig og biologisk faktum, uavhengig av den menneskelige vilje*; i motsetning til det liberale syn, som ser nasjon som et uttrykk for en felles vilje til felleskap.¹⁰

For Risco er begrepet mye mer stabilt enn noe som er utgått fra den menneskelige vilje; noe levende, biologisk og som er skapt av naturen. Nasjonen er først og fremst

---

⁴ Ibid s. 38

⁵ Ibid s. 11

⁶ Ibid s. 11

⁷ Ibid s. 27

⁸ Ibid s. 17-22

⁹ *El problema politico de Galicia*, 1994, kap. 12: *El nacionalismo* s. 217-18

¹⁰ Justo G. Beramendi – Xose M. Nunez Seixas: *O nacionalismo galego*, Vigo Promocions Culturais Galegas S.A., 1995, s. 100

noe naturlig og levende; et organisk system av relasjoner og verdier skapt fra tidendes morgen.¹¹

Den politiske strukturen er for en nasjon noe utvendig, kunstig og ustabilt, og selv om Galicia ikke er en stat, slår Risco fast: *Galicia er en nasjon*. Men interessen til Riscos nasjonalistiske utsagn ligger ikke i at han slår fast at Galicia er en nasjon, men i karakteren og den spesielle formen til hans nasjonalisme. Med en syntese av stor originalitet skaper han sin unike form, i panoramaet blant de forskjellige nasjonalistiske ideologiene, som hersket i Spania og Europa på den tiden.

Den er påvirket av filosofisk irrasjonalsime,¹² tysk idealisme, tradisjonisme og rasisme.

Rase er et sentralt begrep og skaper sammen med jorden den galiciske ethnie, for å låne et begrep fra Anthony Smith, og dens *volksgeist* med felles språk og kultur. Fra førhistorisk tid til i dag har den nasjonale essens blitt opprettholdt uendret, på tross av den romerske erobring, innføringen av det latinske språket, kristendommen og invasjonene i kjølvannet av folkevandringstiden.

Men fra middelalderen av, har Galicia vært dominert av en annen nasjon; den kastiljanske, som nesten alene har vært opprinnelsen til alle Galicias problemer. Alle nasjonene innenfor den spanske stat er i tjeneste hos en av dem; den kastiljanske, som undertrykker og utnytter de andre tre.¹³

Dette er et paradoks fordi disse tre rasene er de mest høyverdige i hele Spania. Tre overlegne raser blir undertrykt av en underlegen.

---

¹¹ Risco lærer at nasjonalismen er en helhet og mer enn summen av de enkelte delene. Nasjonalismen er ikke bare en sum av dens deler, som for eksempel: språk, kultur, landskap osv., men er bygget opp slik at delene bare kan forklares ut fra deres plass i helheten, fordi helheten og delene er gjensidige formål og midler for hverandre. Risco går ut ifra organismetanken: ikke bare biologiske vesener skal omfattes som organisme, men også nasjoner.

¹² Risco aviser rasjonalismen som hevder at en tro eller mening bare kan antas hvis den bygger på erfaringen og fornuftsoverveielser av enten deduktiv eller induktiv art.

¹³ *Teoria do nacionalismo galego* s. 12. se også s.19-21

Den spanske stat skaper et skille mellom stat og folk, ødelegger energien og fremtiden til så vel individ og folk, og er årsak til nesten alle onder som den galiciske nasjon står ovenfor; emigrasjon, pampeveldet, liten utvikling i landbruket og små bedrifters problemer.¹⁴

Risco deler den Iberiske halvøy i to, nord og sør for elvene Ebro og Douero, i syd er den afrikanske delen, i nord den europeiske. Den sydlige delen har større likhet med Afrika enn Europa. Det er en avgrunn mellom den keltiske rasen og de laverestående mørke euroafrikanerne i syd.

Galicia er unikt og udelelig, helt forskjellig fra hvilken som helst annen nasjonalitet.¹⁵ Dette må gjenspeile seg i politikken, som må være helt tilpasset Galicias behov.

Partiene som skal ivareta Galicias interesser, må ta utgangspunkt i Galicias sosiale virkelighet, og bare den, ikke den spanske, for Spania og Galicia har ikke felles interesser. Derfor er det bare nasjonalistiske partier som kan tjene Galicia på best måte.

Selvstendige politiske institusjoner er en nødvendig beskyttelse av det galiciske kulturområdet.

Den galiciske nasjonalismen som Risco definerer som *doktrinen som informerer om Galicias identitet, og bevegelsen som krever Galicias rett til egen karakter, ovenfor den spanske stats hovmod.*¹⁶

Nasjonalistbevegelsen vil ha en kulturell og åndelig gjenfødelse med galicisk som offentlig språk, sammen med det spanske, satsing på galicisk kultur og en nasjonalistisk politikk med egne institusjoner og en egen økonomisk politikk.¹⁷ Hans nasjonalisme var ikke separatistisk, men ville ha et føderalistisk Spania. Riscos nasjonalistiske ideologi kan oppsummeres i følgende punkter:

---

¹⁴ Ibid. s. 12

¹⁵ *El problema politico de Galicia* i b.4 i Samlede Verker s.101

¹⁶ Ibid s. 9

¹⁷ Ibid s. 12-13

- a) Nasjonen er en åndelig størrelse som er mer enn summen av de enkelte komponentene.
- b) En tro på en nasjonal sjel.
- c) Nasjonen har en misjon, nemlig å realisere sin kultur fullt ut, slik at den kan bidra til menneskehetens åndelige arv.
- d) Den rasen galicierne tilhører er en *ren* arisk rase, høyverdig og annerledes enn alle andre.
- e) Individene er bare frie når de integreres og blir del i en utvikling i tråd med nasjonale interesser.

Disse grunntrekkene, med store nyanseforskjeller, blir akseptert av alle tendenser og retninger innenfor galicisk nasjonalisme frem til 1936.

Hovedoppgaven skal svare på følgende spørsmål:

- Hva karakteriserer hans nasjonalistiske teori?
- Hva kjennetegner Galicia som nasjon, ifølge Risco?
- Hvilke politiske konsekvenser får hans nasjonalistiske ideologi?
- Tilhørte Risco en spesiell retning innenfor den nasjonalistiske ideologi? Hvilken?
- Hvordan kan den galiciske nasjonale essens bli uforandret på tross av kristendom, romersk innflytelse og invasjoner?
- Hvorfor ble rase og keltisk myte de viktigste temaene ved hans nasjonalisme?
- Hvilke målsetninger skulle de fylle?
- Hvilken rolle spilte keltisk rase og keltisk myte i utformingen av den galiciske *volksgeist*?
- Får begrepene keltisk rase og keltisk myte i dannelsen av den nasjonale identitet, hos Risco,

politiske konsekvenser som blir reflektert i
ideologiske formuleringer?

For å svare på disse spørsmål, er det nødvendig å sette Risco og hans nasjonalistiske teori inn i en historisk ramme og sammenheng, og se hans teori sammen med andre nasjonalistiske teorier i hans samtid.

Galicisk nasjonalisme.

Galicisk nasjonalisme har aldri, på tross av sin rike historiske og ideologiske arv, nådd 20 % av stemmene i et lokalt eller nasjonalt valg.¹⁸ Derfor kan det synes som om dens politiske styrke er av mindre betydning enn dens katalanske eller baskiske motparter, selv om dens kulturelle styrke, et eget språk brukt av ca. 90 % av befolkningen er større enn for eksempel i det baskiske tilfellet¹⁹.

På den annen side, kjensgjerningen at galicisk nasjonalisme var lite aktiv gjennom Franco- tiden, og spesielt i overgangsperioden (1975-82) gjør at galicisk nasjonalisme blir behandlet av en blanding av undervurdering og forslitte bemerkninger (som for

¹⁸ Det galiciske parlament består av 75 representanter. I valget den 19 juni 2005 fikk det venstreorienterte nasjonalistiske partiet Bloque Nacionalista Galego (BNG) 13 representanter, 18,7 % av stemmene. Det beste valg noensinne for nasjonalistene. Det konservative partiet Partido Popular de Galicia fikk 37 representanter (45,2%) av stemmene. Det sosialistiske partiet (PS de Galicia-PSOE) fikk 25 representanter, (33,2 %). Den regionale regjeringen består av representanter fra Det sosialistiske partiet og BNG. Tatt fra www.elecciones2005.com

¹⁹ Det galiciske språket (galego) kommer fra latin og er nært beslektet med portugisisk. Det nyter i dag offisiell status sammen med spansk. Spansk var det eneste offisielle språk i mer enn 4 århundrer. (Fra det XVI århundre til det XX). Portugisisk og galicisk var i middelalderen et språkområde: galicisk- portugisisk. Det ble snakket i Galicia og regionene nord for elven Douero i Portugal. Språkpolitisk er det to grupperinger i Galicia; en gruppering betrakter galicisk som et eget språk som utviklet seg selvstendig fra galicisk- portugisisk siden slutten av middelalderen. En utvikling som skjøt fart på grunn av den politiske separasjon fra Portugal. Den andre gruppen ser på Galicisk som en variant av portugisisk, lik den brasilianske. Etter en spørreundersøkelse i 2001 sa 99,16% av galicierne at de forstod språket, 91,04 % snakket det, 68,65% leser det og 57,64% skriver galicisk. Kilde: Xunta.es/lingua

eksempel *mangel på et mektig borgerskap og tilstedeværelsen av et pampevelde*)

Men, på tross av at galicisk nasjonalisme aldri har vært den dominerende politiske innflytelse i Galicia, er det umulig å forstå Galicias historie, uten å ta med innflytelsen til de nasjonalistiske postulatene har hatt i den politiske beslutningsprosess.

En annen faktor som kompliserer og har bidratt til undervurderingen av den historiske evaluering av galicisk nasjonalisme, er de store likhetstrekk mellom galicisk og det portugisiske språket, som gjorde at til og med filologer betraktet inntil nylig, galicisk som en dialekt av portugisisk. Å se Galicia som en egen historisk eller etnisk enhet var derfor ikke vanlig utenfor Galicia.

Galicisk nasjonalisme kan deles inn i tre perioder. Denne periodeinndeling er gjort av nasjonalistene selv i trettiårene og er basert på de forskjellige nivåene av nasjonal bevissthet i hver epoke. Provinsialismen; utviklet i første del av 1800- tallet (1846 opprøret²⁰, Antolin Faraldos aviser²¹, den første litterære gjenoppblomstring eller *Rexurdimento*).

Regionalismen (fra den første spanske republikk til 1916, delt i en liberal *Murquia* og en konservativ *Brañas* fraksjon) og til slutt nasjonalismen, fra skapelsen av *Språkets brorskap (Irmandades da Fala)* i 1916 til dags dato.

²⁰ 1846 opprøret i Galicia var en liberal reaksjon mot den konservative regjering. En rekke garnisoner i Galicia gjorde opprør mot sentralregjeringen. De ville ha en slutt på skattesystemet og gikk i bresjen for Galicias friheter og rettigheter. I dette utbruddet av galicisk prenasjonalisme og patriotisme spilte de intellektuelle en stor rolle med Antolin de Faraldo i spissen. En stor del av de militære offiserene som hadde deltatt i oppstanden ble henrettet. Andre lyktes å flykte til Portugal. Denne hendelse førte til noe nytt i galicisk historie: dannelsen av galicisk provinsialisme. Barreiro Fernandez/ Diaz- Fierros, Frabra Barreiros, y otros. Los Gallegos Ed. Istmo Madrid Andre utgave 1984. s. 139-41.

²¹ Gjennom flere år på 1840 tallet kom forskjellige publikasjoner, med en liberal ideologi, som for første gang så galicierne som en egen etnisk gruppe. *Galicias situasjon, Fremtiden, Galicias morgenrøde*, var navnet på noen av dem. Antolin Farado var den mest kjente og begavede av skribentene. Ibid s. 140

Litteratur om Vicente Risco.

Den viktigste nasjonalistiske ideolog i Galicia før 1936 var Vicente Risco. Vi har tre studier om han. R. Lugris Freire: *Vicente Risco i den galiciske kultur (Vicente Risco na cultura galega.)* Vigo 1963.

Lugris Freires studie er sterkt preget av fordømmen om at Risco var en forræder av den galiciske nasjon, på grunn av at han senere forlot all nasjonalistisk tro etter 1936.

F.J. Bobillo: *Galicisk nasjonalisme. Ideologien til Vicente Risco (Nacionalismo gallego. La ideologia de Vicente Risco.)* Madrid 1981.

J.G. Beramendi: *Vicente Risco og den galiciske nasjonalisme (Vicente Risco no nacionalismo galego)* Santiago de Compostela 1981.

Ingen av disse tar opp og analyserer hans tanker om keltisk rase og keltisk myte.

Den eneste som tar det opp er Bobillo og det opptar en halv side av bokens 227 sider.

Den mest fremragende er Bobillos, den første gode studien over betydningen til Vicente Risco innenfor den nasjonalistiske bevegelsen i Galicia.

Beramendis er mer en analyse over Risco sett i en historisk sammenheng.

Galicisk nasjonalisme og Vicente Risco.

Vicente Riscos ideologiske skjelett, satt sammen i tyveårene, er sett i ettertid, det mest innflytelsesrike element innenfor galicisk nasjonalisme; i dannelsen av den galiciske *volksgeist*, en blanding av gammeldags og moderne elementer som hadde som mål en keltisk og bukolisk Galicia, hvor ingen sosiale konflikter ville oppstå takket være *harmonien* mellom det landlige lavadelskap og småskalabøndene.

En konservativ nasjonalisme for bevaring av den landlige og *harmoniske* sosiale orden.

En konservativ nasjonalistisk ideologi som umulig kunne tiltrekke seg noen som helst støtte fra noen av samfunnsklassene.

Dette betydde på ingen måte (som Bobillo viser i sin bok) at galicisk nasjonalisme var monopolisert av disse gammelmodige elementene.

Tvert imot, eksisterte det liberale og venstreorienterte elementer innenfor den, og deltakelsen til de progressive elementene var årsaken til mesteparten av ekspansjonen i løpet av trettitallet. (Representert av PG siden 1931.)

Småborgerskapet, den urbane intelligentsia og noen ytterst få av presteskapet, var de eneste av tilhengerne nasjonalismen hadde før republikken.

Den øvre middelklassen, det rurale lavadelskapet, bønder og arbeidere var marginale eller helt fraværende.

De mest relevante sosio- politisk klassene var perfekt integrert i det spanske to-partisystemet, under restaurasjonsperioden.

Det galiciske borgerskap så ingen motsetning mellom den spanske stat og sine klasseinteresser.

Dermed fikk Galicia et mønster som skulle vare opp mot vår egen tid; mangelen på et nasjonalt borgerskap, som skulle realisere det galiciske nasjonale prosjekt.

Nasjonalistene klarte ikke å sende en eneste parlamentariker til parlamentet i Madrid, før 1931.

Men nasjonalistenes innflytelse gikk mye lenger enn deres medlemslister skulle tilsi, først og fremst fordi de

gikk i spissen for bøndernes krav. Bøndene var representert ved den stadig mektigere bevegelsen for jordreformer, som gikk under navnet *agrarismo*.²² Men når bøndernes organisasjoner og nasjonalistene nådde felles forståelse ødela Primo de Riveras diktatur prosessen.

Fra 1916 til 1936 ble medlemsmassen til nasjonalistene først og fremst dominert av de frie yrker, lærere og akademikere, kunstnere og intellektuelle og ca. 20 % var håndverkere og lavere middelklasse.

Industriarbeidere og bønder var nesten fraværende.

Den andre republikk var en periode med stor fremgang for nasjonalistene, både med hensyn til organisering og støtte.

Galiciske nasjonalistiske kandidater fikk ved valgene til nasjonalforsamling, mer enn 286.000 stemmer, selv om det er umulig å presisere nøyaktig støtten til PG, da de var i koalisjon med *Folkefronten (Frente Popular)*.²³

Utviklingen av PG mot venstre i løpet av trettitallet provoserte frem splittelsen av partiet, der den mest konservative sektoren samlet seg i et nytt parti *Galicisk høyre (Dereita Galeguista)* med Vicente Risco, som formann fra 1935.

Dette viser at nasjonalismen i Galicia, selv om det ikke var en venstrebevegelse i 1936, var mye nærmere venstre enn høyre, og var begynt å tenke i samme baner som ERC i Katalonia.²⁴

TEORETISK TILNÆRMING

²² Bevegelsen for jordreformer var en reaksjon mot den prekære situasjon Galicias bønder befant seg i og mot de to viktigste problemene til bøndene: leieavtalen til jorden og pampeveldet. Bevegelsen fikk støtte både fra tradisjonelistene og republikanerne. Barreiros Fernandez/Diaz- Fierros/Fabra Barreiro, y otros. *Los gallegos*: 145- 146.

²³ Sextas/ Beramendi *O nacionalismo galego* s. 148

²⁴ Esquerra Republicana de Catalunya ble dannet i 1931. Ideologisk sett stod det til venstre; for republikken og katalansk uavhengighet.

De begreper som mest blir brukt i definisjonen av en nasjon, er en gruppe med felles identitet,²⁵ felles herkomst, kultur, rase eller fysiske kjennetegn, felles språk eller en følelse av felleskap. Begrepene kombineres med hverandre på forskjellige vis.

Selv om det finnes en forestilling om hva nasjon står for, finnes det ingen klar og allmenngyldig definisjon av nasjon.

Hvordan en ser på fenomenet og hvilket politisk innhold det får,avhenger av definisjonen.

Er nasjoner objektive og uforanderlige eller subjektive og tilfeldige?

Hva er kriteriet på en nasjon?²⁶

En subjektiv definisjon kan gjøre at den nasjonale tilhørigheten oppfattes som tilfeldig og lettforanderlig, som Renans definisjon, som et spørsmål om *en daglig folkeavstemning*.

En slik oppfatning kan legitimere manglende respekt for etniske særdrag og at etniske særdrag og etnisk tilhørighet bortdefineres. Om en betoner objektive trekk som språk og herkomst,kan det oppfattes som noe gitt en gang for alle, noe ahistorisk og endelig.

Språk og religion blir ofte brukt som kriterier på en nasjon. Det har spilt stor rolle for å avgrense ulike etniske grupper. Men alene kan det ikke gjøre krav på å avgrense en nasjon.

Det finnes grupper som ikke avgrenses av språk og religion. Derimot er det klart at språkpolitikk og religiøs tro har hatt stor betydning i ulike nasjoners historie. Både

---

²⁵ Angående identitet, er det snakk om to varianter, identitetens individuelle karakter; å være seg selv og annerledes enn andre, med egne karakteristika i en større individuell forsamling og identitetens kollektive side; evnen til å identifisere seg selv med et kollektiv som er spesielt, sammenlignet med andre kollektiver i en større enhet. Dette bygger på to vilkår; gruppens forhold til individet og individets egne tanker og overføringer mot gruppen, som preges av mer eller mindre forestilte grensdragninger mellom ulike kulturer og etniske grupper.

²⁶ Se: Øyvind Østerud *Hva er nasjonalisme?* Universitetsforlaget Oslo, 1994, s.9-13 og s. 17-27

religion og språk har spilt rollen som viktige symbolske markører av gruppetilhørighet.

Definisjoner av begrepet nasjon har ofte utgått av rase og kultur.

En gruppe kan defineres gjennom sin herkomst og samtidig antas for å ha samme kultur.

Biologisk-genetiske begrunnelser har hatt stor betydning for forskjellige nasjonsbyggingsprosjekter.

Den *felles* biologiske arven bestemmer vår personlighet, vår psyke og våre egenskaper og våre muligheter ligger *i blodet*.

Rase blir kriterium for nasjon. Kroppslige forskjeller mellom mennesker kan typologiseres og danne basis for gruppeinndeling.

Det finnes ingen nødvendig sammenheng mellom rasisme og nasjon, men historisk har de ofte blitt vevd sammen.

Det vanligste kriterium for å skille ut nasjonene fra hverandre er kultur. Men det er et vagt og uklart begrep. Kultur kan ofte bety individenes oppførsel med hensyn til skikk og bruk, med regler og normer som styrer denne oppførselen.

Men ingen av disse kriteriene vi har vært igjennom, gir av seg selv en forklaring på hvorfor en gruppe defineres som en nasjon.

Nasjoner er noe som ikke bare kan avgrenses ved objektive trekk, men en trenger en følelse av *vi*, som står i motsetning til *dem*. I denne sammenheng blir opplevd kultur og virkelig eller oppfunnet avstamning viktige.

Utviklingen av den nasjonale identitet er komplisert. En slik identitet inneholder en oppfatning av kontinuitet og relativ bestandighet og varighet, en avgrensning til omverden gjennom en oppfatning om enhet og overensstemmelse gjennom identiteten, og en erkjennelse fra identitetsbæreren og omverden at det finnes en slik identitet.

Innenfor nasjonalismeforskningen kan en grovt sett skille mellom to hovedretninger.

Den ene legger vekt på at nasjonalismen og forestillingen om nasjonalt felleskap, vokste frem som svar på utfordringene fra overgangen til det moderne samfunnet i Vest-Europa, fra slutten av 1700-tallet.

Den andre hevder at det eksisterte felleskap, som lignet på de nasjonale i tradisjonelle samfunn, og at de moderne nasjonene er en videreføring av disse fellesskapene.

Den britiske historikeren Erik Hobsbawm kan tjene som representant for den førstnevnte retningen.

Han hevder at nasjonalisme oppstår i overgangen fra et tradisjonelt til et kapitalistisk samfunn. Han oppfattet nasjonalismen som et falsk bevissthet som oppfinner tradisjoner, skaper fiktive forestillinger om etnisk opphav og særpreg, og romantiserer stiliserte kulturtrekk. De herskende klassene, eller eliter i opposisjon, benytter nasjonalismen for å sikre sosial stabilitet, i samfunn med rask sosial endring.

Ved å oppfinne en nasjonal historie, nye tradisjoner, myter og symbol, kan en nasjonalistisk bevegelse skape historisk kontinuitet, og en følelse av felleskap i en gruppe, på tvers av økonomiske og sosiale skillelinjer. I denne prosessen blir det nye fremstilt som gammelt, på samme tid blir gamle tradisjoner tillagt nytt innhold, tilpasset den nye helheten.

Slik blir klassekonfliktene dempet og større folkegrupper integrert i et større felleskap.

Hobsbawm overordnede perspektiv er at nasjonalitet inngår som et stadium i en langsiktig ekspansjonsprosess, det er noe som hører hjemme i en historisk utvikling fra de lokale, til det globale.

Her spiller økonomisk funksjonalitet en viktig rolle.

Hobsbawm karakteriserer nasjonalismen som en falsk bevissthet. Nasjonalismen er feilaktig fordi den finner opp tradisjoner, skaper fiktive forestillinger om herkomst,

slektskap og særpreg, og tildekker sosiale motsetninger og romantiserer kulturtrekk.

For Hobsbawm er ideen om de nasjonale felleskap først og fremst et produkt av klassemanipulasjon. Herskende klasser eller alternative eliter i opposisjon benytter det nasjonale fellesskapet for å sikre sosial stabilitet.

I tider med rask sosial endring blir nasjonsbygging med tradisjoner og symboler oppfunnet for å sikre sosial ro og integrasjon, i en tid med rotløshet og fragmentering.

Nasjonalisme er et virkemiddel for å kanalisere massene inn i handlingsmønstre og tankeformer, for ikke å underminere det etablerte samfunn.

Nasjonal identitet og nasjonale symboler blir midler til resosialisering av rotløse, i en opprevet tid.

Konflikter blir dempet og større folkegrupper integrert i et konstruert felleskap og et funksjonelt økonomisk system.²⁷

Den nasjonalismekritiske litteraturen kan oppsummeres i noen hovedpunkter; en kulturanalytisk, et normativt og et historiefilosofisk.²⁸ Nasjonale tradisjoner er kunstprodukter. Det nasjonale formes gjennom myteproduksjon og *oppfinnelse av tradisjoner*.

Nasjonalismen postulerer et kulturfellesskap og en historisk tradisjon som ikke finnes, trekker grenser utad som det ikke er dekning for.

Den tildekker indre kulturvariasjoner og overdriver kontrastene mellom nasjonale kulturer.

Nasjonalismen heroiserer egen gruppe og nedvurderer andre. Den ekskluderende nasjonalismen, er først og fremst manipulert frem ovenfra, som et middel til å skape enhet og oppslutning i en politisk maktkamp.

Nasjonalismen er et historisk overgangsfenomen. Den vil forsvinne med *utviklingen, fremskrittet* eller i et globalt samfunn.

---

²⁷ Ibid. s.98-99

²⁸ Ibid. s.85-87

Anthony Smith er en av de fremste representantene for den andre retningen innenfor nasjonalismeforskningen. Han er opptatt av det etniske grunnlaget for nasjonale felleskap.

Smith hevder at nasjonale felleskap utvikler seg med utgangspunkt i ethnier, som eksisterte i førmoderne tid. Den moderne nasjonen har en etnisk kjerne, og kan oppfattes som en videreføring av de etniske fellesskapene i tradisjonelle samfunn.²⁹

Mot Hobsbawm forklaring av nasjonalistiske bevegelser og nasjonale felleskap, kan en bruke innvendingen som blir rettet mot moderniseringsteoretikerne generelt; at de legger for mye vekt på modernisering av samfunnet, som grunnlag for fremveksten av nasjonalistiske bevegelser, uten å forklare hva de egentlig legger i dette, dessuten kan ikke nasjonale myter skapes av hvilke som helst oppkonstruert tradisjon.³⁰

Hobsbawms kritikk treffer noen nasjonalistiske bevegelser, men overser andre former. Nasjonalismen kan være en forsvarskamp mot overgrep og dominans, den kan utvilsomt virke frigjørende og skapende ovenfor et kulturelt hegemoni. Den historiefilosofiske tesen om at nasjonalismen undermineres i industrialismens avanserte stadier, har ikke grunnlag i systematiske undersøkelser. Men nasjonalistiske bevegelser er ofte mytologiserende, ensidige og misvisende i sin selvforståelse og i sine tolkninger av nasjonal kontinuitet og egenart.³¹

Smith ser den moderne nasjonalismen som en politisering av etniske grupper. Om en legger en slik forståelse til

---

²⁹ Se Aase Norunn Digernes. *Tru og patriotisme. Ideologi, symbol og ritual i den baskiske nasjonalistrørsle, 1890- 1914*. 2000. Universitetet i Bergen. s. 4- 8

³⁰ Ibid s. 85- 87

³¹ Se Øyvind Østerud. *Hva er nasjonalisme?* s. 99

grunn, vil en forklare fremveksten av den galiciske nasjonalismen som en etnisk-kulturell gruppes kamp for selvhevdelse. Men dette ville ikke være en fruktbar tilnærming til galicisk nasjonalisme.

I følge Smith sin teori skulle dette være den galiciske ethnien sin kamp for selvhevdelse, og det nasjonale fellesskapet skulle være bygd på ethniens forestillinger om felles opphav, kulturelle særtrekk og historiske hendelser.

I det galiciske tilfellet blir dette problematisk i hovedsak av to årsaker.

For det første er den galiciske nasjonalismen hentet både fra en iberisk og en galicisk tradisjon. Å sette fokus på den galiciske ethnien alene blir for snevert. For det andre er det ikke slik at de som ideelt kunne defineres som representanter for en galicisk ethnie var galiciske nasjonalister, og de andre ikke. Den nasjonalistiske bevegelsen i Galicia bestod av deler av småborgerskapet, den urbane intelligentsia og noen ytterst få av presteskapet.

De som først og fremst var aktive i denne perioden fra 1917 til 1936 var det galiciske *Bildungsburgertum*.

Den øvre middelklasse, det rurale lavadelsskapet, bønder og arbeidere var marginale eller helt fraværende.

Det blir derfor for enkelt å si at den galiciske nasjonalismen handlet om en etnisk-kulturell gruppes kamp mot den dominerende kastiljanske kulturen, innenfor den spanske staten.

I stedet for å forklare den galiciske nasjonalismen på bakgrunn av etniske skillelinjer, bør en se den i sammenheng med ulike sosiale gruppers kamp for å oppnå ideologisk, politisk og økonomisk hegemoni i det galiciske samfunn, sammen med deler av det galiciske samfunnets reaksjon på de samfunnsmessige endringer, som følge av moderniseringen av det galiciske samfunn.

I Riscos og andre nasjonalisters tilfelle kan nasjonalismen være behov for å ha tilknytningspunkter bakover i tiden, og til tidligere generasjoner, noe som er vanlig blant intellektuelle som ser en ny tid bryte frem, der de til dels er fremmedgjorte, i et oppbrudd fra det som var, og var elsket.

Riscos nasjonalisme er, blant annet, et forsøk på å styre utviklingen slik, at det ikke avvek for mye av det Galicia som han kjente og hadde kjær.

Den nye og delvis fremmedgjørende tiden har behov for en fortid, som kan være delvis eller helt konstruert.

Dette for å bevare kontinuiteten mellom det gamle og det nye. Instabilitet, brudd og diskontinuitet tar ellers overhånd.

Den nasjonalistiske ideologi til Risco gikk hånd i hånd med et nasjonsbyggingsprosjekt.³²

I det galiciske tilfellet hadde en på den ene siden, den spanske statens sitt nasjonsbyggingsprosjekt, der statsmakten ved å tildele borgerne universelle, statsborgerlige rettigheter og bygge en felles kulturell identitet, ville knytte bånd mellom den territorielle statsmakten og borgerne.

I en vellykket nasjonsbyggingsprosess ville dette føre til svekkelse av lokale identiteter og at folk blir knyttet til et nasjonalt felleskap som gir legitimitet til det styrende regime.

På den andre side hadde Risco og de galiciske nasjonalistene, i første rekke representert ved den urbane *inteligencia*, og fra 1931 representert av PG, sitt alternative nasjonsbyggingsprosjekt. Dette gikk ut på å konstruere en galicisk kulturell identitet og et

---

³² Nasjonsbyggingen er summen av direkte og indirekte virkemidler i utviklingen av et nasjonalt felleskap, av riksinstitusjoner, samlende symboler, utdanning og kulturtrekk osv. Som et ledd i nasjonsbyggingen blir symboler valgt ut og tradisjoner oppfunnet. Se Øyvind Østerud. *Hva er nasjonalisme?* S. 24- 25.

felleskap innenfor nasjonen, og oppnå en autonom status innenfor et føderalistisk Spania eller Iberia, med Portugal inkludert.

I denne prosessen står det Erik Hobsbawm kaller *invented tradition* sentralt. Et sett av symbol og ritualer som ved repetisjon ønsker å fremme enkelte verdier og normer, som innebærer historisk kontinuitet eller bånd til fortiden. Det ligger her en spenning mellom nedarvede kulturtrekk og konstruerte symbol, der gamle tradisjoner kan bli tillagt nytt symbolsk innhold, eller nye ritualer og symbol blir fremstilt som gamle.

Det er sentralt at den nye tradisjonen gir seg ut for å være gammel eller blir forstått som gammel, av de som praktiserer han.

I forbindelsen med problemstillingene for denne oppgaven vil jeg bruke Hobsbawms sitt begrep *invented tradition*, som et strukturerende hjelpemiddel for å få fram keltisk rase og myte i Riscos nasjonsbyggingsprosjekt.

Hobsbawms begrep kan brukes for å kaste lys over hvordan Risco prøvde å legitimere den galiciske nasjon og visjonen om en selvstyrt galicisk region i et desentralisert Spania.

På bakgrunn av min teoretiske tilnærming til Vicente Riscos nasjonalisme vil jeg avklare følgende begreper for denne oppgaven.

Med nasjon menes en gruppe mennesker som ut fra påståtte objektive kjennetegn, som felles språk, historie, religion og etnisk opphav, definerer seg selv som et nasjonalt felleskap.

Nasjonalisme forstås som en doktrine som hevder at verden naturlig er inndelt i nasjoner, og som krever at statens og nasjonens grenser skal falle sammen.

Ulike nasjonalismer kan ha ulik ideologisk innhold.

I denne sammenheng er det viktig å identifisere det ideologiske legitimeringsgrunnlaget til Vicente Riscos nasjonalisme.

I hans nasjonalisme var dannelsen av normer, kulturelle og etniske, et viktig element i nasjonsbyggingsprosessen. Et sentralt virkemiddel i en slik prosess er utformingen av symboler og markører, som Risco mener er objektive uttrykk, for det nasjonale felleskap. Rasen og rasismen var noen av de viktigste.

Vicente Risco, som sammen med Castelao,³³ blir hedret som den betydeligste kulturpersonligheten blant nasjonalistene i denne perioden, og dens viktigste ideolog, har aldri fått gjennomslag for sitt rasistiske syn blant sine meningsfeller.

Der ble han stående så å si alene³⁴ mens galicisk nasjonalisme gikk stadig mer i retning venstre.

Galicisk nasjonalisme har hatt en enestående suksess og har fått gjennomslag for alle sine målsetninger, men galicisk nasjonalisme i praktisk politikk og i sitt ideologiske legitimeringsgrunnlag har nesten alltid vært velsignet fri fra rasisme. Galicisk nasjonalisme har alltid, med unntak av *Galicisk høyre (Dereita Galega)*, som hadde minimal innflytelse, vært et sentrum- venstre fenomen, i dag; et rent venstre fenomen.

Keltisk rase og myte er i dag et folkloristisk innslag, ikke et symbol på overlegenhet og rasistisk nasjonal ideologi, som tilhengerne av galicisk nasjonalisme bruker som ideologisk markør, og slutter opp om som et uttrykk for tilhørighet og samhold.

Forholdet til resten av Spania er ganske avslappet og konfliktene dreier seg mest om den økonomiske

---

³³ Alfonso Castelao (1886-1950) politiker, forfatter, tegner og maler. Sammen med Risco grunnla han avisen *Nos* (Oss). I 1931 og i 1936 blir han valgt til representant til Spanias parlamentariske forsamling (*Cortes*). Medlem av *PG* fra stiftelsen og en av partiets mest fremtredende medlemmer. Castelao huskes i dag som en av Galicias store forfattere og malere. Spesielt kjente er hans karikaturer og tegninger som viser det rurale Galicia med fattigdom, hardt fysisk arbeid, emigrasjon og pampeveldet.

³⁴ For å differensiere galicierne fra resten av Spania, var det konsensus blant nasjonalistene at galicerene er av den keltiske rase. Men ytterst få tar som Risco i bruk rasisme og antisemittismen.

fordelingsnøkkel mellom stat og region ved oppsettet av budsjetter.

De rent rasistiske trekk ved Riscos nasjonalistiske ideologi hadde ingen større innvirkning på den nasjonalistiske bevegelsen, som har beveget seg lenger og lenger vekk fra Riscos politiske og rasistiske ståsted.

De rasistiske markørene som Risco ville sette opp for nasjonalistbevegelsen er blitt oversett og ignorert av dens medlemmer og noe en tar med i en bisetning, som et avvik fra en ellers fremragende karriere og liv for Galicia.

Før jeg begynner på selve analysen vil jeg utrede den historiske og ideologiske konteksten Vicente Riscos nasjonalisme oppstod i. For å utvide horisonten noe vil jeg også ta med noen fakta om Galicia, noe jeg synes er viktig for totalforståelsen, fordi temaet er så ukjent. Jeg vil også definere og forklare noen begreper som er viktige i Vicente Riscos nasjonalistiske ideologi.

Kilder

Som kilder har jeg brukt *Obras Completas* av Vicente Risco, i syv bind, utgitt av Ed. Galaxia i Vigo. Årstallet for utgivelsen er 1994, og *Ultimas paginas Sobre Galicia. Articulos olvidados en vida gallega. 1919- 1962*. Ed. Alvarellos 2005. Vigo. Sistnevnte bok inneholder artikler som ikke er med i Samlede Verker.

Kapittel I

Spania før 1917.

Selv om analysen er tidfestet til 1917-1936 (perioden Risco var aktiv innenfor nasjonalismen), må vi gå litt bakover i tid for bedre å forstå epoken, som blir delt i tre, den parlamentariske periode frem til 1923, diktaturet 1923-30 og den annen republikk.

Pampeveldet, det forferdelige problemet med emigrasjon, topartisystemet som varte frem til 1923, og virkningene av katastrofen i 1898, krigen mot USA og den separatistiske ånd som var resultatet, var problemer som hadde sine årsaker før 1917.

1.1 Restaurasjonen.

(1875- 1923)

Et militært kupp førte til gjenopprettingen av kongedømmet i 1875. Canovas del Castillo³⁵ var hovedarkitekten bak den nye konstitusjonen.

Ved å gjenopprette Borbon dynastiet, representert av Alfonso XII,³⁶ ville han sikre seg et stabilt politisk system, og trygge de konservatives interesser. Den nye konstitusjonen var liberal, den lovgivende makten skulle ligge hos parlamentet (*Cortes*). Kongen utpekte regjeringen, men denne var ansvarlig ovenfor *Cortes*. Både de liberale og konservative skulle dele makten, for å garantere et stabilt styre.

---

³⁵ Antonio Canovas del Castillo (1828- 1897) var øverste leder for del konservative partiet. Han var syv ganger president for ministerrådet til Alfonso XII. Hans undertrykkende politikk mot tilhengerne for cubansk uavhengighet, førte til krigen mot U.S.A. Han ble drept i 1897 av en italiensk anarkist.

³⁶ Alfonso XII var sønn av den avsatte dronning Isabel II, og sammen med moren måtte han begi seg i eksil i 1868. Før det borbonske kongedømmet ble gjeninnsatt i 1875 hadde Spania hatt forskjellige regjeringer i perioden 1868 –70, kongedømmet til Amadeo I av Saboya (1871-1873), og den første republikk (1873- 74).

Ett topartisystem ble innført, der de to partiene; det konservative og det liberale skulle skifte om å regjere. Regjeringsskifte skulle gå fredelig for seg og skje etter valg, der flertallet for det partiet som skulle styre, skjedde ved valgmanipulasjon.

Disse to politiske grupperingene var ikke organisert i moderne forstand, men var løse konstruksjoner som ble hold sammen av et korrumpert system, basert på fordelingen av ulike fordeler og maktposisjoner, i byer og landsbyer.³⁷

På det lokale nivået var partiorganisasjonene i hendene på de lokale stormennene, *los caciques*. En *cacique* var en person med sterk politisk og administrativ innflytelse som tok i bruk trusler, vold, ran av valgurner, juks med opptelling, og kjøp og salg av stemmer.

Dette systemet som var enerådende i Galicia, den sentrale høyslette og i Andalusia. Den marginaliserte alle andre politiske krefter, og var en viktig forutsetning for Riscos politiske analyse.

De mest prominente sosioøkonomiske klassene i Galicia var perfekt integrert i dette topartisystemet.

1.2 1898.

Spania var den første europeiske nasjon som mistet alle sine kolonier, på grunn av krigen mot USA i 1898. Dette førte til forundring, fortvilelse og som under krisen i 1640,³⁸ en separatistisk følelse og ånd. De intellektuelle så nødvendigheten av fornyelse, på den ene siden alliere de seg med det moderne Europa, og på den annen side så

---

³⁷ Pampeveldet var spesielt virksomt på landsbygden og i mindre grad i byene. Den impotens, de følte som var imot systemet, forklarer den delvise sympatien Riveras diktatur ble møtt med.

³⁸ I 1640 fant opprørene i Katalonia og Portugal sted. Portugal gjenvant sin uavhengighet og ble anerkjent av Spania i 1668. Katalonia ble gjenerobret i 1652. Bakgrunnen for opprørene var Trettiårs krigen som foregikk i denne perioden. Se J.H. Elliots bok *Imperial Spain 1469-1716*.

de verdiene av den historie, tradisjon og språk fra den region en kom fra.

Alle bortsett fra de mest reaksjonære og konservative, ser at en forandring må komme, selv om de legger forskjellig i hvordan denne forandring burde bli: anarkisme, sosialisme, føderalisme, eller et liberalt demokrati.

Men felles var at de så restaurasjonen som tidsspille og et tilbakeliggende styre, som tok opp i seg alle Spanias mangler og feil.

I 1901 kom fem representanter for *Lliga regionalista* (*Den regionale liga*) inn i *Cortes*³⁹ og i Baskerland grunnla Sabino Arana *Partido nacionalista vasco* (*Det baskiske nasjonalist parti*, 1894)⁴⁰. Spania våknet brutalt til det 20. århundre, med store problemer og iver etter å løse dem.

1.3 Det Nasjonale.

Attenhundretallets spanske litteratur, spesielt romantikken, hadde innvirkning ikke bare på Risco, men på intellektuelle generelt.

I likhet med resten av Europa ble også det nasjonale begeistret hyllet i spansk litteratur.

Martinez de la Rosa, Hartzenbuch, Duque de Rivas, Esponceda og den sene Zorilla⁴¹ behandlet

³⁹ *Lliga Regionalista* var et konservativt parti med autonomi for Katalonia som den viktigste post på partiprogrammet. De var aktive i Katalonsk politikk frem til borgerkrigens utbrudd.

⁴⁰ Sabino Arana Goiri (1865- 1903) var grunnleggeren av det Baskiske Nasjonalistparti (PNV). Hans blanding av tradisjonisme, rasisme, katolisisme, antisemittisme og antipati mot alt det spanske, har mye til felles med Riscos nasjonalistiske ideologi. Han går veldig langt i sin rasehygiene, han vil utvise alle spanjoler, jøder og blandingsekteskap fra Baskerland. Han ville utelukke sosialister, liberale og republikanerne av den nasjonale felleskap. Om Sabinos nasjonalistiske ideologi se Aase Norunn Digernes *Tru og patriotisme* s.51- 60.

⁴¹ Francisco Martinez de la Rosa (1787- 1862). Poet, dramatiker og politiker. Juan Eugenio Hartzenbusch (1806- 1880). Skribent, dramatiker, poet, filolog og kritiker. Er i dag kjent for sitt teaterstykke *De forelskede fra Teruel*. Angel de Saavedra y Ramirez de Baquedano, Duque de Rivas. Forfatter, dramatiker, poet,

middelalderlige temaer; heltepos, legender, gjenerobringen av Spania fra araberne og det ridderlige liv.

Alt dette får som konsekvens, meget tidlig, gjenopprettelsen av den nasjonale hukommelse i Katalonia, Baskerland og Galicia, som alle tre, men spesielt Katalonia og Galicia opplevde en ekstraordinær kulturell blomstring.

Det blir forsket i gammel rett, historie, filologi, etnologi og folkediktning, ikke bare ut fra et spansk synspunkt, men også fra et katalansk, baskisk eller galicisk.

1.4 Emigrasjon.

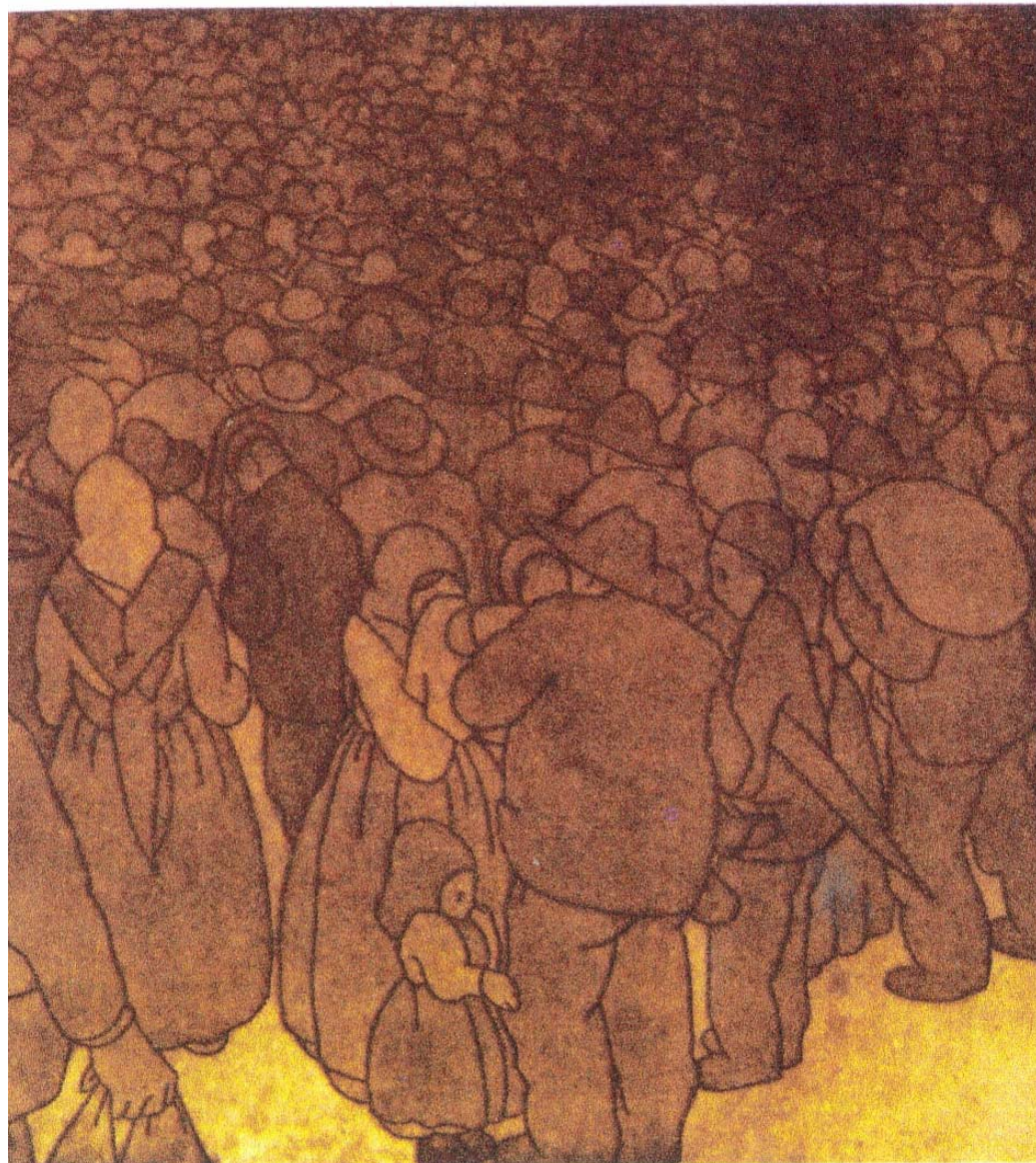
Økningen i folketallet uten en sosial og økonomisk utvikling tvang spanjolene til emigrasjon. I 1883 utstedte staten en emigrasjonstillatelse (*permiso de emigracion*), noe som lettet emigrasjonen og en million spanjoler emigrerte de neste 30 år⁴². Et enormt tall. Mesteparten reiste til Latin-Amerika. Asturias og Galicia hadde det største antallet emigranter.⁴³

---

maler og politiker. Kjent i dag for *Don Alvaro eller skjebnens makt*, som ble brukt av Piave og Verdi som grunnlag for *Skjebnens makt* (*La forza del destino*.) Jose de Esponceda (1808- 1848). Skrev i alle genrer spesielt historiske romaner. Kjent for sin lyrikk. Jose Zorilla (1817- 1893). Forfatter. Mest kjent for sin dramatikk, spesielt *Don Juan Tenorio*. Hans poesi når et høydepunkt med *Legender*(*Legendas*). Alle disse romantiske forfatterne behandlet og lot seg inspirere av historiske temaer og legender. Blant romantikerne var det en retning som var antiklerikal og folkelig og en annen var konservativ, som forsvarte tradisjonen og katolisismen.

⁴² Valdeon/ Gonzalez/ Manero/ Sanchez Zurro. Geografia e historia de Espana y de los paises hispanicos s.318

⁴³ En kan dele den galiciske emigrasjon inn i tre syklus. Den første er en innenlands emigrasjon. Den går fra 1500- tallet, når høydepunktet på 1700- tallet og varer til det 19. århundre. Den andre bølgen varer nesten hele 1800- tallet frem til 1950- årene, da går emigrasjonen til Latin- Amerika. Høydepunktet i denne emigrasjonsbølgen går fra 1850 til 1930. Senere på 1900-tallet var målet Vest- Europa. Fra 1916- 1920 reiste 169816 galiciere til Latin- Amerika. Fra 1921- 1925 reiste 189045 over havet. Fra 1925-1930 reiste 143628 personer. I perioden 1931 til 1936 får vi en markert nedgang ”bare” 47752 reiser. Kilde: Barreiro Fernandez/ Diaz- Fierros/ Fabra Barreiro *Los Gallegos*. S. 509-517.

I Galicia er det ingen hjelp å få, den eneste utvei er å emigrere. Tegning av Alfonso R. Castelao for tidsskriftet *Nos*.

1.5 Tradisjonisme og Katolisisme.

En annen innflytelse var den antiliberale holdningen til kirken og tradisjonismen.

Risco var en dypt religiøs katolikk og tok delvis opp i sin ideologi disse holdninger.

Den katolske kirken i Spania allierte seg først med absolutismen til Ferdinand VII og senere med karlismen.⁴⁴

Når kirken gjennom konkordatet i 1851 blir pålagt å akseptere det liberale styret under Isabel II, danner

---

⁴⁴ Karlismen var en kontrarevolusjonær reaksjon på liberalismen. Ideologisk var karlismen å finne på den ultrakatolske høyresiden. I to borgerkriger: 1833 til 1839 og 1872 til 1876, prøvde de å knuse liberalismen for å vende tilbake til et tradisjonelt, katolsk samfunn.

katolikkene det mest konservative sjiktet i samfunnet. Encicliene fra pavestolen som *Mirari Vos* og *Quanta Cura* fordømmer liberalismen som en alvorlig synd, og fordømmer samtidig *feilene* til den moderne sivilisasjon. Store deler av den katolske kirken hadde vansker med å akseptere demokratiet og religionsfriheten. Kirken foretrakk lenge autoritære regimer som forsvarte kirkens interesser.

Kirken hadde rett til å utdanne ungdom og barn, og hadde i noen perioder rett til å sensurere bøker som ble utgitt i Spania.⁴⁵ Tradisjonelistene var utgått av karlistene som var ultrakatolske og reaksjonære og ville innføre enevelde. Det var en reaksjon på liberalismen og tradisjonelistene var monarkiske og katolske.

Kapittel 2

Spania mellom 1917- 36.

2.1 Alfonso XIII

Epoken til Alfonso XIII dekker hele den første tredjedelen av det 20.århundre. Denne epoken ble vitne til en opphopning av alvorlige strukturelle problemer som ikke ble løst. Kontrasten mellom de gammelmodige strukturene på landsbygden, og den moderne industrielle utvikling, et korrupt parlamentarisk system som bare ivaretok interessene til oligarkiet, og fremmarsjen til

---

⁴⁵ I konkordatet av 1851 mellom Spania og Vatikanstaten får den katolske kirken rett til å utdanne barn og ungdom og rett til å sensurere alle bøker som kommer ut.

arbeiderbevegelsen; organisert omkring mektige fagforeninger, i konstant konflikt med en sentralistisk stat, og fremveksten av nasjonalistiske bevegelser i Baskerland, Katalonia og Galicia, og motsetningene mellom intellektuelle som ville ha en modernisering, og tradisjonelistene og monarkistene som så bakover, preger perioden.

De gode økonomiske årene under første verdenskrig, og ordenen og roen under Primo de Riveras diktatur kunne bedra de styrende klasser, men de strukturelle problemene var fortsatt intakte.⁴⁶

2.2 Befolkning og Økonomi.

I begynnelsen av det 20. århundre ble Spania åstedet for økonomiske forandringer. Henimot 1940-årene vedvarte ennå prekapitalistiske trekk på enkelte plasser på landsbygden, mens nyvinningene hos den industrielle sektor og i servicenæringen var formidable, selv om Spania lå etter mange andre land i Europa i kapitalistisk utvikling.

Mellom 1920 til -30 hadde Spania mellom 21,3 millioner til 23,6 millioner innbyggere.⁴⁷

Den dominerende tendensen var flukten fra landsbyen til byene, spesielt til de industrialiserte strøkene i Katalonia og Baskerland, mens folketallet gikk ned i innlandet, unntatt Madrid.

På tross at ansatte i landbruket sank fra 65% til 45%⁴⁸ var det en økning i produksjonen.

Bedre redskaper, gjødsel og vanningsystemer var årsaken til økningen. Men det var i kommunikasjon og

⁴⁶ For hele denne epoken se Antonio Ubieta, Juan Regla, Jose Maria Jover og Carlos Seco *Introduccion a la historia de Espana* Ed. Teide Barcelona 1986 s.783- 928.

⁴⁷ Valdeon/ Gonzalez/ Manero/ Sanchez Zurro *Geografia e historia de Espana y de los paises hispanos.* s. 346

⁴⁸ Ibid. s. 346

industri de største forandringene fant sted. Jernbanenettet, telefon, post og telegraf, sjøtransport, tungindustri og bankvesen, fikk spesielt i Katalonia og Baskerland et enormt oppsving.

Men tilbaketrekningen på landsbygden var til hinder for innenlandsk konsum, og ekspansjon av det innenlandske marked.

Spansk industri utviklet seg i fred, takket være en proteksjonistisk politikk.

En ser at bakteppet for Vicente Riscos nasjonalistiske ideologi er en verden i rask forandring, men der det nye og gamle fremdeles lever side om side.⁴⁹

2.3 Samfunnet.

Det grunnleggende trekk ved det spanske samfunnet fra 1917 -36 var kontrasten i den sosiale strukturen; på den ene side de dominerende klassene, en meget fåtallig gruppe med en enorm politisk og økonomisk makt, og på den andre side som de som solgte sin arbeidskraft: arbeidere og bønder.

De sosiale spenningene var i denne perioden meget sterke; men de privilegerte klassene nektet å oppgi sine privileger, organiserte bønder og arbeidere seg i kampvillige syndikater og ble mer og mer klassebeviste.⁵⁰

2.4 De dominerende klassene.

---

⁴⁹ Om befolkning og økonomi se Ubieto/ Regla/ Jover/ Seco *Introduccion de la historia de Espana*. s. 789- 801

⁵⁰ Ibid. s. 801- 822

Denne gruppen ble dannet av det gamle jordeiende adelskap og det høyere borgerskap eller foretningsborgerskapet.

Den monarkistiske adelen hadde sin styrke gjennom eierskap til jorden, med stor innflytelse i politikken.

I denne tiden hadde den kapitalistiske utvikling skapt meget rike foretningsfolk, industri- og finansmagnater.

De privilegerte klassene utgjorde i første tredjedel av det 20. århundre 250.000 personer og var meget konservativ med sterke forbindelser til kirken og hæren.⁵¹ Kirken la det ideologiske fundamentet og militæret opprettholdt ro og orden for å bevare alt som før.

Det som først og fremst kjennetegner oligarkiet er, uten andre objektiver og mål, sin egen overlevelse.⁵²

2.5 Middelklassen.

I det spanske samfunnet var det en vid sektor, flytende og ikke klart definert, distansert fra arbeidere og bønder så vel som oligarkiet.

De var funksjonærer, foretningsfolk, medlemmer av de frie yrker og håndverkere.

Den politiske innstillingen til denne gruppen var meget homogen; liberal, republikansk og fremskrittssvennlig.

Fra denne klassen kom de fleste intellektuelle, kunstnere, og ledere av de republikanske partier, og organisasjoner utgått av arbeiderklassen.

Denne middelklassen står utenfor de forskjellige maktsentra, og forsøker å sette i gang en fornyelse med begrensede resurser.⁵³

---

⁵¹ Valdeon/ Gonzalez/ Manero/ Sanchez Zurro *Geografia e historia de Espana y de los paises hispanos*. s. 348

⁵² Ubieto/ Regla/ Jover/ Seco *Introduccion de la historia de Espana*. s. 801- 803

⁵³ Ibid. s. 803- 805

2.6 Bønder og arbeidere.

På landsbygden var de to store strukturelle problemene *minifundismo* og *latifundismo*.

En tredjedel av landeiendommene i 1930 var over 250 hektar og 0,97% av eierne eide 42% av jorden.⁵⁴

Latifundismen var fremtredende i Andalucia og Extremadura og det store flertallet av bøndene i dette området var dagleiere.

Det motsatte var *minifundismen*, som hadde sin maksimale utvikling i Galicia. En mengde bønder som dyrket bitte små eiendommer, og som levde så vidt over eksistensminimum.

I Kastilja og Aragon var det vanlig å leie jord for en kort periode.

Disse jordleierene var i hendene på lånehaier, på grunn av mangelen på kapital. Spania hadde i denne perioden 1 million jordarbeidere uten jord, et høyt nummer av eiere av bitte små eiendommer, og jordleiere som levde under usle forhold.

Bare i Katalonia og Levante (Valencia) var forholdene akseptable for bøndene.⁵⁵ Forholdene til industriarbeiderne var ikke bedre enn bøndene; utmattende lange dager, dårlige boforhold, og elendige lønninger som alltid sakket akterut i forhold til levekostnadene.

Arbeiderklassen samlet seg i mektige syndikater: U.G.T sosialistisk og C.N.T anarkisyndikalistisk. U.G.T var sterkest i nord og Madrid, mens C.N.T i Katalonia og Andalucia.

Fra 1915 fikk begge syndikatene et stort medlemsoppsving, men dette ble stanset av diktaturet til

---

⁵⁴ *Latifundos* var over 250 hektar jord. *Minifundos* var mindre enn 5 hektar. I 1930 var 29,57% *minifundos*. Ibid. s. 813

⁵⁵ Ibid. s. 813- 816

Primo de Rivera. Men da dette falt i 1930, økte medlemsmassen igjen.

Syndikatene var ikke i stand til, under det rådende politiske system, før republikken, å få et større antall representanter inn i *Cortes* og syndikatenes funksjon begrenset seg mer til arbeidslivet, og deltakelse i kommunepolitikken, enn i deltagelse i det parlamentariske liv.⁵⁶

2.7 Den parlamentariske perioden frem til 1923.

Alfonso XIII regjerte over et land med store og dype konflikter som vokste i intensitet fra dag til dag.

Den sentralistiske stat ble debattert og satt spørsmålstegn ved.

I Katalonia oppstod en borgerlig romantisk nasjonalisme under ledelse av Prat de la Riva, nasjonalistene var organisert i *la Lliga* og i Baskerland oppstod *Det Baskiske Nasjonalistpartiet* (Partido nacionalista vasca).

Det politiske topartisystem varte frem til diktaturet i 1923. Konservative og liberale fortsatte å skifte på makten. Valgfarsene fortsatte, basert på pampeveldet, noe som på ingen måte var et system som svarte til landets behov.

Aristokrati, hæren, kirken, de skiftende partiene ved makten og pampene ute i distriktene, forsvarte sine interesser og nektet enhver forandring.

---

⁵⁶ Ibid. s. 808- 810

Mot dem står et fremskrittssvennlig borgerskap og et proletariat som begynner å bruke sitt våpen; generalstreiken.

Den første verdenskrig var en god tid for det spanske næringsliv, men samtidig vanskelig for arbeiderklassen på grunn av sterk prisstigning.

Hæren såret av manglende respekt på grunn av nederlaget i 1898, ble for å fremme moralen innvilget å gripe inn i Marokko, noe som økte krisen.

I Marokko, det siste koloniale eventyr, mistet Spania menn, prestisje og penger, bare for å tilfredstille ønskene til en gruppe militære med ønske om å spille hovedrollen i det nasjonale liv, og få bekreftet for seg selv at militæret er en viktig sektor med innflytelse.

Både de sosiale og militære problemene satte kongedømmet under press, som for å overleve, følte seg fristet til å unnvære det parlamentariske system.

Hæren var urolig over kritikken over krigføringen i Marokko og dannet *Juntas de Defensa* (Forsvarets kabinett). Regjeringen ga etter for militært press og diktaturet ble innført i 1923.

Arbeiderklassen hadde i 1917 vært igjennom en generalstreik, men den raske innblanding fra hæren avvæpnet bevegelsen og Andalusia hadde vært i gjennom en rekke konflikter gjennomført av landarbeidere.

Massene som var inspirert av revolusjonens triumf i Russland, fikk nytt håp.

I Barcelona var den sosiale konflikt utviklet til ekstrem vold ved at bedriftseierne dannet bander av revolvermenn.

I 1921 tilførte Abd- el- Krim og hans berberhær spanjolene et knusende nederlag, ved Annual.

Straks ble det åpnet en undersøkelse over hvem som var ansvarlig for nederlaget. I dette klimaet kom Primo de

Riveras militærkupp, som gjorde ende på det parlamentariske system fra restaurasjonen.

2.8 Diktaturet.

I 1923, med kongens samtykke, gjorde de militære under ledelse av Primo de Rivera et kupp.

Mottoet var orden og administrativ effektivitet. Men de grunnleggende problemene var fremdeles tilstede, både de sosiale, konstitusjonelle og regionale.

Diktaturet var bare et foreløpig tiltak, men ga midlertidig lettelse til de dominerende klasser.

Primo de Rivera hadde støtte fra militæret, kongen, konservative politikere og fra oligarkiet.

Parlamentet ble oppløst sammen med de offentlige friheter. Det ble ført en autoritær og antiliberal politikk med en klar korporativistisk profil.⁵⁷

Den spanske økonomien forbedret seg fra 1923; enorme statlige investeringer sikret gode år for den elektriske industri og tungindustrien, og betalingsbalansen gikk med overskudd, takket være eksport av landbruksprodukter og mineraler. Men staten under diktaturet favoriserte fremfor alt de store monopolistiske selskapene som var i hendene på utlendinger, og privilegene til det jordeiende aristokrati, var politisk urørbare.

Når diktaturet kunne avslutte krigen i Marokko med kapitulasjon til Abd- el- Krim stod det på høyden av sin makt og anseelse.

Men fra 1927 var slitasjen til diktaturet og monarkiet godt synlig.

Gamle politikere, akademikere og arbeiderbevegelsen stod åpent opp i mot det. De økonomiske og sosiale problemene var forverret i løpet av diktaturet. Utenlandsk

---

⁵⁷ En korporativ stat: en stat hvor hele næringslivet er organisert gjennom yrkesforeninger under kontroll av staten, som på den måten regulerer hele arbeidsmarkedet.

kapital forsvant når de gode tidene tok slutt, mange banker gikk konkurs, og statsgjelden var doblet siden 1923, mens arbeidsledigheten økte og en mengde offentlige arbeider ble stanset.

Alle var nå mot diktatoren og da han mistet støtten i fra hæren dimitterte han den 30. januar 1930, og monarkiet som var blitt svekket under diktaturet forsvant etter et år.⁵⁸

2.9 Den annen republikk.

Den andre spanske republikk var kort i varighet, men intens i politisk henseende. Den forsøkte å innføre viktige reformer, en moderne konstitusjon, demokratisere det offentlige liv, forandre de økonomiske og sosiale strukturer som var en bremse for utviklingen, og skapte et føderalt Spania. Men de politiske ståstedene var langt fra hverandre og vanskeliggjorde det politiske liv.

Det nye regimet forsøkte å skape et demokrati, der nye sosiale grupper fikk adgang til makt og innflytelse, men motstanden var stor fra de privilegerte klasser, den økonomiske nedgangen som skyltes krakket fra 1929, og innflytelsen fra fascismen som tilbød oligarkiet en modell til en autoritær regjering, ble noen av årsakene til at republikken dukket under.

Det gamle regimet hadde støtte av det jordeiende adelskap og det øvre sjiktet i borgerskapet, republikken ble støttet av det lavere borgerskap, bønder og arbeidere.

---

⁵⁸ Ibid. s. 808- 810

Republikken prøvde å avskaffe institusjonen med pampeveldet, og gi det politiske liv en mer demokratisk retning.

Religiøs undervisning i skolene ble forbudt.

Katalanerne, baskere og galicierne fikk selvstyre.

Valget i 1931 ga seier til republikanerne og sosialister.

Det ble innført et parlament med ett kammer og universell stemmerett.⁵⁹

Jesuittene ble utvist, krusifikset tatt vekk fra skolene og det ble innført sivilt giftemål og rett til skillsmisse. De sterke antiklerikale opptøyer provoserte en motreaksjon, hos den tradisjonalistiske sektor.

I undervisningen ble det gjort en kraftanstrengelse i det tidligere pedagogisk underutviklede Spania. Republikken møtte motstand fra kirkelig hold som hadde hatt en fundamental rolle i undervisningen, og som motsatte seg en sekulær skole. De mektige jordeierne satte seg opp mot republikken på grunn av dens jordreformer.

I valgene i 1933 fikk høyresiden flertall i *Cortes*, mye på grunn av anarkistenes boikott av det parlamentariske valg.

Høyresiden trakk tilbake reformene utstedt under den forrige valgperiode, ga amnesti til impliserte i kuppforsøket til Sanjurjo i 1932, og gjorde innrømmelser til kirken og laget lover til fordel for arbeidsgiverne, den agrare reform ble utsatt.

De kom også i konflikt med *Generalitat*⁶⁰ i Katalonia der venstresiden vant lokalvalget.

Generalitat støttet kravene til *rabassaires*, leietakere til vinmarker frem til vinstokkens død, eller som det kalles på katalansk *rabassa morta*.

⁵⁹ Den 2. republikk var det første virkelige forsøk på å innføre konstitusjonell parlamentarisme. Men det parlamentariske systemet var ikke i stand til å få en regjering, som kunne dempe de dyptgripende politiske skillelinjene i det spanske samfunnet. Den republikanske koalisjonsregjeringen gikk skrevet og vedtatt en svært liberal konstitusjon i 1931. blant reformene regjeringen iverksatte, skapte særlig forbudet kirken fikk mot å drive undervisning, sterk motstand. Strid skapte også forslaget om refordeling av landområder, ved ekspropriasjon av storgods til fordeling blant landarbeiderne. Regjeringen ville også ha større kontroll over de militære styrkene.

⁶⁰ *Generalitat de Catalunya* er den politiske institusjon som organiserer selvstyre Katalonia nyter godt av. Den består av presidentskap, en regjering og et parlament. Det ble opprettet i 1931.

I Extremadura, Andalucía, Aragón og Katalonia stod anarkismen sterkt, samtidig ble de to fascistpartiene *Falange* og *Jons* slått sammen i 1934.

Polariteten var stor.

I 1934 fikk vi en revolusjon i Asturias, som ble slått ned av hæren med forferdelig grusomhet.

Den høyreorienterte republikken og undertrykkelsen i oktober 1934 gjorde det mulig å danne *Folkefronten* (*Frente Popular*), der republikanerne sluttet seg sammen med organisasjonene utgått fra arbeiderklassen.

I 1936 vant Folkefronten valget, men samme år innledes borgerkrigen og Galicia blir inntatt etter fjorten dagers borgerkrig.

Seieren til venstresiden førte til voldelige reaksjoner mot kirken, og bygninger til høyresiden. De sosiale konfliktene øker i intensitet, både på landsbygden og i byene med gatevold.

I løpet av tre måneder ble en kvart million hektar jord fordelt mellom tidligere leilendinger.⁶¹ Mot det som så ut som en snarlig revolusjon fra anarkister og sosialister, vant *Falange de las Jons* flere medlemmer, og kirken, høyreorienterte politikere og de militære konspirerte for et militært kupp, med autoritært styre med korporativistiske og fascistiske trekk.

Republikken snublet i en høyreside som reorganiserte seg mens anarkosyndikalistene så med mistro på republikken og hele det politiske apparat. Etter som republikken skred frem ble det mer og mer tydelig at Spania var delt i to leire, som stod steilt imot hverandre.

Da folkefronten vinner valget i 1936 var det redselen å miste sine privilegier som fikk kirken, militære, jordeiende adelskap til å forberede sammen det militære kupp, som brøt ut i juli 1936.⁶²

⁶¹ Valeon/ Gonzalez/ Manero/ Sanchez Zurro Geografía e historia de España y de los países hispanicos. s. 362

⁶² Ibid. s. 316- 364. Om den annen republikk se Ubieto/ Regla/ Jover/ Seco *Introducción a la historia de España. s. 930- 956*

Kapittel 3

Galicia.

Sammen med Asturias, de baskiske provinsene og Kantabria danner Galicia Spanias nord- vestlige kystlinje langs Atlanterhavet.

Galicia har grenser mot Portugal i sør og de spanske provinsene Leon og Asturias, i øst. Av Galicias landskaper er mye høyfjellsområder og fjelltoppene kan være 2000 meter over havet.

Galicias klima er meget forskjellig fra resten av Spania, med fuktige og kalde somre og varme vintre. Galicias topografi er også annerledes; trange daler, strømrrike elver og fjorder med breie elveutløp, de såkalte *rias*.

De viktigste byene er Santiago de Compostela, Vigo, Corunna og Lugo. Innbyggertallet er rundt 2,7 millioner.⁶³

Territoriet er 6,5% av det spanske landområdet.

Galicia hadde i denne perioden fremdeles et middelaldersk preg. I det disige smaragdgrønne landskapet vrimlet det av gamle granittlandsbyer og *pazos*; tradisjonelle herskapshus i stein.

De første innbyggerne i Galicia var det romerne benevnte *Gallatae*, da de invaderte regionen i annet århundre før Kristus.

Dette er av galiciske historikere blitt tolket til å være etterkommere av kelterne. Galicerene har ofte likt og trodd seg etterkommere av keltere, men bevisene for at så er tilfelle er langt fra overbevisende. Utenom et fåtall av keltiske grunnstammer av ord er det bare elementene av folkløse som støtter synet.⁶⁴ Ordet *Celta*, keltisk, er

---

⁶³ I 2003 hadde Galicia 2,7 millioner innbyggere. Kilde: www.xunta.es

⁶⁴ Fernandez/ Diaz- Fierro/ Fabra/ Barreiro *Los Gallegos* s. 96

imidlertid populært navn på fotballklubber, kafeer, restauranter og butikker.

Etter Romas sammenbrudd nøy Galicia ca. 100 års uavhengighet.

De ble invadert av visigoterene i 585 og i de neste to hundre år, etter 711, ble de invadert i bølger av araberne, som hele Nord- Spania.

I korte perioder i det 9. og 10. århundre var Galicia selvstendig.

I det 10. århundre ble Galicia innlemmet i kongedømmet Leon.

Den geografiske avstanden til Leon bidrog til politisk og økonomisk isolasjon av Galicia, og som ble forsterket etter at kongedømmet Leon kom inn under Kastilja i 1230.

Til tross for at de galiciske provinsene ikke hadde vært selvstendige på flere århundrer, fikk de i det 16. århundre en viss regionalt selvstyre gjennom *La Junta general (Det øverste råd)*, som hadde representanter fra hver provins og som skulle avgjøre regionale saker av politisk og økonomisk art.

I de neste tre hundre år var Galicia en rolig, underprivilegert og konservativ provins, langt vekk fra de administrative og økonomiske sentra i syd.

De politiske konfliktene hadde mer med småbøndenes kondisjon under feudalismen, enn med regionens manglende selvstyre.

På 1600- tallet var det en bevegelse som ble kalt *Irmandinos* (brødre av samme land) som anslås til å ha hatt 80.000 tilhengere som gjorde opprør mot de feudale herskerne. I 1815 var det en oppstand mot avgiften kirken og lavedelsmennene tok av bøndene for leie av jord. Oppstanden ble slått ned.

Ikke mer vellykket var 1846 oppstanden hvor flere av galiciske garrisoner gjorde opprør mot regjeringen, og

---

dannet *Junta Superior de Gobierno de Galicia* (øverste råd for styret i Galicia). Opprøret ble slått ned og lederne skutt. Gjenfødselen av regional bevissthet var et resultat av sentralismen til den konservative diktatoren Narvaez. Fra 1850 fikk Galicia en kulturell renessanse, der en tok i bruk den talte, nær beslektet med portugisisk, dialekten *galego*.

Galicia hadde fra før en litterær storhetsperiode i middelalderen under innflytelse av troubadours fra Provence, med lyrisk poesi og idealet av ridderlig kjærlighet, den går under betegnelsen *poesia galaico-portuges* (den portugisisk – galiciske poesi).

Nord- Portugal og Galicia var i denne perioden et enhetlig kulturområde. Både galicerene og kastiljanerne, som *Alfonso el sabio* (den vise), skrev i det ellefte og tolvte århundre på galicisk.⁶⁵

Men galicisk gikk fra å være et skriftspråk med høy prestisje til et talespråk, før den talte dialekten igjen ble et skriftspråk med stor prestisje.

Litteraturen på morsmålet hadde en viktig rolle; eget språk var selve kjernen i galiciernes bevissthet som eget folk.

Rundt 1850 oppstod i Galicia en litterær gjenfødselse, og senere fikk vi regionlismen.

Rosalia de Castro (1835- 1885)⁶⁶ er den mest kjente representanten for denne bevegelsen. Galicia fikk sine første aviser og bøker på morsmålet.

⁶⁵ Den mest kjente trubadur fra middelalderen var Martin Codax, som levde fra slutten av tolvhundretallet og begynnelsen av trettenhundretallet. Han er kjent for syv dikt som ble oppdaget ved en tilfeldighet, ved et antikvariat i Madrid der Ciceros *De officiales* var bundet inn i skinnbind, med dikt av Martin Codax. Galicisk- Portugisisk var i denne perioden språket for kjærlighetspoesi og to konger Kong *Denis* av Portugal og *Alfonso O Sabio*(den vise) av Kastilja var to av dens fremste brukere. Fernandez/ Diaz- Fierros/ Fabra Barreiro *Los Gallegos*. s. 241- 259

⁶⁶ Hun var en av de første som skrev på galicisk etter de mørke århundrer *Seculos Escuros* og spilte en viktig rolle i den romantiske litterære bevegelsen sammen med Manuell Curros Enriquez og Eduardo Pondal. Poesien er basert på *seudade*: en følelse av nostalgi, lengsel og melankoli. Hun giftet seg med Manuel Murguía, en viktig skikkelse innenfor galicisk regionalisme. Hennes første samling *Galicisisme sanger* (*Cantares gallegos*) blir regnet som en klassiker og den viktigste diktsamlingen i galicisk litteratur. Ibid. s. 261- 264

Den galiciske regionalismen var imidlertid ikke motivert av forsvaret av økonomiske interesser, som i Katalonia, fordi industrialiseringen av Galicia var svært begrenset, nesten ikke-eksisterende, sammenliknet med Baskerland og Katalonia.

De galiciske provinsene var, i stor grad, lite utviklede rurale samfunn preget av isolasjon, fattigdom og utvandring.

I 1890 fikk den mannlige delen av befolkningen allmenn stemmerett. En viktig drivkraft i den politiske bevisstgjøringen i resten av Spania var organiseringen av den økende arbeiderklassen. I Galicia eksisterte det knapt noen arbeiderklasse, så leietakerne av jord *los foreros* dannet egne interesseorganisasjoner, som spilte samme rolle som arbeiderne i andre deler av Spania. Leien bøndene måtte betale for leien av jord ble avviklet før borgerkrigen.

Galicia har gode havner, fiske, mineraler (blant annet wolfram og tinn), fruktbar jord og fabelaktig klima for jordbruk, skipsverft og annen industri, som er kommet til i de senere år.

Bondegårdene er fremdeles små, og utviklingen går stadig i retning fra selvstendige bønder til urbane funksjonærer og arbeiderklasse.

Galicia har alltid hatt urimelig stor utvandring til resten av Spania, Latin- Amerika, Vest- Europa og Portugal.⁶⁷

Som Baskerland og Katalonia har Galicia lidd kulturelt og økonomisk under spansk sentralisme, men mindre militante enn sine baskiske og katalanske motparter, har de vært sene til å adoptere metodene til nasjonalistiske bevegelsene i disse provinsene.

---

⁶⁷ Ett av de mest markante trekk ved Galicia frem til borgerkrigen var masseutvandringen til Latin- Amerika, spesielt til Argentina, Uruguay og Cuba. I Argentina er alle spanjoler kjent som galiciere (gallegos). Ibid. s. 503- 535

Men de stemte overveldende for statuttten om selvstyre;
28. juni 1936.⁶⁸

Slavene av fysisk arbeid. Tegning av Alfonso R. Castelao, for tidsskriftet *Nos*.

Kapittel 4

De historiske betingelser for galicisk nasjonalisme.

De galiciske provinsene er 6,5 % av det spanske territoriet, og innbyggertallet er på 2,7 millioner. Provinsene har bestått av lite utviklede rurale samfunn, preget av isolasjon, fattigdom og utflytning. Den nasjonalistiske bevegelsen har i store deler av sin historie vært marginal og svak.

I begynnelsen av attenhundretallet var Galicia et tilbakeliggende landbrukssamfunn, gårdene var små og produktene var bestemt for internt forbruk. Andre viktige økonomiske aktiviteter var fiske og håndverk.

---

⁶⁸ Om galicisk litteratur Ibid. s. 241- 318 Om Galicias geografi Ibid. s. 1- 44

En langsiktig leieavtale *el foro*, hvor bøndene betalte leien i naturalia, var sammen med små enheter landbrukets viktigste trekk. Overskuddet ble fordelt mellom den katolske kirke og den landlige lavadelen *la fidalguia*.

Selv om bøndene nøt godt av langvarige, og stabile leieforhold, holdt den reduserte størrelsen på jorden, bøndene på et eksistensminimum.

Økonomien og samfunnet var orientert rundt kirken, bøndene og lavadelen. Andre sosiale klasser hadde mye mindre vekt (høyadelen, arbeidere og middelklassen).

I det nittende århundre var Galicia, innen den spanske stat, ytterst perifert både sosialt og økonomisk. På grunn av sin avsondrethet hadde Galicia noen differensierte trekk; eget språk, egne tradisjoner, skikker og sedvaner. Den liberale jordreformen, innløsningen av kirkegodset i 1835 og 1855, fratok kirken og kommunene jorden, men i Galicia respekterte de bruksretten til bøndene.

I praksis gikk leieavtalen fra kirken til borgerskapet og lavadelen. Som kjøpte oppstore mengder jord.

De langsiktige leieavtalene varte til det 20. århundre, og stengte for moderniseringen i jordbruket, og førte til sosialt hegemoni for lavadelen, liten urbanisering og en massiv emigrasjon til Latin- Amerika.

Mot slutten av 1800- tallet fikk Galicia jernbane, som førte til en viss eksport innenlands, og en delvis modernisering.

Samtidig fikk Galicia en bondebevegelse *el agrarismo* som kan sammenlignes med den irske *Land Leage*, og fra 1900 til 1936 ble bøndene gradvis selveiende.

Lavadelskapet forsvinner litt etter litt og går over i den urbane middelklasse.

I denne tiden foregår det også en forsiktig industrialisering (skipsverft, vannkraft, hermetikkindustri, modernisering og spesialisering i jordbruket). Først i 1960 overstiger de ansatte i industri og serviceyrkene, de yrkesaktive i jordbruket.

Galicia hadde i motsetning til Katalonia og Baskerland, intet selvstyre i moderne tid, verken juridisk, skattemessig eller administrativt.

En kunne derfor ikke forme eliter som nøt godt av kontrollen av disse, og som motsatte seg å miste dem (som med den baskiske *fueros*)⁶⁹ eller ha et historisk minne om selvstyre i nær fortid, som i Katalonia.

Fra 1808 til 1931 er Spania en liberal stat som aldri oppnådde politisk og demokratisk modenhet, og fra 1833 en sentralistisk (bortsett fra noen korte parenteser med demokrati og diktatur).

Denne politiske utviklingen ble avtalt mellom det jordeiende aristokrati og borgerskapet, og det politiske systems kjennetegn var; valgfusk, pampevelde, manipulasjon og den automatiske vekslingen mellom liberale og konservative med makten.

Den vanlige borger var utestengt fra politikken. I Galicia fikk en den tradisjonelle figuren pampen, som politisk og sosial dominerte sitt område.

Dette ga god grobunn for retninger som var imot systemet, fra høyre; tradisjonister, fra venstre; republikanske demokrater, arbeiderbevegelse og føderalister.

Selv om Madrid hadde absolutt kontroll gjennom administrasjon og hæren/politi, var den spanske nasjonsbygging langt fra komplett.

Hæren, utdannelsen, den nasjonale symbolikken, administrasjonen, faktorer som er viktige i nasjonsbyggingen hadde mislykkes i sin integrerende funksjon, og i det tilbakeliggende spanske samfunn var mange regioner forskjellig fra hverandre; gjennom sitt språk og tradisjoner som levde i beste velgående.

---

⁶⁹ Foralismen var det ideologiske og politiske forsvaret av de baskiske provinsene sine selvstyrestatutter *fueros*. Se Digernes. *Tru og patriotisme s. 24*

De eneste som var integrert og som identifiserte seg med det spesifikt spanske, var de regionale elitene.

Forutsetningen for nasjonalistiske bevegelser var lagt allerede i 1868, og fikk ny kraft gjennom den nasjonale katastrofen i 1898.

Men de klassene i Galicia med mest vekt sosiologisk og økonomisk, var fullstendig integrert i det rådende politiske system.

Den lille middelklassen i Galicia kunne ikke danne noen motvekt, bare i korte perioder med demokrati; 1868- 74 og 1931- 36, aktiviserte det galiciske borgerskap seg med republikanske organisasjoner av betydning.

I denne tiden med republikansk gjæring og agitasjon fikk vi bondeorganisasjoner, og en relativ sterk økning av nasjonalisme. I 1931 fikk nasjonalistene sitt første moderne parti.

Borgerkrigen avbrøt brutalt denne utvikling. Etter Francos død får vi statuttene om selvstyre, og en helt ny type nasjonalisme mot venstre.⁷⁰

Kapittel 5

Tre stadier i galicisk nasjonalisme.

Galicisk nasjonalisme er delt inn i tre perioder.

Provinsialismen ble utviklet i første halvdel av det nittende århundre. Regionalismen, som går fra den første republikk til 1916, og som var inndelt i en liberal og konservativ fraksjon.

Nasjonalismen går fra 1916 til dags dato, (fra dannelsen av *Språkets broderskap*(*Irmandade da Fala*)⁷¹

⁷⁰ Utformingen av et nytt demokratisk politisk system i Spania etter Francoregimet, har ført til opprettelsen av autonome enheter (*comunidades autonomas*). Spania ble i konstitusjonen av 1978, inndelt i 17 autonome regioner. 3 av disse autonome regionene står i en særstilling, og blir omtalt som historiske regioner; det er regionene Baskerland, Galicia og Catalonia.

I Galicia, som i Katalonia og Baskerland, er det problematisk å anvende Miroslav Hrochs modell på hvordan nasjonalistiske bevegelser utvikler seg, som forutsetter en første fase med kulturell fornyelse, og som forsetter senere med politisk agitasjon.⁷²

5.1 Provinsialismen.

De første organisasjonene og gruppene av galicisk proto-nasjonalisme, var ikke først og fremst en bevegelse av typen kulturell fornyelse, som kom litt senere, men en politisk bevegelse, i Galicia, innenfor den spanske konteksten.

Denne bevegelse ble i ettertid kalt provinsialisme, et fenomen som også opptrer i Katalonia, og som er en retning innenfor den progressive liberalismen.

Provinsialismen begynte som et ønske om å beholde Galicia som en enhet; territorielt og administrativt etter reformen i 1833, da den gamle provinsen Galicia ble delt i fire.

Det var blanding, lite vanlig i resten av Europa, av radikal liberalisme blant borgerskapet, og betonte at galicierne var en særegen etnisk gruppe.

De deltok i det militære opprøret av 1846, som ble iverksatt av venstreliberale, og i den demokratiske revolusjon i 1868.

De skapte en aktiv presse, utviklet historieskrivingen, galicisk som skriftspråk, og sin egen proto-nasjonalistiske ideologi.

---

⁷¹ Fra nå skrevet som *Irmandade da Fala*

⁷² M. Hroch. *Sosial Precondition for national revival in Europe*. Cambridge UP 1985

De betraktet ikke Galicia som en egen nasjon, forskjellig fra den spanske, men utviklet en slags regional patriotisme.

Provinsialismen kom fra to kilder. En var motstanden mot Javier de Burgos administrative reform, i 1833, om å dele den tidligere provinsen *Reino de Galicia* inn i fire mindre administrative enheter.

Den andre, som var felles for hele Europa, var den romantiske interessen for Galicias særegne historie og samtid, interessen for språket og folkløren. Samtidig var provinsialismen en del av en kamp, som har fortsatt til våre dager, mellom to politiske retninger om hvordan en skulle forme den spanske staten; en mer demokratisk og desentralisert modell, mot en mer autoritær og sentralistisk. Provinsialismen i Galicia er en venstreliberal bevegelse, som identifiserer seg mer og mer med bestemte aspekter av sin historiske arv.

Vi får en politisk og kulturell sensibilitet som en kan benevne med ordet: galicisme (*gallegismo*).

Bevegelsen har i ettertid fått bevegelsen *forløperne* (*precursores*).

Gruppen utgjorde ca. 200 personer med to sentrale byer; Curunna og Santiago. En kan ikke snakke om en politisk bevegelse, men heller en opinionsstrøm, blant den intellektuelle eliten.

I en gruppe på 150 som historikeren Beramendi⁷³ har gått igjennom kan en se at de domineres av intelligentsiaen (lærere, studenter, funksjonerer, akademikere og de fire yrker: leger, farmasøyter og advokater), utgått nesten uten unntak fra middelklassen.

Deres medium var først og fremst pressen, og i fra 1840-årene får vi en rekke aviser fra deres hold.

---

⁷³ Beramendi har gått igjennom en liste med 43 personer som var aktive i provinsialismen i årene mellom 1840- 46, der intelligentsiaen og de frie yrker representert med 14 personer (32,55%), funksjonerer og militære 3 personer (16%), borgerskap 2 personer (4,6%), studenter 24 personer (55,8%). Beramendi/Seixas *O Nacionalismo galego* s. 20

Tankegodset som kommer frem i disse avisene er ikke politisk og intellektuelt fastsatt.

Det kan være forvirrende lesning, men det er utvilsomt en ny ideologi en står ovenfor.

Elementene kommer fra forskjellige kanter, men første generasjons *nasjonalister* manglet ikke sammenhengende synspunkter.

De fremste trekkende er:

- a) En litterær- romantisk form som bakgrunn for alt som skrives.
- b) Sosial kristendom. En renovert katolisisme med sosial rettferdighet og solidaritet i sentrum. Det er først og fremst en fransk påvirkning, spesielt fra Lammenais.
- c) Liberalisme
- d) En liberal historisk skole som ser historien som en kamp for frihet, ikke som tradisjonalistene som leter etter gamle strukturer og verdier for å gjøre dem evigvarende.

Av denne patriotismen, for å rettferdiggjøre dens årsaker, følger studiet av fortidens ære og stolthet.

Den tilbakeliggende sosio- økonomiske tilstand Galicia befinner seg i, får dem til å utvikle et uklart og svevende utviklingsprogram, spesielt henvises det til jernbanen og forbedring av bondens levekår.

Språket er, ifølge provinsialistene, det mest karakteristiske for galicisk egenart. Fedreland *patria*, rike *reino* og provins, brukes om hverandre og en ser ikke for seg Galicia som en nasjonalitet, og en presiserer ikke hvilken desentralisert modell en ønsker.

Disse synspunkter kommer frem i en rekke, men ustabile aviser, først og fremst i Corunna og Santiago, men også i Vigo og Ferrol.

Det var til borgerskapet og intelligentsiaen provinsialistene rettet sitt budskap.

De utelukket i sitt politiske prosjekt adelskapet og presteskapet. Bønder og arbeiderne i byene skulle bare spille en passiv rolle i politikken, selv om de skulle nyte godt av *fremskrittet*.

Under slike omstendigheter kunne de ikke nå ut med sitt budskap. Provinsialistene var spesielt aktive mellom 1868- 74 som faller sammen med den første republikk, der de også utvider sin sosiale base med lag fra arbeiderklassen og middelklassen.

I Galicia fant det sted i denne perioden og neste; regionalismen, en voldsom oppblomstring av galicisk litteratur, den første siden middelalderen, som fikk benevnelsen *gjenfødselen*(*rexurdimento*). Høydepunktet er Rosalia de Castros *Galiciske dikt*(*Cantares gallegos*). En annen aktivitet var den romantiske historieskriving: *Galicias historie* av Benito Vincetto (1865- 75) i syv bind, som la grunnlaget for troen på den keltiske rasen.⁷⁴

5.2 Regionalismen.

Året 1886 kan sees på som fødselsåret for regionalismen. Da ble boken *Forløperne* (*Los precursores*) av Manuel Murguia utgitt.

---

⁷⁴ For en helhetlig fremstilling av provinsialismen se: Beramendi/ Seixas. *O Nacionalismo Galego*. s. 18- 40

Justo G. Beramendi: *Vicente Risco no nacionalismo galego Escision- unidade- Escision* Ed. Cerne Santiago. 1981. s. 35- 44.

Om provinsialisme og regionalisme: X. Vilas Nogueira: *Federais e rexionalistas galegos no seculo XIX: un exemplo de mitificacion*. Historica Grial n. 42. 1973. s. 400- 436.

X.R. Barreiro Fernandez. *Federalismo e reixionalismo galego no seculo XIX* Grial n. 43

Boken viser at galicisk provinsialisme er blitt bevisst sin egen historie, men også at et kapittel er avsluttet og et nytt begynner.

I denne perioden tas de første skritt mot et samarbeid med bondeorganisasjonene, som er i mot leieavtalen til jorden, en forlanger selvstyre, og en bedring av de kulturelle forhold i Galicia.

Den neste ideologiske fasen regionalismen (1886- 1915) levde under restriktive, politiske vilkår.

Det var ytterst vanskelig å delta i avvikende politisk virksomhet.

Vi får i denne perioden de første regionale organisasjonene og får for første gang tilsig fra høyre, fra tradisjonelistene, tidligere karlister og føderalister på den motsatte fløy.

Nederlaget til den 1. republikk og slutten på karlistkrigene⁷⁵ er traumatisk, både for føderalistisk innstilte venstreliberalere og for tradisjonelister, og vi får en ny tid med revisjonisme og tilpasning.

Vi får i Galicia tre utviklingstrekk:

- a) Provinsialisme utvikler seg til regionalisme parallelt med Katalonia.
- b) En minoritet innenfor galicisk tradisjonisme utvikler seg mot galicismen, når veien til forandring gjennom krig er stengt. Den introduserer for første gang i galicismen et forsvar for gamle verdier.
- c) En liten sektor av tilhengere av et føderalt Spania nærmer seg galicismen.

Fra regionalistisk hold kommer det kritikk av det politiske systemet under restaurasjonsperioden.

---

⁷⁵ Ved hjelp av to borgerkriger, Karlistkrigene (1833-1839 og 1872-1876) prøvde karlistene å knuse liberalismen og de nye politiske institusjonene og å vende tilbake til et tradisjonelt katolsk samfunn.

I deres aviser påpekes Galicias problemer:
tilbakeliggenhet, forbigåelse og pampeveldet.

Den galiciske regionalismen har to hovedstrømninger,
som er personifisert ved Murguia og Branas.

- a) En liberal som vil ha en kapitalistisk utvikling, og en modernisering av det galiciske samfunnet. De vil ha et føderalt demokrati; fritt for valgfusk, pampeveldet og manipulasjon. De tilhørte først og fremst borgerskapets mest progressive del.
- b) Tradisjonelistene er en retning innenfor galicismen, som i motsetning til liberalismen ikke var med fra begynnelsen. Ideologien er katolsk og konservativ, et forsvar for å vende tilbake til fortiden. De er fiendtlige både til sosialismen og liberalismen. De ønsker å vende tilbake til de gamle privilegiene til den gamle provinsen.

Men begge retningene er enige om at Galicia har rett til å utvikle sine kulturelle og språklige særtrekk, og til politisk selvstyre, som et uunnværlig instrument til å løse Galicias problemer.

Vi får en rekke aviser og de første organisasjonene.

Fra 1890 til 1893 er *Asociacion Regionalista*, (*Det regionale selskap*) aktiv.

Liga Gallega de A Coruna, (*Corunnas galiciske liga*) var aktiv noen få år på 1890- tallet.

Dette var små grupper med liten aktivitet, med en uklar politisk profil.

De ville gjøre alle til langs, med det resultat at ingen identifiserte seg med gruppene. De var for føderalisme, likestilling mellom språkene og mot det herskende politiske systemet.⁷⁶

---

⁷⁶ Av en liste på 52 personer som var aktive i regionalismen mellom 1890-94 og som historikeren Beramendi har gått igjennom, ser en at de frie yrker har 30 medlemmer (59%), forfattere, lærere 13 medlemmer (23%), borgere 2 medlemmer (4%), småborgerskapet 3 medlemmer (6%), prester 2 medlemmer

I perioden 1880 -1916 var det først og fremst de frie yrker, intellektuelle og noen av småborgerskapet som var aktive. Bønder, arbeidere, håndverkere, adelsmenn, størstedelen av borgerskapet og kirken var fraværende. Regionalismen appellerte først og fremst til de intellektuelle, makteliten; de mest relevante klassene med hensyn til sosio- økonomisk innflytelse var perfekt integrert innenfor to- partisystemet til den spanske restaurasjon.

Frem til 1916 var regionalismen svak på tross sin teoretiske og kulturelle bagasje, mange av regionalismens skikkelser hadde stor kulturell og litterær prestisje, og de hadde mesteparten av Galicias intelligentsia i sine rekker. I 1916 ble *Irmandade da Fala* stiftet. Det var fra først av ikke noen politisk organisasjon, men en gruppering som skulle arbeide for galicisk språk og kultur.⁷⁷

5.3 Nasjonalismen.

I 1916 begynner en periode vi med rette kan kalle nasjonalistisk.⁷⁸ Innad blant nasjonalistene er det ideologiske forskjeller, men det er enighet om at Galicia er en nasjon.

I perioden 1916-36 er det tre ideologiske grupperinger innenfor nasjonalismen:

- a) Tradisjonelistene som vil bevare den landlige, religiøse og sosiale *harmoni* som har preget Galicia, og som er i ferd med å trues gjennom urbanisering, industrialisering, klassekamp og

---

(4%), studenter 2 medlemmer (4%). Beramendi/ Seixas *O nacionalismo galego* s. 61

⁷⁷ For en helhetlig oppsummering av regionalismen se: Ibid. s. 41- 92. Se også: Beramendi. *Vicente Risco no nacionalismo galego*. s. 45-78

⁷⁸ For en helhetlig oppsummering av nasjonalismen se: Beramendi. *Vicente Risco no nacionalismo galego* s. 79- 112. Beramendi/ Seixas *O nacionalismo galego*. s. 93- 165

- liberalisme. Disse tidens tegn fører til nostalgi mot svunne tider.
- b) En liberal- demokratisk, som er en fortsettelse av liberalismen under regionalismen. De vil ha autonomi, demokrati og en kapitalistisk utvikling, der småborgerskapet kan blomstre, under beskyttelse og oppmuntring av staten, med statslån, og hvor bøndene kan slå seg sammen i kooperativer.
  - c) Vi får de første tendenser mot sosialisme og separatisme innenfor nasjonalismen.

Alle disse retningene gjør seg gjeldende i *Irmandades da Fala* og i *PG* som ble dannet i 1931.

5.4 Oppsummering

Nasjonalismens historie begynner med stiftelsen av *Irmandades da Fala* i 1916, men i Galicia fantes to protonasjonalistiske bevegelser; provinsialismen og regionalismen. Provinsialismen ble dannet for å forsvare Galicias territorielle enhet. I begynnelsen av provinsialismen har vi en rekke aviser med protonasjonalistiske innhold, og i 1846 får vi oppstand til kommandanten Miguel Solis, som ender med henrettelsen av lederne for oppstanden. Senere i perioden blir først og fremst preget av kulturell og litterær aktivitet. Regionalismen går fra 1865 til 1915. Den var først og fremst politisk aktiv i løpet av den første republikk. Regionalismen var ledet av den liberale Manuel Murguia, og tradisjonisten Alfredo Brañas. I nasjonalismen har vi to hovedretninger; tradisjonistene og liberaldemokratene. Frem til *PGs*

stiftelse i 1931, var nasjonalismen ytterst svak. Partiet ble ledet av Castelao og Alexandre Boveda.

PG var en stor suksess, den gikk fra 700 til 6000 medlemmer, fra å ha tretti lokalgrupper til 150, og til 54.000 stemmer til 300.000 stemmer. Det store målet var en autonom status, innenfor en føderal republikk. *PG* var først et samlende parti, for alle nasjonalister, men i 1935 gikk Vicente Risco ut av partiet og dannet *Dereita Galeguista*. Med seier for *Folkefronten* ved valgene i 1936, fant det sted en folkeavstemning den 28. juni samme år, for eller mot autonomi. 74,52% stemte for.

Kapittel 6

De ideologiske retningene innenfor nasjonalismen (1917-36).

6.1 Neotradisjonalistene.⁷⁹

Neotradisjonalistene var en minoritet innenfor nasjonalismen, og Vicente Risco var deres fremste ideolog og leder. Derfor er det (som oftest) sammenfallende synspunkter mellom Risco og denne fløyen innenfor galicisk nasjonalisme.

Den ideologiske kjernen, innenfor denne gruppen, var katolisismen. Katolisismen er det eneste legitime fundament for Galicias nasjonale identitet.⁸⁰

---

⁷⁹ Tradisjonalismen er en filosofisk doktrine som vil beholde eller gjeninnføre de gamle institusjoner og normer i nasjonens styresett eller i den sosiale organisasjon. Den største figuren innenfor spansk tradisjonalistisk politisk teori er uten tvil Juan Vazquez de Mella. Hans politiske teori kan oppsummeres med dette sitatet: *den samme nasjonale vilje er den til generasjonene som har levd før oss, og derfor tilkjennegir den seg stadig i historien, og har sitt eksakte uttrykk gjennom de viktigste tradisjonene til et folk*. Et annet sitat lyder: *Hvis en tar fra et folk det som det har fått av forgjengerne, blir det som er igjen ikke det samme, men en krøpling som krever tradisjonen som et tillegg til sin eksistens*. Hentet fra *Enciclopedia de la cultura Espanola* Ed. Nacional 1968. Bind 5 s. 456- 459

Røttene til alle problemer er av moralsk art, derfor må også svarene på problemene være moralske. Ikke en revolusjonær økonomisk forandring, men en katolsk gjenfødelse må til, en kjærlighet til troen, til den katolske tradisjon, til nasjonen og å underlegge seg Guds vilje, som våker over Galicia, gir den vitalitet og holder den oppe. En katolsk revitalisering i hjertene og samvittigheten hos den jevne mann og kvinne, og spesielt hos folk i ledende stillinger.

I Galicia hadde en allment utbredt, massivt og dypt rotfestet katolsk tro strukturert det sosiale livet og all atferd i flere hundre år, den var bestemmende både for moralen og for familieforholdene, den la betingelsene for all kunstnerisk og kulturell virksomhet, for hele det sosiale hierarkiet, for alle livets regler.

Skremt av det som var skjedd i andre deler av Spania, der den katolske tro var blitt erstattet av sosialisme, materialisme og andre *demoniske* ideologier, må Galicia ivareta sin katolske tro og arv, hvis ikke mister den sin identitet.

Katolisismen var og er Galicias nobleste arv, men samtidig et ideelt grunnlag for kommende generasjoner å basere sin kultur og sivilisasjon på; religiøst, kulturelt og sosialt.

Denne kulturkampen mellom den katolske tradisjon og det materialistiske og sekulariserte samfunn, er en kamp mellom det gode og det onde.

Den katolske arv og tradisjon er fra Gud, og dens normer og verdier er derfor de best tenkelige. Det er en ubrytelig og udelelig forening mellom den katolske kirken og Galicia.

---

⁸⁰ Om katolisismen som eneste legitime fundament for Galicias identitet og behovet for dens rehabilitering. Se: b. 5 av Samlede Verker av Vicente Risco *Sobre la idea de la cristianidad*. s. 639- 641.
Om religionens betydning for Galicia se: Vicente Risco Samlede Verker b.3 *Mitologia, relixion, supersticion*. Kap.2 Religion. S. 125- 127

Den galiciske sjel og *volksgeist* er helt uforenelig med den moderne sekulariserte tidsånd.

Alle nasjoner har hver sin måte å forstå og tolke virkeligheten, det er dette som utgjør deres spesifikke kultur, og Galicias *sjel* er katolsk.

Riscos filosofiske oppfatning, som deles av neotradisjonalistene, med en underliggende tysk idealisme,⁸¹ er at det åndelige⁸² er det eneste virkelige og at det materielle bare er en form for den åndelige virkelighet, som ligger til grunn. Risco og neotradisjonalistene forklarer historiske fenomener og økonomiske, sosiale og politiske omveltninger, som resultatet av en måte å tenke og føle på. Historien blir skapt av menneskenes ideer og åndelige verdier. Menneskehetens historie og dens årsaker er, i følge Risco, en kamp mellom kollektive *volksgeist*, noen med negative åndelige verdier og andre positive. Rasens attributter definerer deres kultur og sivilisasjon. Ramon Otero Pedrayo,⁸³ den mest kjente personlighet innenfor gruppen sammen med Vicente Risco, har noen interessante variasjoner: selv om han mener at alle raser har sine karakteristika, legger han mindre vekt enn Risco på den rasemessige faktor. Han bruker ikke antisemittiske argument, og snakker ikke om overlegne og underlegne raser. Otero Pedrayo konsentrerer seg om det spesifikt kulturelle; Galicias

⁸¹ Risco var under sterk innflytelse av tysk romantikk. Risco og tysk idealisme ser *jeget* som produktivt og skapende, det preger sin verden. Hvor skapende virksomhet er noe som bygger bro mellom natur og frihet og løser derved problemet hvilket forhold det er mellom den formålsløse natur og den målrettede bevissthet. Denne syntesen mellom natur og frihet viser oss virkeligheten som en sammenhengende virkelighet.

⁸² Ånd betegner den organiske sammenhengen som mennesket er en del av. Mennesket lever i og tilhører en helhet som går ut over mennesket. Ånd er noe som går ut over menneskets sjel og dette høyere gir mennesket en helhet, en orden som går ut over det. Denne dobbelhet, *ånd*, er noe som er antropologisk og metafysisk, menneskelig og guddommelig, og betoner sammenhengen mellom disse to dimensjonene. Mennesket som ånd har sitt grunnlag i ånden, noe som går ut over den menneskelige eksistens.

⁸³ Ramon Otero Pedrayo (1888- 1976) forfatter, intellektuell og politiker. Aktiv innenfor nasjonalismen og *PG* frem til borgerkrigen. Representant til det spanske parlament under republikken. Tilhørte den tradisjonalistiske fløy innenfor partiet. Som forfatter skrev han i alle sjangrer; essay, noveller, romaner og poesi. I sitt litterære verk skriver han først og fremst om bøndernes liv. Den mest kjente boken fra hans hånd er den delvis selvbiografiske *Arredor de si* (*Omkring en selv*).

katolske *volksgeist* og den geografiske og landskapsmessige innflytelse på den galiciske *volksgeist*.

Den moderne historien, med deres store kriser (1830, 1848, 1870 og 1914) definerer retningen som en kamp for underkuede nasjoners frigjøring.

Vesten var i forfall og oppløsning grunnet opplysningsfilosofien.⁸⁴ Neotradisjonistene roser tradisjonen og fortidens prekapitalistiske *harmoni*, basert på lederskapet til lavedelskapet, og det var dette politiske alternativ de tilbød Galicia, en elite skulle ledet nasjonen, en rolle de hadde tiltenkt seg selv, hvor et patriarkalsk samfunn der lavedelskapet spilte en stor rolle, og der primærnæringene var de viktigste økonomiske foretak; stod som idealet. Samtidig som en måtte gjenerobre nasjonens rettigheter fra den imperialistiske kastiljanske okkupasjon.

De gjør samtidig en negativ vurdering av samtiden. De føler aversjon mot moderne økonomisk aktivitet med industri og bankvirksomhet, med borgere, proletarer og avledede ideologier som liberalismen, marxismen og anarkismen. Denne modernismen er *fremmed* og *unaturlig* for Galicia.

Men samtidig er de fullt på det rene med at klokken ikke kan stilles tilbake. Tradisjonismen må tilpasses nye realiteter, men forandringen og overgangen må skje slik at Galicia ikke mister sin sjel, det verdifulle av det gamle samfunn må bevares. Modernitet og tradisjon er ikke godt eller ondt i seg selv, men ut ifra om de er i samsvar med *den nasjonale ånd*.

---

⁸⁴ Med bakgrunn i 1600- tallets naturvitenskaplige gjennombrudd stod opplysningsfilosofene gjennomgående for empirisme i erkjennelsesteorien, naturalisme i moral og samfunnsfilosofi, materialisme i metafysikken og deisme innenfor kristen teologi. Opplysningsfilosofien hadde front mot enhver form for autoritet og tradisjon. Religion står i veien for erfaring om naturen, mennesket og samfunnet, som er en nødvendig forutsetning for å skape betingelsene for det enkelte menneskets lykke og personlige utvikling. Risco står i en romantisk tradisjon som vektlegger fantasi og følelser på bekostning av fornuften og intellektet.

Men fiendtligheten neotradisjonelistene følte til moderniteten var fundamental. Både borgere og arbeidere er *uønskede* sosiale grupper i Galicia. Begge blir kritisert for grådighet. De overser og er fullstendig uinteressert i arbeiderklassen og når de påpeker utbytting og overgrep, er det mer for å angripe borgere, enn for å forsvare arbeiderne. Arbeideren blir fremstilt som privilegert i forhold til bonden, eller som hans fiende. Borgerne blir også utsatt for deres raseri og nedlatenhet, store som små, kolonibutikkinnehaveren som bankmannen. De ødelegger den sanne harmoni, blindet i sin iver etter økonomiske fordeler. Borgerne er, som arbeiderne, fulle av egoisme og materialisme, som i sin uhyrlige grådighet ikke bryr seg om hvilke destruktive krefter han setter i gang.

Dette står som motpol til nobelheten og nestekjærligheten til lavadelskapet og den galiciske bonden.

Disse fordommene blir til en overbevisning om at pengene bestemmer alt, og gjør friheten illusorisk. Borgernes penger, den absolutte makt pengene har i det nittende og tyvende århundre, har ødelagt det naturlige og det harmoniske.

Alt som står i veien for kapitalakkumulasjon, er nødt til å tape.

Bønder, lavadelskapet, fortiden; spesielt middelalderen, tradisjonen, katolisismen og førkapitalismen er et absolutt gode, og i samsvar med Galicias *sjel*, mens arbeidere, industri, kapitalisme og borgerne, nåtiden, samt moderne ideologier som anarkismen, sosialismen, marxismen og liberalismen er et absolutt onde og blir demonisert.

Lavadelsmannen og bonden innehar den *personifiserte nasjonale ånd*.

De ser det rurale Galicia som den beste garanti mot sekulære ideologier, klassekamp, den moderne økonomi og de sosiale gruppene som er *fremmed* for Galicia.

Men de var ikke så forstokkende at de ville gjøre evig en produksjonsmåte som nesten var forsvunnet, med lavadelsmenn som levde av den avgift bøndene måtte betale for leie av jord, men ville lede den politiske og sosiale utvikling, inn i en gate, som tok vare på det som var verdifullt ved fortiden. Bare ved slik evolusjon som var i samsvar med *nasjonens ånd* fikk Galicia en positiv samfunnsutvikling.

Økonomisk ville de organisere landsbygden inn i kooperativer, der bøndene fikk hjelp med produksjon, utstyr, salg og kreditt, og et godt utbygd nett av offentlige tjenester. Dannelsen av kooperativer og støtten til småskalaprodusenter vil skape en sosial struktur der små bedrifter og primærnæringene blir dominerende, mens bønder, håndverkere, fiskere og småborgerskapet blir de dominerende sosiale gruppene. Retningen aksepterte privateiendommen og fri konkurranse, men er i mot store konsentrasjoner av økonomisk makt i få hender. De ville nasjonalisere store økonomiske enheter.⁸⁵

6.2 Andre ideologier innenfor nasjonalistbevegelsen.

(1917- 36)

---

⁸⁵ Om neotradisjonalismen se: Beramendi/Seixas. *O nacionalismo galego* s.99-122.

Den liberaldemokratiske retningen var en fortsettelse av den liberale fløyen innenfor regionalismen. Den ser på nasjonalismen som et middel ikke bare for å oppnå nasjonal frigjøring, men også til å oppnå materiell og ån

delig fremskritt og et reelt demokrati.

Den liberale fløyen ser historien som en bevegelse mot stadig større frihet og velstand, ikke de forskjellige klassers økonomiske interesser, men idealene for rettferdighet og frihet er kreftene bak historien, og de fremste aktørene i denne prosessen er verken individer eller klasser, men nasjoner.

De står i en liberal og opplysningsfilosofisk tradisjon med front mot autoritetstro og tradisjon, men vekt på fornuftstro, toleranse og opplysning. Målet var menneskets lykke og personlige utvikling.

De var demokrater og argumenterte for demokratiets grunnleggende institusjoner, maktens tredeling, ytring og trykkefrihet, naturgitte menneskerettigheter, samt en fornuftig vitenskapelig begrunnet styring av samfunnsutviklingen.

De avskyr pampeveldet og vil ha reelle valg i Galicia. Samtidig er de anti- marxister og tar avstand fra klassekamp. De hadde en sann avsky for Sovjet-Unionen som undertrykker både individuelle og nasjonale friheter.

De var for kapitalismen, privat eiendomsrett til produksjonsmidlene og fri konkurranse.

Ideologien var på ingen måte noen sosialdarwinisme, men hadde et sterkt sosialdemokratisk preg; med sterk vilje til å minske de økonomiske ulikheter, for dermed å få et mer stabilt samfunn med en aktiv stat, som fordeler av sosiale goder.

Den kapitalistiske utvikling skulle være uten store økonomiske konsentrasjoner i få hender. De foretrakk en småborgerlig kapitalistisk utvikling, med små og mellomstore bedrifter, innenfor fiske og jordbruk.

Bankvesenet skulle domineres av en statlig bank, som skulle hjelpe til med lån, for å etablere og modernisere landbruk og fiskeindustrien.

Et hjelpemiddel i denne prosessen var dannelsen av kooperativer, med samarbeid om produksjon og salg.

De ville som neotradisjonelistene, avskaffe leien bøndene måtte betale til jordeierne, samtidig modernisere infrastrukturen i Galicia.

Samtidig er det to nye ideologiske retninger innenfor galicisk nasjonalisme. For første gang får vi ideologier med sosialistiske og separatistisk innhold. Den uavhengige nasjonalismen var ytterst marginal. De betraktet Spania som en nasjon, der Galicia ikke hørte hjemme.

Den sosialistiske retning var også meget svak og hadde noen fåtallige grupperinger med kort levetid.

Begge disse retningene hadde ingen innflytelse på de politiske programmene til nasjonalistene i denne perioden, og deres ideologiske bidrag var praktisk talt lik null.

6.3 Oppsummering.

Det den neotradisjonelistiske og liberaldemokratiske retninger hadde til felles, var den økonomiske politikken, med vekt på småskalaproduksjon.

De ville ha en kapitalistisk utvikling uten storindustri og store kapitalkonsentrasjoner.

Felles var også deres avsky mot pampeveldet og valgfusk.

De to store kampsakene i denne perioden var kampen for autonomi, og avskaffelsen av leien til jorden; også her var det enighet. Ellers har vel få politiske bevegelser hatt større indre motsetninger enn den galiciske nasjonalismen i denne perioden, med en spennvidde som går fra

tradisjonisme til sosialisme (om en ytterst svak), via liberalisme og sosialdemokrati.

Kapittel 7

Nasjonalismens historie 1917- 36.

7.1 Irmandade dos Amigos da Fala.

I 1916 blir *Irmandade da Fala* stiftet i Corunna. Snart blir lokale grupperinger i hele Galicia startet.

Deres objektiver er fra starten av nesten bare kulturelle, først og fremst å spre bruken av muntlig og skriftlig galicisk, forsvare den galicisk kultur i alle dens varianter, stimulere til kjennskap og kjærlighet til Galicias fortid og nåtid.

Dette er begynnelsen av utelukkende å bruke galicisk, muntlig og skriftlig blant nasjonalistene, noe som ikke var vanlig før.

Selv om man også taler om en føderal modell for Spania og å løse de sosio- økonomiske problemene i Galicia, er de første aktivitetene utelukkende kulturelle og patriotiske; dannelsen av kor og dansegrupper, konferanser, språkkurs, utfarter, utstillinger og minnehøytidligheter.

En slik uskyldig fremgangsmåte gjør at nesten alle tar imot organisasjonen med sympati og i verste fall likegyldighet.

Men litt etter litt forandrer tingene seg og den største årsaken er avisen *A nosa Terra*, det offisielle organet til *Irmandade da Fala*, fra november 1916 til 1936 den viktigste publisering til nasjonalismen.

Den virket som et propagandaverktøy for alle som ikke var fornøyd med å fokusere på det kulturelle, og som ville gjøre organisasjonen til et politisk verktøy. Det blir en overgang der blomsterleker og sekkepipe, litt etter litt, må gi fra seg hovedrollen til politisk aktivitet, selv om det kulturelle alltid forblir viktig. Men *Irmandade da Fala* blir aldri en sterkt politisk organisasjon og fikk bare inn noen få bystyrerepresentanter i Santiago og Corunna.

Irmandade da Fala kan ikke karakteriseres som et politisk parti av to årsaker; en kunne fremdeles være medlem av *Irmandades da Fala* og et politisk parti, og fordi den enkelte forening og medlem hadde en stor grad av selvstyre. *Irmandade da Fala* var mer en serie klubber enn et politisk parti.

I 1918 var *Irmandade da Fala* på sitt sterkeste med 700 medlemmer, halvparten i Corunna, 7 lokallag og medlemmer fra andre lokaliteter.

På tross av den langt fra imponerende medlemslisten, er dette en viktig organisasjon i den nasjonalistiske utviklingsprosess, og organisasjonens første år var sammenfallende med den store sympati i Europa for prinsippene om nasjonens råderett, etter første verdenskrig.

Under diktaturet var aktiviteten liten. Primo de Riveras diktatur hindret en første fase ved vekst, og organisasjonen konsentrerte seg igjen om kulturelle aktiviteter.

Irmandade da Fala prøvde å være aktive i dagspressen og det mest verdifulle ved siden av *A nosa Terra* var etableringen av *Galicia* (1922-26), der nasjonalistene hadde en moderne dagsavis med et stort opplag, helt til diktaturet stoppet avisen.

I det offentlige rom, grep de til møter og demonstrasjoner mot leieavtalen til jorden og for autonomi. Når de politiske tilstandene tillot det hadde både *Irmandade da Fala* og senere *PG* ett tett

samarbeid med landreformbevegelsen og gjorde deres krav til sine egne. Landreformbevegelsen (*el aqraismo*) var den største sosiale bevegelsen i Galicia i dette tidsrommet.

Disse aktivitetene produserte ingen ekspansjon eller forgrening av nasjonalismen. Dette skyltes først og fremst mangel på demokrati og indre motsetninger, og dette hindret utviklingen av det som fremdeles var et politisk foster. Bevegelsen var ennå like svak som den hadde vært under regionalismen, og dette forandret seg ikke før dannelsen av *PG* i desember 1931.

Den liberal- demokratiske retningen er for å delta i valg, mens de neokonservative er for abstensjonisme.

De nekter å delta i et så korrupt *demokrati* som det spanske. Forført av den teoretiske autoriteten til Risco, og den uimotståelige fristelsen felles front mot fienden har for nasjonalistene, vinner Risco frem med sine kriterier og medvirkningen i de kommende valg er minimal.

Men innenfor *Irmandade da Fala* begynner splittelsen å bli så fremtredende at det blir et brudd i 1922, halvdelen blir værende i organisasjonen, mens resten danner en ny organisasjon *Galicias nasjonalistiske brorskap (Irmandade nazonalist Galega)* under ledelse av Risco.

Den nye organisasjonen er mye mer sentralstyrt og har større disiplin, mye mer radikal i sin nasjonalisme og mer disiplinert, enn *Irmandade da Fala*. De fører aktiv valgkamp for abstensjonisme, har en større vilje til å nå fram til nye sosiale grupper, og har større ambisjoner om å lede kampen for at bonden skal bli selveiende.

7.2 Programmet til *Irmandade da Fala*.⁸⁶

Irmandade da Fala og senere *PG* hadde en intern spenning mellom den liberaldemokratiske retningen og den neotradisjonalistiske, men kampen for autonomi og å gjøre bøndene selveiende, samt mange sammenfallende synspunkter angående den økonomiske politikken, klarte de å bli enige om et program.

De viktigste punktene er:

- a) Autonomistatus i en spansk eller helst iberisk føderasjon.
- b) Like rettigheter for spansk og galicisk.
- c) Frie valg. Vekk med valgfusk, manipulasjon og pampevelde.
- d) Modernisering av landbruket, slutt med den langsiktige leien bøndene betaler for jorden.
- e) Satsning på infrastruktur.
- f) Bønder og staten skal samarbeide om å skape kooperativer og en statlig bank skal opprettes for å hjelpe næringslivet.

Programmene til *Irmandade da Fala* og *PG* er for en stor del overlappende med samme programposter i begge organisasjonene.

Den viktigste kampsaken for nasjonalistene var selvfølgelig fullstendig selvstyre.

Enhver autonom del av den føderative staten bør ha eget parlament, som blir valgt med allmenn stemmerett for begge kjønn over 25 år, en egen regjering og gitt all myndighet unntatt det som er

---

⁸⁶ For å se programmet til *Irmandade da Fala*: Vicente Risco Samlede verker b.4, *El problema politico de Galicia* s. 91-198. For å se programmet til *Irmandade da Fala* og *PG* se: Beramendi/Seixas *O nacionalismo galego* s. 93-127.

delegert til føderasjonen; forsvar, utenrikspolitikk, trykking av penger, toll, internasjonale diplomatiske forbindelser og en felles strafferett.

Full autonomi i kulturelle, økonomiske og skattemessige saker, eget politi og juridisk system, men en del av skatteinntektene måtte gå til føderasjonen ved gjensidige økonomiske avtaler (*conciertos*).

Både spansk og galicisk skulle være offisielle språk, med utelukkende bruk av galicisk innenfor undervisningen på alle nivå. De offentlige funksjonærer må være født i Galicia og ha kjennskap til eget språk.

Nasjonalistene vil ha kraftig satsning på nasjonal kultur, eliminasjon av pampevelde og valgfusk, reelle valg og større makt til lokaladministrasjonen. Noe *Irmandade da Fala* la mye vekt på i sitt program var å få slutt på den økonomiske tilbakeligheten, satse på infrastruktur; modernisere veier, jernbane og havner, og å modernisere primærnæringene og industrien som var utgått av disse.

I *Irmandades da Falas* program ble det lagt liten vekt på arbeidernes og byens behov.

Den sosiale basen forandrer seg lite i denne perioden, fremdeles er det de frie yrker, akademikere, kunstnere og studenter som dominerer.⁸⁷ Vi får tilslag av arbeidere (under 5%) og lavere middelklasse (ca. 20%).

---

⁸⁷ Historikeren Beramendi har gått igjennom en liste over 948 personer som var aktive i perioden 1916- 31. Intelligentsiaen er den største gruppen med 371 medlemmer (39,13%), studenter har 49 medlemmer (5,17%), småborgerskapet i byene øker sin prosentvise andel, den har nå 174 medlemmer av de 948 medlemmene Beramendi gikk i gjennom. Dette utgjør 18,30%. Arbeidene har 11 medlemmer, noe som bare utgjør 1,17%. Bønder har 14 medlemmer noe som utgjør 1,48%. Funksjonærene har en relativt stor gruppe med 65 medlemmer som er 6,86% av totale.

7.3 Republikken.

Selv om republikken kom overraskende på nasjonalistene klarte de å stille lister ved parlamentsvalget, 14 april 1931.

De klarte et godt resultat og sendte fire representanter til *Cortes*, en fra Ourense (Ramon Otero Pedrayo), en fra Pontevedra (Alfonso R. Castelao) og to på listen til det republikanske partiet med selvstyre på programmet: *ORGA (Organizacion republicana gallega autonoma)*: Anton Villar Ponte og Ramon Suarez Picallo. For første gang sendte nasjonalistene representanter til *Cortes*.⁸⁸

Resultatet er meget bra om man tar i betraktning valgfusket som hersket og som fremfor alt favoriserte det korrupte *Partido Radical*.

7.4 PG

Da nasjonalforsamlingen stilte seg skeptisk, om enn ikke helt avvisende, til et føderalt Spania, viste det behovet for et nasjonalistisk parti med evne til vekst, og gjøre slutt på nasjonalismen som en svak og marginal bevegelse i galicisk politikk.

Republikken faller ned på en modell som faller mellom to stoler; den åpner for katalansk selvstyre for å få dem på republikkens side og åpner for andre autonomier, men bare etter folkeavstemning med to tredjedels flertall.

---

⁸⁸ I 1930 ble det dannet et republikansk samlingsparti, hvis mål var å gjøre Galicia til en autonom region: O.R.G.A. (*La Organizacion Republicana Gallega Autonoma*). O.R.G.A. gjorde i 1931 og 1932, forsøk med å få i gang arbeidet med å utarbeide forfatningen, for regionalt selvstyre i Galicia, men uten å lykkes.

I november 1931 blir for første gang et moderne galicisk nasjonalistisk parti dannet.⁸⁹

Alle nasjonalister slutter seg til det nye partiet og *PG* får derved de samme interne spenninger som *Irmandade da Fala*, men det viser også kapasitet for samling, samarbeid og vekst.

Fra å være en bevegelse bare for urbane senter, får nasjonalistene i løpet av kort tid grupperinger i halvdelen av kommunene i Galicia.

Men denne ekspansjonen er noe de deler med alle politiske grupperinger i den annen republikk, men er også ganske enestående når en ser det svake utgangspunktet.

Partiets viktigste rolle er så hurtig som mulig å få i stand autonomi for Galicia, ellers er programpostene de samme som for *Irmandade da Fala*.

Det er liberaldemokratene mer enn neotradisjonalistene som setter sitt stempel på partiets program.

De er for pasifisme og internasjonalisme, med blant annet støtte til *Folkeforbundet*, like rettigheter for begge kjønn, progressiv beskatning, allmenn stemmerett for alle over 25 år, gjøre bøndene selveiende og forbedre dens kår. For første gang bekymrer nasjonalistene seg for arbeiderklassen og anerkjenner hans rettigheter til å organisere seg.

De vil samtidig ha et sosialt sikkerhetsnett og forbud mot barnearbeid (under 16 år).

Arbeiderne skulle få del i overskuddet i bedriften.

Partiet var også åpne for nasjonaliseringer.

For første gang støtter nasjonalistene ikke bare republikanske og demokratiske idealer, men legger

---

⁸⁹ Hver particelle var oppbygd med minst ti personer, som hadde valgt et lederskap. Det øverste organ var landsmøte, som hadde en representant for hver 25. medlem. Det trådte sammen hvert år. Ledelsen i partiet var et sekretariat, satt sammen av fire personer, tre av dem var ansvarlig for partiet, organisasjonen og propaganda. Ukeavisen *A Nosa Terra (Vår jord)*, var det offisielle organ for partiet. Partiet opplevde en stor økning i løpet av republikken. I 1931/32 hadde partiet 756 medlemmer. I 1933/34 hadde partiet 2340 medlemmer, og i 1936 4582 medlemmer. Justo G. Beramendi: *El nacionalismo gallego*. Arco Libros 1997, Madrid, s. 51-52

frem et reformistisk sosialt program, med ganske markerte, det vi i dag ville kalt, sosialdemokratiske trekk.⁹⁰

I begynnelsen av republikken samarbeidet hele partiet harmonisk for å utarbeide et forslag til autonomistatus for nasjonen, og å få politisk gjennomslagskraft for å gjennomføre det.⁹¹

Alle står bak partiet i denne anstrengelsen. Indre motsetninger minimaliseres, og tid og krefter blir brukt til å organisere og perfeksjonere partiet.

Men den sekulære karakteren ved den republikanske konstitusjon, aggresjonen mot kirken, og radikaliseringen av klassekampen, hadde en ødeleggende effekt på samholdet i partiet.

Vicente Risco og neotradisjonelistene ble stadig mer skeptisk til republikken som samarbeidspartner, og republikkens nøling med hensyn til føderalisme eller sentralisme, blir et tilleggsargument for ikke å gå til valgsamarbeid med republikanske venstre- og sentrumpartier.

Spenningen er på bristepunktet på landsmøtet oktober 1933 der *PG* skulle bestemme sin posisjon i det snart kommende valg. Selv om neotradisjonene var i klart mindretall får Risco og hans meningsfeller overtalt landsmøtet til å gå til valg alene.

Den trenering og manglende begeistring andre republikanske partier hadde for galicisk autonomi, bidrar mye til denne bestemmelsen.

⁹⁰ For første gang i historien er galicismen (provinsialismen, regionalismen og nasjonalismen) ikke marginal, om enn en minoritet. I 1931/32 fikk *PG* 53908 stemmer, i 1933/34 fikk de 119497 stemmer, og i 1936; 287022, i samarbeid med Folkefronten. Om *PG* sitt program se: Vicente Risco Samlede verker, b.5 *Ideas que defiende e fins que se propone o Partido Galeguista*. s. 495-514

⁹¹ I august 1930, inngikk republikanerne en avtale (*Pacto de San Sebastian*), med de viktigste regionale og nasjonalistiske partiene, om hvis de kom til makten ville Baskerland, Galicia og Katalonia få autonome regjeringer. Republikanerne vant valget 12. august 1931, og den andre republikk ble opprettet. En republikansk konstitusjon ble vedtatt i parlamentet samme år. Til tross for strid om hvordan det regionale spørsmålet skulle løses; konstitusjonelt og politisk, ble det oppnådd enighet om en kompromissløsning som fikk tilnavnet *Den integrerte stat* (*Estado integral*). Kompromisset skulle kunne aksepteres av de som fortsatt ønsket en spansk enhetsstat. Resultatet var at i konstitusjonen av 1931, ble Baskerland, Galicia og Katalonia omtalt som autonome regioner. Samtidig som den spanske stat ble beskrevet som en enhetsstat, men autonomi ble bare oppnådd med en folkeavstemning med 2/3 flertall.

De politiske konsekvensene av dette vedtaket blir katastrofale. *PG* mister alle sine representanter i parlamentet. Men partiet lærer meget godt den leksen den hadde fått.

Den konservative regjerings nedkjøling av den autonome prosessen, og undertrykkelsen av nasjonalistene etter revolusjonen i Asturias, oktober 1934, (selv om *PG* ikke hadde noe med revolusjonen å gjøre) fikk flertallet av partiet til å innse at den eneste farbare vei til autonomi, var gjennom valgsamarbeid med venstrekreftene.

Ved landsmøtet lider Risco og hans meningsfeller nederlag og ledelsen får et klart mandat til å få i stand en forståelse og valgsamarbeid med de republikanske partiene, som kan være fordelaktig innstilt til autonomi. Castelao og Boveda⁹² innleder samtaler med *Izquierda Republicana* til Azana og deres leder i Galicia; Casares Quiroga (innenriksminister under Folkefronten).

På landsmøtet i 1935 kommer det til et åpent brudd mellom Risco, Otero Pedrayo og deres neotradisjonalistiske fløy og den liberaldemokratiske. De førstnevnte vil ha en katolsk- tradisjonalistisk vri på partiet, men de blir bare støttet av en liten gruppe. På landsmøtet er de i klart mindretall.

Som resultat forlater Vicente Risco og ett dusin landsmøtorepresentanter partiet og danner *Det galiciske høyre (Dereita Galeguista)*, før valget i 1936, for å slippe å være i så uakseptabelt selskap som *Folkefronten*, der *PG* var ett av partiene.

PG inntre i *Folkefronten*, først og fremst, for å garantere en snarlig og lykkelig slutt på den autonome prosess, men også rederlig og ærlig å forsvare den demokratiske republikk mot høyrekreftene.

---

⁹² Alexandre Bóveda Iglesias (1903-1936). Meget aktiv og framstående medlem av *PG*. Skutt av opprørerne i 1936.

Som resultat får *PG* tre representanter i nasjonalforsamlingen.

Men det viktigste var at de andre partiene som dannet *Folkefronten* respekterte avtalen, inngått før valget.

Et referendum blir datofestet og *PG* leder an i valgpropagandaen for et bekreftende ja, de blir støttet mer eller mindre entusiastisk av venstrerepublikanere, sosialister og kommunister.

Stemmene overstiger langt de to tredjedels flertall konstitusjonen forlanger.

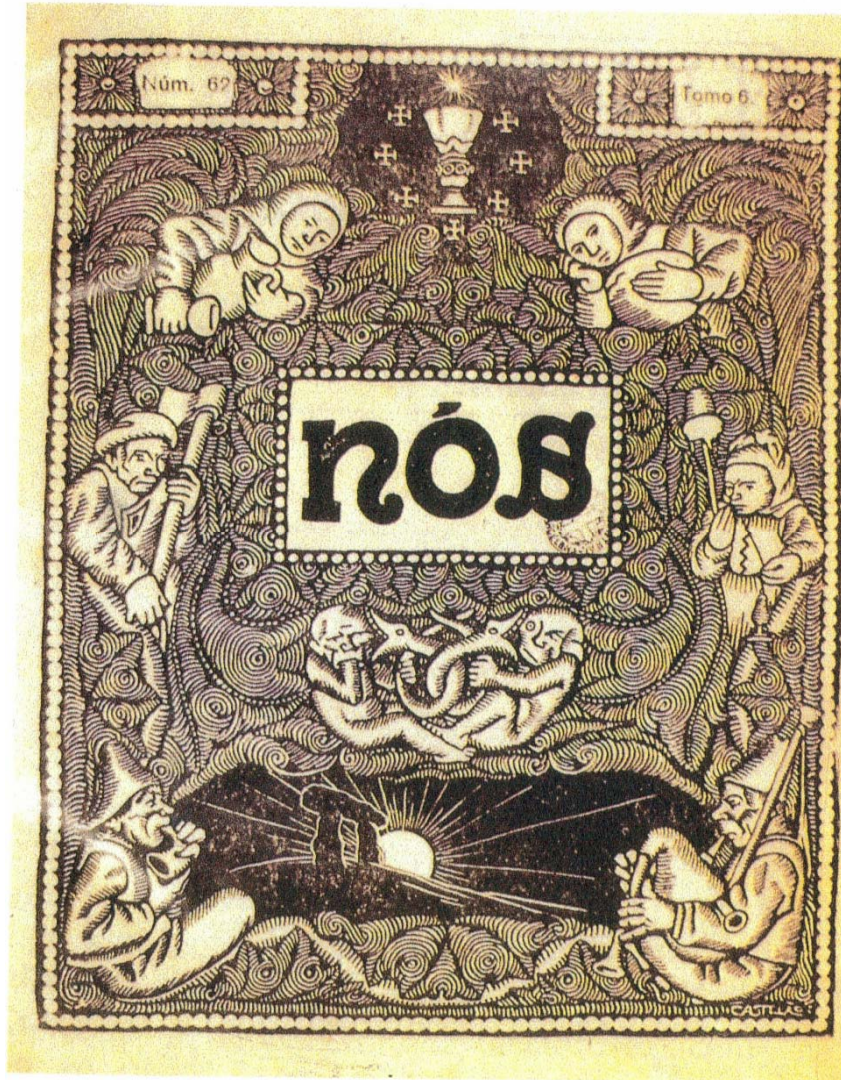
I det siste parlamentsmøte, i det borgerkrigsherjede landet, ratifiserer parlamentet autonomistatutten til Galicia.

Dette for som konsekvens at Galicia blir en av de såkalte historiske nasjonaliteter, som etter Francotiden bare trenger å gjennomføre et referendum, for automatisk å oppnå autonom status.

Kapittel 8

Den kulturelle aktivitet blant
nasjonalistene.

8.1 Generasjon *Nos*.

Omslag til tidsskriftet *Nos*, ved R. Castelao, 1930

Politikk og kultur utfyller hverandre gjennom hele denne perioden, og selv om vi i denne oppgaven prioriterer politikk, er det den kulturelle arven denne epokes nasjonalister etterlot seg, og som blir husket i dag.

Det var spesielt i løpet av diktaturet, da de på grunn av politisk inaktivitet la all sin skapende kraft i intellektuelt og kreativt arbeid, denne kulturelle arven ble skapt.

Denne aktiviteten førte til det en betegner som den annen gjenfødelse, og som stiller den første fullstendig i skyggen, fordi det ikke bare skrives litteratur, historie og om folkløse, men de deltar på alle felt innenfor den humanistiske vitenskap, og på alle kunstneriske felt.

I litteraturen blir det først og fremst lagt vekt på prosaen uten at dette fører til fortrenkning av poesien.

Av de mest kjente innenfor poesi er: Ramon

Cabanillas⁹³ (*No desterro*, 1913; *Da terra asoballada*, 1917; *A rosa de cen follas*, 1927).

Antonio Noriega Varela⁹⁴ (*Do ermo*, 1920).

Amado Carballo⁹⁵ (*Proel*, 1927).

Manuel Antonio⁹⁶ (*De catro en catro*, 1928).

I romanformen utmerker seg Xose Lesta Meis⁹⁷ (*Estebo*, 1927).

Vicente Risco (*O porco de pe*, 1928).

Otero Pedrayo (*Os caminos da vida*, 1928; *Arredor de si*, 1930).

Castellao (*Os dous de sempre*, 1934).

I dr: R. Cabanillas og A. Villar Ponte⁹⁸ (*O Mariscal*, 1927).

Rafael Dieste⁹⁹ (*A festa valdeira*, 1927).

Essayet blir først og fremst brukt til å teorisere over, og til å utbre nasjonalismen. Ved siden av de tusener av artikler som ble skrevet for dags- og ukepressen,

⁹³ Ramon Cabanillas Enriquez (1876- 1959). Politiker og skribent. Skrev bare på galicisk, først og fremst poesi, men også dramatikk og essay. Aktiv i galicisk nasjonalisme. Ideologisk var han svært nær posisjonene til Risco og neotradisjonelistene. Han ble utropt som *rasens poet* og prøvde å bevisstgjøre galicierene og å vinne dem for den nasjonalistiske sak gjennom sin poesi, men hadde også en mer intim side; som kom fram i *A Rosa de cen follas* (Rosen med hundre blad).

⁹⁴ Antonio Noriega Varela (1869 – 1947). Journalist og poet.

⁹⁵ Amado Carballo (1901 – 1927). Journalist og poet.

⁹⁶ Manuel Antonio Perez Sanchez (1900 – 1930). Poet og journalist. Aktiv i *Nos*, *A Nosa Terra*. Aktiv på venstresiden i galicisk nasjonalisme. Fra 1926 til sin død, aktiv i yrkeslivet som kaptein i handelsflåten.

⁹⁷ Xose Lesta Meis (1887 – 1930). Journalist og forfatter. Emigrerte tidlig til Cuba. Etter hjemkomsten, aktiv i *Irmadades da Fala* og *PG*.

⁹⁸ Antonia Villar Ponte (1881 – 1936). Forfatter, journalist og politiker. Valgt til representant til det spanske parlament i 1931 og 1936. Meget aktiv skribent i *A Nosa Terra*. En av de fremste galiciske nasjonalistene i perioden fram mot borgerkrigen.

⁹⁹ Rafael Dieste Goncalves (1899 – 1981). Galicisk nasjonalist, journalist og forfatter. Gjorde militærtjeneste i Marokk mellom 1921-23, var aktiv i *Seminario de Estudios Galegos*. I eksil fram til 1961.

må en nevne *Doktrina nacionalista* (1921) og *Brevario de autonomia* (1933) av Ramon Villar Ponte. *Elementos de Metodologia de la Historia* (1928) og *El problema politico de Galicia* (1930) og *Mitteleuropa* (1934) av Vicente Risco.

La Mancomunidad Gallega (1921) av Luis Peña Novo¹⁰⁰.

Sintesis xeografico de Galicia (1926) og *Esayo historico sobre la cultura galega* (1932) av Ramon Otero Pedrayo og som en oversikt og testament over en hel generasjon *Sempre en Galicia* (1944), skrevet i eksil av Alfonso Castelao.

Denne produksjonen ble støttet av egne forlagshus drevet av nasjonalistene. Det største og mest stabile frem til 1927 var *Lar*, som ble startet i 1924 og som foruten bøker ga ut tidsskriftene *Nos (Oss)*, *A nosa Terra (Vår jord)* og *Arquivos (Arkiver)*.

Dette forlagshuset ga ut nesten all nasjonalistisk produksjon fram til 1927.

På grunn av forretningmessige stridigheter overtar forlagshuset *Nos* den nasjonalistiske produksjon, frem til Francos erobring.

Det viktigste nasjonalistiske tidsskriften, er uten tvil, *Nos*, som kom med første nummer i 1920.

De mest fremtredende medarbeidere var Castelao og Risco, men hele nasjonalismens intelligentsia var bidragsytere.

Dette tidsskriftet var det foretrukne mediet for den nasjonalistiske høykultur. På tidsskriftets sider var det litterære, lingvistiske, kunsthistoriske, etnografiske, filosofiske og i mindre grad politiske studier. Bladet ble kontrollert av Risco i hans hjemby Ourense, som et kulturelt motstykke til det mer politiske *A nosa Terra* fra Corunna.

---

¹⁰⁰ Luis Peña Novo (1893 – 1967). Forfatter og politiker. Aktiv i *Irmandade da Fala* og *PG*. Om denne perioden i galicisk litteratur se: Fernandez/Diaz-Fierros/Fabra-Barreiros *Los Gallegos*. S. 281-291.

I 1923 ble *Seminaret for galiciske studier* (*Seminario de Estudios Galegos*) dannet av ni studenter, i samme huset Rosalia de Castro ble født. Formålet var å utbre galicisk kultur og å utdanne forskere.

Denne stiftelsen knyttet snart til seg alle nasjonalistiske intellektuelle og beslektede ånder, som drev forskning i nærmest alle humanistiske vitenskaplige grener, innenfor den galiciske konteksten.

På tross av mangelen på offisiell støtte og knapphet på midler, ble det etter kort tid dannet avdelinger for naturvitenskap, kunsthåndverk, geografi, etnografi, historie, prehistorie, arkeologi, filologi, litteraturhistorie, kunsthistorie, jura, økonomi og sosiologi.

Stiftelsen virket stimulerende og samlende på en hel generasjon nasjonalister og det er det mest kjente og berømte vitenskaplige og intellektuelle bragd i Galicia i det 20. århundre.

Meget kjent er tidsskriftet *Arquivos* (1926-34), der vitenskaplige arbeider ble offentliggjort.

Den etnografiske og prehistoriske seksjon var meget respektert i universitetsmiljøer, i resten av Europa.

Noe av det mest kjente arbeidet som ble offentliggjort i seminaret, var statuttforslagene til autonomi i Galicia 1931.

Meget kjent er også den etnografiske studien *Terra de Melinde*.

Kapittel 9

Vicente Riscos ideologi.

Det galiciske samfunn Risco levde i, fra 1917- 36, var et ruralt samfunn med små landsbyer og små urbane sentre, med høy fødselsrate, bitte små eiendommer, høy emigrasjon og store deler av Galicia hadde en nesten førkapitalistisk økonomi, med en høy grad av selvforsyning.

Vicente Risco (1884-1963)¹⁰¹ utdannet seg til jurist, senere studerte han historie.

I sitt yrkesliv virket han som historielærer ved en lærerskole og som ansatt i likningsetaten.

Hans interesser hadde først ingen ting med nasjonalismen å gjøre, men var helt apolitiske.

Hans store interesser før sin *omvendelse* til nasjonalismen var først og fremst litteratur og filosofi, med spesiell vekt på orientalisme og eksotisme, de forskjellige moderne estetiske retninger som symbolisme, futurisme, dekadansen og prerafaelisme.

Han hadde ingen interesse for politikk og hans litterære, filosofiske og estetiske interesser var altoverskyggende.

---

¹⁰¹ Om Riscos liv og intellektuelle utvikling se Vicente Risco: *Ultimas Paginas sobre Galicia*. Artikkelen *Autobiografía confidencial*. Ed. Alvarelos 2005, s. 127-136.

9.1 De intellektuelles reaksjon på krisen.

Spanias vedvarende problemer og kriser hadde blant intellektuelle to reaksjonsmåter; aktiv deltakelse i samfunnslivet for å forandre og fornye, eller å søke tilflukt fra den harde politiske og sosiale virkeligheten i kunsten, med dens mange retninger, og å bruke det estetiske og eksotiske som evasjon.¹⁰²

Risco bruker først sistnevnte før han i 1917 stiger ned fra sitt elfenbenstårn for å bli aktiv i galicisk nasjonalisme, og slutter seg til *Irmandade da Fala*. Hans litterære og intellektuelle prestisje, hans kapasitet til å formulere seg i ideologiske vendinger og termer, gjorde ham snart til en av galicisk nasjonalismens mest fremtredende medlemmer, og dens fremste ideolog fram til 1936.

Vicente Risco var, i mer enn femten år, den fremste intellektuelle fortolker av den galiciske nasjonalisme. Han var leder av *Irmandade Nacionalista Galega*, og *Dereita Galega*, redaktør for avisen *Nos*, som gjorde ham til en av personlighetene med mest innflytelse innenfor nasjonalistbevegelsen.

De galiciske nasjonalistiske intellektuelle hadde et avstandsforhold til makten, de var ikke integrert innenfor makteliten og hadde et distansert forhold til de politiske og sosiale maktsirkler. De var intellektuelle eliter med forventninger om makt. Denne gruppen, Risco inkludert, var åpen konfrontert med makten, og de uttrykte dette gjennom pamfletter, kampskrifter og gjennom pressen, så sant anledningen bød seg.

Spesielt markert ble dette etter *den tragiske uken* (*la semana tragica*). Dette motsetningsforholdet mellom intellektuelle og makten økte og *la semana tragica* i

---

¹⁰² Se: Francisco Bobillo. *Nacionalismo gallego, La Ideologia de Vicente Risco*. Ed. Akal. 1981, s. 1-34.

Barcelona spilte samme rolle som Dreyfussaken i Frankrike, og Vietnam-krigen i USA.¹⁰³

I det galiciske tilfellet, som med det katalanske og baskiske, var aksene intellektuelle- makten lik føderalisme versus sentralisme.

Avvisningen og forakten de intellektuelle følte for det korrupte demokrati og diktaturet, gjorde at de fleste intellektuelle gikk i tjeneste til nasjonalistene, i de forskjellige regioner. Virkeligheten ble for harsk, til at intellektuelle kunne bli værende i sitt studiekammer og mange med Risco kom ned fra sitt elfenbenstårn og ble politisk aktive.¹⁰⁴

Det er to årsaker til denne nyorienteringen: den russiske revolusjon og bekymringen for at Galicia skal miste sin kulturelle identitet og personlighet. Galicia var et av mange *tilbakeliggende* agrarsamfunn, da ny teknologi, nye samfunnsklasser og nye ideologier forandret den før eksisterende orden og sammenheng.

Revolusjonens og modernitetens inntog får Risco til å bli verdikonservativ, og se verdien i den verden som står i fare for å forsvinne. Trusselen, på den ene siden, at de sosiale, kulturelle og religiøse forholdene som hadde eksistert i århundrer skulle gå tapt, og mangelen på autonomi; den undertrykkelsen Galicia måtte tåle av Kastilja, gjorde ham til nasjonalist.

9.2 Miljøet blant intellektuelle.

Den nasjonalismen som Risco sluttet seg til, ga det galiciske samfunn en ny impuls, som skapte større kreativitet på alle områder.

Den nasjonalistiske bevegelse før borgerkrigen blir ofte omtalt som en generasjon, men den befattet personer i

¹⁰³ Ibid. s. 63-67

¹⁰⁴ Risco skriver: *Derfor er, alle galiciere som er bevisst sin galiciskhet; litterater, artister, arkeologer, vitenskapsmenn, forskere i alle former, politikere.* Bind 4 av samlede verker *El problema politico de Galicia*. s. 94.

forskjellige alder, med forskjellige intellektuelle interesser og ideologiske standpunkt.

Denne intellektuelle gruppen som Risco tilhørte, levde i byene, men tatt i betraktning byens størrelse på den tid, må de sees på som landlige intellektuelle; mer tradisjonsbundne og knyttet til bønder og småborgere, med landskap og landsbyer lite berørt av kapitalistisk og teknologisk utvikling.

De intellektuelle hadde ofte yrker der de var mellommenn mellom bøndene og det offentlige.

9.3 Elitens rolle.

Den største sosiale bevegelsen, i Galicia i denne perioden, var en landreformorganisasjon (*agrarismo*),¹⁰⁵ hvis mål var å gjøre bøndene selveiende. De hadde en eksplosjon av streiker, (ulovlig) nedhogging av trær, påsatte branner og voldelige demonstrasjoner, men fikk liten støtte og oppmerksomhet fra Risco.

Disse desperate bøndene som så vidt levde over eksistensminimum, var bare en liten anekdotisk parentes i Galicias historie.

De kreftene de satte i sving var negative, fordi de var sosialistiske, antitradisjonistiske og i kamp med kirken. Derfor nektet han å gi dem sin støtte.

Risco hadde større tro på intellektuelle elitegrupper enn massebevegelser. Disse gruppene hadde innsikt til å lede Galicia inn i fremtiden. Dette åndsaristokrati var profeter for den nye tid som ville komme. Dette Guds rikets komme, trengte messianske herolder som hadde nøklene til morgendagens samfunn, og kunne forkynne nasjonalismens evangelium til sine landsmenn. En

---

¹⁰⁵ Se: Fernandez/Diaz-Fierros/Fabra/Barreiro *Los Gallegos*. s. 145-146.

redusert gruppe utvalgte, måtte definere nasjonalismens postulat og vinne nye tilhengere.¹⁰⁶

Risco trodde han var spesielt følsom for å oppfatte tegn i tiden, og til å være en av de utvalgte intellektuelle som skulle lede og styre Galicia. Massene var ute av stand til å styre seg selv og politiske partier var bare opptatt av særinteresser, uten å ha nasjonens interesser for øye.¹⁰⁷ Slike sitat kan en treffe på over alt hos Risco, som var del av en utvalgt elite, som hadde store fellestrekk med messiansk polsk nasjonalisme.

Flertallet av de nasjonalistiske intellektuelle, Risco inkludert, var utgått fra lavadelsfamilier som hadde gått fra å leve av leien til jord, til å tjene sitt brød ved å inntre i det offentlige. De hadde forlatt landet for byen og hadde en følelse av å bli kastet ut av paradiset, og å forlate det sted der de hørte hjemme.

Risco vendte så ofte som han kunne til familiens hjemsted, *Castro Candelas*.

En dyp nostalgi ligger som et bakteppe for all hans intellektuelle og kunstneriske aktiviteter. Hans ideologi er preget av en idealisert fortid og agrarromantikk.

9.4 Påvirkning

Risco følte seg, som resten av nasjonalistene, som en viderefører og arving til det som provinsialistene og regionallistene hadde påbegynt.

Risco var dypt inspirert av tre av sine forgjengere innenfor galicisk provinsialisme og regionalisme.¹⁰⁸

¹⁰⁶ Absolutt blind tro, og uten et øyeblikks tvil, på vår vitalitet og vår rases ånd, og tro på triumf for våre anstrengelser. Tatt fra Bobillo: *Nacionalismo Gallego. La ideologia de Vicente Risco*. s. 108.

¹⁰⁷ De nasjonalistiske bevegelsene, er lik alle bevegelser av politisk og kulturell art, er verket til en redusert åndelig elite. Vicente Riscos Samlede verker. b.5 *Ideologia do nacionalismo exposto en esquema* (1931) s. 481-486.

¹⁰⁸ Vicente Risco Samlede verker. b.4 *Teoria do Nacionalismo galego*. s. 22-25

Feraldo (1823-1853) som hadde protestert på den administrative omstruktureringen av den spanske stat; innføringen av provinser under regjeringen til Cea Bermudez i 1833. Galicia opphørte å eksistere administrativt, med et pennestrøk. Han var også en av de første som påpekte at galicierene var en særegen folkegruppe, forskjellig fra andre.

Murguia, via historikeren Vincetto, lanserte en landlig keltisme med jordbruk og fehold, i små selvstyrte stammeenheter.

Tradisjonelisten Brañas ville på juridisk basis begrense den moderne prosessen. Brañas' juridiske, økonomiske og humanitære utdannelse (han var historiker, jurist og arkeolog) fikk han til å forme forslag om hvordan en skulle reorganisere Spanias regioner. Hans forslag var føderalt; hver region får sin regjering. Hans forslag til et føderalt system for Galicia kom med boken

Grunnleggende trekk ved regionalismen og dens anvendelse i Galicia (Bases generales del Regionalismo y su aplicacion a Galicia).

Brañas tar avstand fra kapitalismen, liberalismen og sosialismen, og vil ha konservativ katolisisme og korporativisme som eneste politiske retningslinjer for det galiciske samfunnet.

Fra Vincetto, via Murguia, til Risco går det en overbevisning om at galicerene tilhører den keltiske rasen. Dette var meget usikre og eventyrlige postulater.

9.5 Mot modernismen¹⁰⁹

Risco reagerte sterkt mot opplysningstiden. Fornuften skulle være den øverste dommer i alle spørsmål. Det var ovenfor fornuften en skulle legitimere seg. Denne holdningen hadde sin brodd mot det Risco hadde mest kjært av alt: katolisismen og tradisjonen. Fornuften skulle være den nye autoritet som avløste de gamle autoritetene, tradisjonene og religionen.

I religiøse spørsmål blir det gjennomført en metodisk rasjonalisering av den åpenbarte religion. Religionen står derfor i fare for å miste alle overnaturlige elementer og bli begrenset til noen få grunne og rasjonale sannheter.

Alle mennesker har plikt til å elske og respektere hverandre gjensidig. Alle andre religiøse læresetninger blir avvist som overtro, bedrag eller noe som skyldes kirkens politiske interesser.¹¹⁰ Når det gjelder etikken, prøvde en å frigjøre den fra religionen, og å grunnlegge den på den menneskelige erfaring. Den etiske handling avhang av en medfødt følelse for det gode og vakre.

Normene i religion, samfunnsliv, etikk kunne ikke lenger legitimeres ut fra religionen, tradisjonen og overleveringen.¹¹¹

Opplysningstiden var også enig på å se ned på Riscos kjærlighet; middelalderen. Den var full av uvitenhet,

---

¹⁰⁹ For å definere moderniteten skal jeg sitere Anthony Giddens svar, da han fikk spørsmålet med å forklare hva han forstår med moderniteten: *Helt enkelt uttrykt er moderniteten en kortfattet term for det moderne samfund eller den industrielle civilisation. Beskriver man den mer detaljeret, er den forbundet med (1) et bestemt sæt af holdninger til verden, herunder en forståelse af verden som åben for transformation via menneskelig intervention; (2) et kompleks av økonomiske institutioner, især industriell produktion og markedøkonomi; (3) en særlig række af politiske institutioner, heriblandt nationalstaten og massedemokratiet. Primært som konsekvens af disse trek er moderniteten langt mer dynamisk end nogen anden forudgående social orden. Det er et samfund – eller i mer tekniske begreber: et kompleks af institutioner – der i modsætning til alle andre forudgående kulturer lever i fremtiden frem for i fortiden.*

Sitert fra: Anthony Giddens og Christopher Pierson, *Å forstå moderniteten*. Hans Reitzels Forlag 2002 s.98

Egenskaper og konsekvenser ved moderniteten er for Risco en *økning av psykopati, av selvmord, lav fødselsrate, mindre fysisk styrke, umoral, nytelsessyke og narkotika*. Vicente Risco Samlede verker, b. 1. *Mitteleuropa* s.643.

¹¹⁰ Se Vicente Risco Samlede verker b.5 *La Desacralizacion y los Cristianos* s. 630-631

¹¹¹ Se: Vicente Risco Samlede verker, b. 5 *Do futurismo e mais do Karma*. S.34-38. Uten religionen og tradisjonen, blir kosmos til kaos.

fordommer, konservativisme, med føydal undertrykkelse og kirkelig *overtro*.

Tanken på fremskrittet utviklet seg til en dynamikk som oppfattet moralen, samfunnet og statlige institusjoner.

Fremskrittet utviklet seg til mål og førende prinsipp for historien. Både subjektet og objektet var menneskeheten som helhet. Historien blir forstått som en prosess mot stadig større frihet og fremgang.

Historiens mål er at menneskene skal få det stadig bedre, og det er menneskenes oppgave å arbeide mot dette mål. I stedet for religionen, med sin åpenbaring, og tradisjonene, blir det historien som skaper mening og identitet. Fornuft har en langt større autoritet enn troen. Mot dette svarer Risco at hver rase gir tilværelsen sin egen form, og har sin egen kultur etter sine iboende egenskaper som *er i blodet*.¹¹²

Den keltiske rasen galicierne tilhører har egenskaper hvor det moderne strider mot deres natur. Det moderne er et fremmedelement for den keltiske rase. Galicierne er skapt for fiske og jordbruk; i følge sin natur er de fiskere og bønder. Alt annet blir dem fremmed.¹¹³ Dessuten, for Risco, en kultur som fremhever individet så sterkt, vil miste de gamle former for felleskap. En kultur som legger så stor vekt på fornuften, vil miste andre kjennetegn på den galiciske sjel; mystikk og eksaltasjon, men også det vitale og estetiske. En kultur som fortolker seg selv ut fra begrep om stadig større fremskritt vil savne tradisjonen og ritualets gjentakelse. Dessuten, hevder Risco, blir individet i den moderne verden verken friere eller mer selvstendig, men derimot mer kuert og avmektig.

---

¹¹² Riscos ideologiske utgangspunkt er at folks kollektive sjel realiserer seg, legemliggjør seg, i kulturer kalt nasjoner. Dette er karakteristisk for alle nasjoner. Hver kollektiv *volksgeist*, hver kultur, hver nasjon er enestående og udelelig. Hver nasjon har en misjon, nemlig å realisere sin kultur fullt ut, slik at den kan bidra til menneskehetens åndelige arv. Vicente Risco Samlede Verker b.4 *Teoria do nacionalismo Galego*, s. 39- 40

¹¹³ På grunn av rasens forutsetninger og karakteristika er det galiciske folk, et folk av bønder og fiskere. Derfor er den kapitalistiske og moderne livsform et fremmedelement blant galicierne. Galicierne lever av fruktene fra landbruk, feavl og fiske og kan vanskelig leve av andre ting. Ibid. s. 30

Vitenskap og teknologi er heller ikke et fremskritt, men et forfallstegn med store bivirkninger.

Risco, under innflytelse fra Spengler, avviser den tradisjonelle oppfatningen av verdenshistorien som et langt sammenhengende forløp, inndelt i perioder.

Kulturer og sivilisasjoner er utgått av den enkelte rases forutsetninger. Noen har positiv, andre en negativ innflytelse, ut fra om kulturen har gått ut fra en høyverdig eller mindreverdig rase. Historien er en kamp mellom forskjellige sivilisasjoner, og historien til en sivilisasjon har syklisk forløp, som en organisme har den sin ungdom, storhetstid, forfallsperiode og død.

Kapitalisme, industrialisme, fornuftsdyrkelse og skeptisisme er tydelige forfallstendenser.

Menneskene er bare frie hvis de lever i overensstemmelse med sin natur og realiserer de muligheter som er *i blodet*.

Mennesket har en indre drift til å uttrykke sin natur, som viser menneskets avhengighet av en vilje som er instinktiv og ubevisst, og som kommer fra rasens biologiske egenskaper.

Hver nasjon er en levende organisme, med et eget sjelsliv og som reagerer på påvirkning.

Likevel må en nasjon gjøre opprør mot ideologier og livsformer som er deres natur fremmed, og uforenelig med deres rasemessige psyke og bakgrunn.

Opprøret mot teknikken og materialismen må utgå fra Galicia og de keltiske bosetningene langs Atlanterhavet, vestens fornyelse vil komme derifra.

Kulturer og nasjoner er psyko-biologiske organismer, og hva som kjennetegner en nasjons forfall er en uttørring av religionens kilde. Religion er en nasjons innerste kjerne.¹¹⁴

Religionen er det pulserende blod i enhver voksende nasjons organisme, og skeptisisme, tvil, fornuft, rasjonalisme, vitenskap osv. legger den før så blomstrende kultur øde.

---

¹¹⁴ Her er det sammenfall med Spengler

Et av Riscos hovedbegrep er det *organiske*; det som vokser, blir til, livet i sin uberegnelighet og ubegripelighet i motsetning til det mekaniske, som lar seg bringe under forstandsformler. Derfor er Risco tilhenger av tradisjonen; som er uttrykket for en langsom utvikling i det virkende liv, som modnes sent og som ikke preges av den stadige forandring og vilkårlighet, som preger forstandens verk i fremskrittet og moderniteten.

Historien er en rekke av utstrålinger av den ånd som preger hver rase, og ikke som en kjede av menneskelige motiver og handlinger. Hver nasjon er som et levende vesen som virkeliggjør sin bestemte form og idé.

Risco har ingen tro på fremskrittet og hans ideologi er et oppgjør med dets mål og ønskelighet.

I motsetning liberalismens økonomiske¹¹⁵ syn på mennesket; som drevet frem av et umettelig begjær på materielle ting, har Risco et helt annet menneskesyn, der moralsk visdom lå i begrensningen snarere enn multipliseringen av ønsker og behov.

Etterstrebelser etter penger og eiendom er en synd og ikke en dyd. Det havesyke mennesket var en latterlig karakter som søkte i det ytre hva det manglet i det indre.¹¹⁶

Dette som argument mot forestillingen om fremskritt, som baserer seg på en positiv vurdering av foryngling av menneskenes ønsker, og det moderne historiesyn som baserer seg, ikke på en utopia som vil bringe historien til en lykkelig ende, men løfte om en forbedring som ingen ende vil ta. Bare vitenskapen, ikke menneskets sjel, er udødelig. Begjær etter ting fører til, ifølge Risco, til disharmoni og personlig ulykke, og er en svøpe for

¹¹⁵ Det er Adam Smith, snarere enn John Stuart Mill som er talerør for liberalismen Risco opponerer mot. Den økonomiske liberalismen har det syn på mennesket, at dets begjær er umettelig. Dette ga grunnlag for en økonomi som ga rom for uendelig ekspansjon.

¹¹⁶ Risco ser problemet med emigrasjon, delvis som en appetitt etter mer konsum. Se Bobillo: *Nacionalismo Gallego. La ideologia de Vicente Risco* s.189-90. Risco ser på folkets ønske om mer konsum som en årsak til at den keltiske, galiciske rasen forfaller. Se: Vicente Risco Samlede verker b. 4 *El politico de Galicia* s.141.

menneskene, og fordømt som moralsk tvilsomt, og ikke som kilde til vekst og utvikling.

Risco mener at småskalaproduksjon og primærnæringene er en garanti for produsentenes nærhet til arbeidet, og med en etikk som ikke er orientert mot forbruket av det som frembringes, men mot arbeidet som en meningsskrapende menneskelig utfoldelse, som mål, ikke blott som middel, som medium for tilegnelse av de dyder bare ærlig arbeid kan fremdyrke: uavhengighet, ansvar, selvtilstrekkelighet. Risco avviser liberalismen der begjæret blir rehabilitert, og som skaper en følelse av at menneskenes muligheter til å forme og forbedre sine livsvilkår er absolutt grenseløst, og der kristne dyder som måtehold og selvfornektelse bare fører til stagnasjon. Materiell overflod er et symbol på sivilisasjonens forfall.

Risco benekter også en annen tanke fra opplysningstiden, der fremskritt er ensbetydende med opphevelsen av rasemessige lojaliteten, og dens erstatning med en altomfattende kjærlighet til hele menneskeheten. Risco hevder imidlertid at lojalitet bare kan slå rot i noe spesifikt; ved å motarbeide partikularisme i håp om at brorskapskjærligheten dermed vil slå ut i full blomst, dreper en derved muligheten for broderlig kjærlighet, ved å kutte dens røtter.

Det internasjonale samfunn kan ikke ta opp i seg alle de kvaliteter, som er typisk for et rasemessig fellesskap.

I dypest forstand er fellesskap alltid avhengig av rase, og de mest hengivne bånd utfolder seg bare innenfor en slik kontekst.

Kelterne, den rasen galicierne tilhører, har forutsetninger og egenskaper som kommer *fra blodet*. Derfor har de i tusenvis av år hatt en egen kultur, som er et resultat av rasen.

Moderniteten er motsetningen til dette levesettet.

For Risco er moderniteten uten grunn tatt for gitt, og er mer selvsikker enn berettiget, og Galicias tradisjonelle levemåte og deres kulturelle koder, fremstår med mye større berettiget krav på oppmerksomhet.

Det helligste for et folk, men også for et menneske er å ha en egen sjel. Alt annet kan mistes bare ikke sjelen, og alle gode krefter må tre frem for å bevare Galicias sjel.

Dessuten er fremtiden en funksjon av fortiden. Vi blir født i en arvet fremtid, en fremtid som ble laget av de som var før oss.¹¹⁷

Det er et dypt åndelig felleskap mellom Risco og den franske filosofen Joseph de Maistre som var en av Riscos yndlingsforfattere. Begge nærer den samme mistillit til *fremskrittet* og forbedring av samfunnet ved rasjonelle midler, ved gode lover eller vitenskapens utbredelse.

Begge taler med ironi om motebetonte teorier og sosiale patentmedisiner, fremfor alt om en ordning og planlegging av samfunnet ut fra oppskrifter *mennesket* selv står bak, en dyp skepsis til alle eksperter og deres teknikk, alle trosbekjennelser av verdslig art og bestrebelser for sosialt fremskritt ved velmenende, men virkelighetsfjerne personer. Begge har en forakt for dem som beskjeftiger seg med samfunnsomveltende ideer og prinsipper.

Risco var ambivalent til demokratiske spilleregler selv om han aktivt deltok i republikkens politiske liv, hans politiske instinkt var imot det.

Idealstaten burde være en korporativ organisasjon, der lavadelsmenn og intellektuelle eliter spilte en stor rolle. Politiske partier, er som sagt før, bare interessert i å fremme sine særinteresser på tvers av nasjonens interesser.

---

¹¹⁷ Se: Vicente Risco Samlede verker b.5 *Do futurismo e mais do Karma* s.34-38.

9.6 Rase og religion.

Det galiciske samfunn i denne perioden, var ytterst sterkt forbundet med katolisismen og dens tradisjon, som var utgått fra Gud. Dessuten måtte galicierne leve i samsvar med sine rasemessige forutsetninger, i samsvar med de egenskaper som var karakteristisk for den keltiske rase, som *lå i blodet*. Dette ga Risco et sosiopolitisk ideal med dertil avpassende institusjoner. Kirken og forholdet mellom lavadelsmenn og bønder spilte her en stor rolle, bare små tilpassninger fra tradisjonelt levesett bør være tillatt, og ettersom den katolske religion er sannhet og sannheten er hel og uforanderlig, og rasens egenskaper evig og uforanderlig, bør også de institusjoner som utgår fra det galiciske folk opprettholdes i sin opprinnelige form, og den bør styre alle livets områder. Den katolske tradisjon som utgår fra Gud og ikke mennesker, bør dominere samfunnet, styre sinnene og tilværelsen bør betraktes gjennom kirkens lære. Levesettet bør være i overensstemmelse med rasens forutsetninger. Riscos ideal er bygd på historiske forbilder og ikke som i moderne ideologier en ukjent fremtid. Industrisamfunnet derimot forakter tradisjonen. Dens nøkkelbegreper er utvikling og fremgang. En postulerer at forandring innebærer forbedring. Utvikling betraktes som noe godt og naturlig. Samfunnet må stadig forandres, fordi forandring betyr forbedring. Idealet finnes ikke lenger i tradisjonen, men i en fremtid ingen kjenner. Med en slik utvikling blir fremtiden et mareritt, og menneskene kommer lenger og lenger vekk fra det som er *naturlig*, og som er deres *naturlige forutsetninger*. Det som holdes hellig og som sannheten både i marxismen og liberalismen er forandring, som betyr en stadig nedrivning og omorganisering. Et samfunn som bekjenner seg til forandring, fordi forandring forbedrer, må eliminere alle hindre. Framfor alt må religionen skyves til siden. Både

økonomien og utviklingen må befris fra alle ideologiske innskrenkninger.

9.7 Oppsummering.

Riscos nasjonalisme var et politisk- kulturell svar som vokste frem som et svar på trusselen om tap av identitet. En identitet som sprang ut av egenskaper som var *typisk* for den keltiske rase. Riscos nasjonalisme var radikal antiurban, antisekulær, antimarxistisk, antikapitalistisk, antiliberalistisk¹¹⁸, antisosialistisk¹¹⁹, antiegalitær og antimodernistisk. Hans ideal av et samfunn var en nostalgisk preindustriell idyll av nøysomhet, moralsk dyd og rasemessig renhet. Det moderne er fullt av degenererende elementer, og for unngå disse må Galicia ikke miste sine tradisjonelle verdier, sin kultur og identitet, som er egenskaper sprunget ut den keltiske rase. Hans nasjonalisme er sentrert rundt en gjenfødslesmyte, der en må bevare gamle verdier for at Galicia skal unngå å forfalle på grunn av modernismens degenererende faktorer. Disse gamle verdiene er raserenhet, konservativ katolisisme, den gamle sosiale orden med bønder og lavadelsfolk, det rurale Galicia osv. Disse verdiene har sine motpoler: urbanitet, moderne ideologier, industrialisme, handel og forretningsdrift, arbeidere og borgere. Riscos nasjonalisme vil skape et nytt samfunn ikke basert på fremskrittsideen, men tilbake til en mer *sunn* tidsepoke. Den vil påkalle et fornyende etos, som er en forutsetning for en nasjonal gjenfødslesmyte, ikke ved å gjenskape tidligere sosiopolitiske modeller, som var fullt av kastiljansk imperialisme og pampeveldet, men bevare det verdifulle ved fortiden, og unngå forfallet ved

¹¹⁸ Risco forkaster ideen om fremskrittet, tror ikke på likhet mellom menneskene og avskyr det sekulære samfunn. Til forskjell fra Locke, tror ikke Risco på historien som en *historie mot frihet*. En må også huske at liberalismen i denne epoken var i krise. Risco tror på en nasjonalisme basert på rase, i motsetning til en liberal nasjonalisme. Se: Bobillo *Nacionalismo gallego. La ideologia de Vicente Risco* s. 159 –163.

¹¹⁹ Risco forkaster marxismen og sosialismen på grunn av dens sekulære og materialistiske karakter. Han nekter også å godta eksistensen og funksjonen klassekampen har i historien. Ibid. s.163-167.

moderniteten. Hvis ikke ville Galicia miste sin identitet, og menneskene vil bli utsatt for fremmedgjøring, som et resultat av å leve et liv i strid med sine rasemessige forutsetninger. Risco vil en nasjonalistisk ideologi med front mot det moderne, der han bare ser; normløshet, rotløshet og kaos. Galicierne må igjen finne trygghet, tilhørighet og mening. Sentralt her står katolisismen, og utformingen av noen puristiske trekk; rasemessig, moralsk og kulturelt, og en oppfunnet fortid. Det moderne var kulturoppløsende og farlig for nasjonen. Hans ideologi var klart negativ definert med en rekke antiholdninger. Riscos antimodernisme kan virke komisk og passé for oss i dag, men var en ideologisk søken etter organisk felleskap, historisk kontinuitet og det en trygg og etablert moral kunne gi. Ideologien appellerte til et rasebasert fellesskap, som en reaksjon mot den fremmedgjøring, som Risco fryktet i det moderne industrisamfunn. Det ubehag Risco følte ved det moderne er helt avgjørende for å forklare hans ideologi. En særlig viktig faktor for Risco er den mentale sekulariseringen som kjennetegner moderniteten, og som har medført tapet av et felles religiøst meningsunivers, en gitt og udiskutabel referanseramme, som gir en kollektivt etablert mening, og med en ramme rundt individets liv. Riscos nasjonalistiske ideologi er utvilsomt rasistisk, men hans modernitetskritikk og organiske samfunnsutopi er neppe mer reaksjonært enn marxismens kritikk av industrisamfunnet og drømmen om det klasseløse samfunn. Og istedenfor å se på Riscos nasjonalistiske ideologi som reaksjonært og antimoderne, kan den sees på som et alternativ til moderniteten, vekk fra modernitetens oppsplitting og utrygghet.

Kapittel 10

Risco, fascismen og nasjonalsosialismen.

Hvilken holdning hadde Risco til fascismen og nasjonalsosialismen? Risco skriver i sin reiseskildring *Mitteleuropa*:

Den fascistiske idé er ikke dårlig i og for seg. Fascismen er mer enn nasjonalisme, enn en klassisk imperialisme.

Det som kjennetegner den som politisk bevegelse, er en reaksjon, mot de krefter som oppløser en nasjon innenfra.

Og konstruere de nasjonale krefter mot dem som vil desintegre og forvitte nasjonen; skapt av politiske partier, klassekamp, økonomisk politikk og sedenes forfall etc. Slik sett er den ikke dårlig...

Vi har derfor to sammenfallende doktriner med fascismen: Vi må konsentrere de galiciske kreftene i en politisk kamp, mot særinteresser og istedenfor tenkte på det felles beste. Vi må legge vekt på å organisere oss og ha et lovverk som er tilpasset vår måte å være på.¹²⁰

Risco lar her skinne igjennom, som i andre avsnitt av reiseskildringen, at det er likheter i ideologien til Risco og nasjonalsosialismen. I et annet avsnitt skriver han at nazismen er den eneste *kraft i Europa som effektivt kan bekjempe marxismen*. Risco og nasjonalsosialismen har en mengde tankegoods til felles:

1. Viljen til makt
2. Rasismen
3. Den romantiske "tro på en skjebne" som er spesifikk for den enkelte rase.
4. Antisemittisme¹²¹
5. Avvisningen av sosiale klasser og klassekamp, og troen på *Volksgeist*. Nasjonen og rasen danner grunnlag for individets væremåte og

¹²⁰ Vicente Risco Samlede verker, b.1 *Mitteleuropa* s.467-469

¹²¹ Om Riscos antisemittisme se: Vicente Riscos Samlede verker b.1 *Mitteleuropa* s.469-474

- personlighet. Individet integreres i nasjonens
rasefelleskap.
6. Mistroen til demokratiet, og han ser de politiske
partier som talerør for særinteresser, som står i
motsetning til den nasjonale interesse.
  7. Antiliberalisme, antimarxisme

Men hans katolske religiøsitet mot nazismens hedendom, hans elitisme mot fascismens masseoppbud, og hans begreper om et politisk sivilt styre mot fascistenes militarisme, gjør at det også er forskjeller. Risco er ikke prototypen på en nazist, men hans livssyn og ideologi ligger tett opp til fascismen, uten at det er en kopi. Det er riktig at Risco som tradisjonalist hadde en mengde ting felles med fascismen, fordi tradisjonalistene, spesielt hvis de var rasister og antisemitter, hadde en rekke ting felles med nazismen.

I innledningen til sin bok *Three Faces of Fascism*¹²² deler Ernst Nolte inn fascismen inn i fire epoker ut fra deres holdning til tradisjonell autoritet, religion og klassekultur. Den første epoken består av tradisjonalistiske prefascistiske regimer (Horthy, Pilsudski, Alexander av Jugoslavia og Salazar), neste epoke er tidlig fascisme som er mindre tradisjonalistiske (Franco). Senere går utviklingen til *normale* fascister (Mussolini) og tilslutt antitradisjonalistiske radikale fascisme (Hitler). Ut fra et slikt mønster er Risco utvilsomt en prefascist.

Tradisjonalister som Risco er mer opptatt med å forsvare fortiden, enn av å skape en totalitær fremtid. For å holde oss til forordet til Nolte kunne Risco utvilsomt støtte et diktatur, som gjenoppretter orden blant anarki og kaos, reelt eller oppdiktet (*Festungsdiktatur*), men ikke et *Entwicklungsdiktatur* (et diktatur for modernisering og utvikling) eller et diktatur for imperialistisk erobring

---

¹²² Se: Ernst Nolte *Three Faces of Fascism – Action Francaise, Italian Fascism, National Socialism*. Widenfeld and Nicolson. London, 1965
Se også: *Reappraisals of Fascism* Edited with an introduction by Henri A. Turner Jr. New Viewpoints, 1975. s.1-25.

(*Eroberungdespotien*). Risco ville utvilsomt gått inn for despoti for å redde verden fra *lidelsen* forårsaket av jøder og marxister (*Weltheilungdespoti*), men forhåpentligvis ville hans katolske tro reddet ham fra å løse det jødiske *problem* med holocaust.

En annen forskjell er at fascismens fiendtlighet mot marxismen, får den til å lage en radikal motideologi, mens tradisjonalisten bare uttrykker deres tradisjonelle verdier.

En annen ting Risco hadde til felles med fascismen var deres forsvar for det partikulære mot det universelle. Mye av det som er kjært og kjent blir knust i moderniseringsprosessen. Internasjonalismen er for Risco bare en jødisk konspirasjon.

Kap 11.

Keltisk rase og keltisk myte i Vicente Riscos nasjonalisme.

11.1 Nasjonsbegrepet til Vicente Risco.

Det gjenstår å analysere hans nasjonalisme.

Hva er det karakteristiske ved den?

Med stor originalitet skaper han en syntese av de forskjellige nasjonalistiske strømningene, i den første halvdel av det tyvende århundre.

Målet for de neste sidene er å gjøre rede for de forskjellige aspekter ved den, dens karakter, hvilke tradisjoner den hviler på, og hvilke konsekvenser den får. For å nå dette mål er det nødvendig å sette Vicente Riscos nasjonalisme inn i en samtidig ramme.

Dette er ikke plassen for å ta for oss en grundig analyse av nasjonalismens historie, men for å forstå bedre Riscos nasjonalisme, er vi nødt til å ta for oss to hovedretninger innenfor nasjonalismen.

Vi kan stille de to nasjonsbegreper opp mot hverandre, og de har sterke felles politiske betydninger, for personene som kommer under ett av de to nasjonsbegrepene.

På den ene siden, nasjonen som demos: borgerlikhet, frivillig samfunnspakt, folkesuverenitet, rettighetstenkning, liberal og venstreorientert.

På den andre siden, nasjonen som etos: den utvalgte stamme, kulturfellesskapet, front mot utgrupper, tradisjonalistisk og høyreorientert.

Det politiske nasjonsbegrepet som fulgte i kjølvannet av den franske revolusjon, innebar at nasjonen var åpen for alle som aksepterte republikkens institusjoner og rettsregler. Motstykket til dette, det såkalte tyske nasjonsbegrepet, innebar at nasjonen var bestemt av kultur og fødsel, uavhengig av borgernes rettigheter og vilje.¹²³

Den tyske nasjonalismen var ofte irrasjonell¹²⁴ og rasistisk, det siste forsvar for *l'ancien régime* som stod imot den borgerlige revolusjon, som monopoliserte den politiske makt gjennom den borgerlige stat, mens makten før hadde vært mer geografisk desentralisert.

Denne klassiske konfrontasjonen mellom disse to typer av nasjonalisme, er også en stillingtagen til den borgerlige revolusjon og nasjon.

Det politiske nasjonsbegrepet er et prosjekt mot fremtiden og moderniteten, mens det tyske nasjonsbegrepet er tilbakeskuende og opererer ofte med en gullalder.¹²⁵

---

¹²³ Øyvind Østerud, *Hva er nasjonalisme?* s. 28-38

¹²⁴ Den kan være irrasjonell på tre måter: feilaktige forestillinger om oss og de andre, slik som sydebukklegender og rasistiske stereotyper. Projisere indre problemer på omverden og dermed blokkerer for konstruktiv problemløsning. Stimulere til konfliktatferd og voldspiraler. Øyvind Østerud, *Hva er nasjonalisme?* s. 66-67

¹²⁵ Samtidig er det andre typer for nasjonalisme knyttet til moderne, samtidige nasjoner og bare en forenkling kan redusere nasjonalismen til de to typer før nevnt.

Men når vi ser på de forskjellige elementene og begreper i hans nasjonalistiske filosofi, er denne dualistiske måten å se det på meget klargjørende.

Jakobinsk nasjonalisme er nesten fraværende i hans nasjonalisme, og plasserer Risco solid innenfor den tyske nasjonalismen, omkring faktorer som rase, historie, territorium og språk.

Rasen, historien, territoriet og språket er helt sentrale punkt hos Risco og viser at det ikke er frivillig sammenslutning om felles institusjoner og felles rettigheter, som er bestemmende, men natur, kultur og fødsel.

Hos Risco, der hovedtyngden av ideologien til hans nasjonalisme er hentet fra tysk nasjonalisme, fører dette til en nasjonalisme som er klar tradisjonistisk, der han kritiserer liberalismen, sosialismen, demokratiet og aksepterer korporativismen.

Riscos nasjonalisme bygger på objektiverte kulturtrekk, ikke felles rettigheter og felles vilje, men det forutsetter en fortolkning av egenart, valg av røtter og en holdning til alternativet tradisjoner og kulturformer. Det er spørsmål om tolkning og situasjonsbetinget selvforståelse.

11.2 Rasen, den keltiske myten og den galiciske *volksgeist*.

Raseteoriene slik de fremstod i skriftene til Gobineau, Gumplovitz¹²⁶ og Chamberlain fikk fra midten av attenhundretallet, stor innflytelse over europeisk nasjonalisme.

Det begynte med arianismen, som gikk fra å være en filologisk og lingvistisk term, til å bli en politisk og

---

¹²⁶ For en innføring i raseteoriene se Torgeir Skorgen *Rasens opprinnelse* Spartacus Forlag Oslo 2002, og L. Poliakov *Rasisme* Det Norske Samlaget Oslo 1978.

ideologisk. I begynnelsen var definisjonen på den ariske rase en betegnelse på mesteparten av Europas folk.

Det er Gobineau som i sin bok *Essai sur l'egalité des races humains* som gir arianismen en rasistisk vri, når han formulerer sine doktriner: loven om forskjellige etniske grupper, skille mellom de forskjellige rasene, overlegenheten til den ariske rasen, nødvendigheten av å bevare rasens renhet, faren ved raseblanding ved underlegne rasers innflytelse, som årsak til dekadens og degenerasjon.¹²⁷

Chamberlains betoning gikk fra vektlegging av den ariske rase til den tyske myte:

sivilisasjonens vugge, fedrelandet til den sanne frihet, hjemlandet til den viktigste og mest kreative kultur i Europa, og overlegenheten til den arisk-nordisk rase.

Visse lesninger av Nietzsche om overmennesket, frigjøring fra den kristne slavemoral, overmennesket som stod over godt og vondt, Wagners mytologisering av det tyske folk, fikk sammen med antisemittisme stor innflytelse i åndslivet og i nasjonalismen.

Den tyske mytologi gikk over de tyske grensene, delvis på grunn av avvisning. Hos Carlyle blir den angelsaksiske myte og hos franske intellektuelle blir den keltiske myte, brukt som fundament for fedrelandets fortreffelighet.

Keltisk myte, i sin gjenskapelse og reformulering av den tyske myte, er et undertema innenfor arianismen.

Det keltiske var som arianismen først en vitenskapelig term, lingvistisk og kulturhistorisk, men etter nederlaget i 1871, ble det keltiske først og fremst en gjenvinning av den franske verdighet, som var ydmyket av den tyske stormakt.

---

¹²⁷ Rase kan defineres som relativt stabile lokale variasjoner innenfor en art som er arvelige overførbare. En art er en gruppe individer som kan få forplantningsdyktige avkom med hverandre. Definisjonen er Kants. Etnisitet kommer opprinnelig fra det greske ordet *ethnos*, som betyr folk og blir ofte brukt til å betegne en positiv ladet historisk og språklig-kulturell tilhørighet, det preges av subjektive forestillinger om kulturgrenser, enten disse er basert på språk, religion eller rase. Se Torgeir Skorgen *Rasens opprinnelse* s. 250-252.

Den ideologiske og intellektuelle anstrengelse for å minimalisere tysk kulturell innflytelse i Frankrike, ble fortsatt av franske anti-tyske patrioter, historikere, forfattere og intellektuelle. Slik forfulgte de et tredobbelt objektiv, som gikk videre enn bare den intellektuelle polemikk, og fikk et politisk siktemål: å redusere den tyske innflytelse i Frankrike, minske den tyske innflytelse i franske institusjoner, og til slutt påvise den keltiske rasen innenfor den ariske og dens overlegenhet til den teutonske.

Rasismen begynte å bli en del av den franske nasjonalismen. En nasjonalisme med stadige referanser til tradisjonene, forfedrene, røttene og munner ut i anti-sosialisme og en høyreorientert, rojalistisk, klerikal og antisemittisk ideologi, med en aggressiv stormaktspolitikk slik det kommer frem i Action Francaise.

For å skape stabilitet og fellesskapsfølelse for alle klasser og sosiale grupper innenfor en nasjon, blir følgende hjelpemidler brukt:

- Nedarvede kulturtrekk.
- Bånd til fortiden.
- Referanser til deres historiske misjon.
- Identifikasjon av den historiske fiende.

Rasen, gjennom den ariske myte, spiller her en rolle ved å være kilden til nasjonen, skille sin egen folkegruppe fra andre, samtidig som den er overlegen alle andre. Rasen gir nasjonen identitet, og det etosbaserte nasjonsbegrepet gir den et viktig innhold, den sakraliserer landets historiske institusjoner, som et uttrykk for annerledeshet, og sammen med morsmålet og patriotiske helter og andre fellestrekk, skaper det en felles plattform for nasjonen. Egen rase blir heroisert og andre blir nedvurdert. Fremmedhat og isolasjonisme kan bli resultatet. Bevissthet om det enestående og det unike ved deres rase, skaper oppslutning om nasjonen.

For Risco er det historien og rasen som gir Galicia dens nasjonale identitet. For Risco er den galiciske historien, historien om den keltiske rasen. Risco overtar raseteoriene som om de var hans egne. De kom til ham direkte fra Gumpłowicz og Gobineau, men også fra en annen kilde: fra romantiske historieskriving, som f. Eks: A. Thierry og Macaulay. F. eks ser Thierry i sin bok *Conquete D'Angleterre pour les Normands*, historien som en konflikt mellom raser, mellom erobrere og erobrede.

Macaulay tolker i sin *History of England to the Accession of James II*, historiske hendelser i etnisk lys.

Carlyle opererer innenfor raseideologien gjennom sin angelsaksiske myte, og med stor iver teoriserer han over den hvite rases overlegenhet i forhold til den svarte, som en rettferdiggjøring av den britiske kolonisering av Afrika.

I sin *Occational Discourse of the Niger Question*, når Carlyle høydepunktet i sin rasisme og sjåvinisme. Dette var lektyre som satte preg på Vicente Risco. Den romantiske historieskrivingen ble en viktig innflytelse for Riscos historiesyn, sammen med raseteoretikerne. Risco aksepterte, uten tvil, raseteoretikernes syn og deres rasistiske teorier.

For eksempel tror han på *loven* om rasens uforanderlighet. Risco overtar rasistenes postulat, f. eks om rasens renhet. Dette skjer også med *loven* om overlegenheten til en rase over andre, kjernepunktet i den rasistiske ideologi.

Godtakelsen av overlegne og underlegne raser gjør at det ikke er noen rettetmulighet fra den rasistiske ideologi. Han vurderer positivt personen Gobineau¹²⁸ og verket *Essai sur l'egalité des races humaines*.¹²⁹

¹²⁸ En ser at Murguía vet å sette pris på store menn (Ovs.anm. Gobineau) Vicente Risco Samlede verker b.4 *Manuel Murguía* side 462

¹²⁹ Risco skriver i sin bok "Elementos de Metodología de la Historia" (A Coruña 1928), følgende under overskriften, "Den etniske faktor":

"Hver rase (mangfoldet i den menneskelige art) besitter bestemte fysiske og åndelige trekk, en bestemt organisering av det fysiske og psykiske, bestemte vitale trekk, bestemte tilbøyeligheter og temperament, som blir overført ved arv fra generasjon til generasjon. Menneskene til de forskjellige rasene skiller seg fra hverandre på grunn av dette, og oppfører seg derfor i dette liv meget forskjellig fra hverandre. Dette kan ikke annet enn å influere på historiske hendelser, under like forhold, reagerer menneskene fra forskjellige raser på forskjellige måter. På grunn av dette er historien til de forskjellige rasene så forskjellige. Innflytelsen til den etniske faktor er noe en ikke kan tvile på. På et hverdagslig språk har alle hørt om det. En vet at

Den ariske rasen er overlegen på alle punkter, og av dette følger at de laverestående ikke kan nå samme sivilisatoriske og kulturelle nivå. De er biologisk programmert til å nå et visst punkt i sin utvikling og sivilisasjon.

Den galiciske rasen var og er keltisk og arisk, som hadde sitt opprinnelsessted i Mellom-Europa. Risco skriver i sin *Historia de Galicia*:

*Det keltiske folk hører til den indoeuropeiske gruppen og kommer fra sentraleuropa. Sitt opprinnelsessted er omkring Alpene og ved Rhinsletten. Derfra dro de til Sveits, Bøhmen, en del av Tyskland, Frankrike og Storbritannia, Donaudalene og Posletten, gikk gjennom Hellas og skapte i Lilleasia; Galaterriket. Det ser ut til at de kom til den Iberiske halvøy i to bølger, en i det niende århundre og en annen i sjette århundre, f. Kr. Det var i den andre bølgen de kom til Galicia.*¹³⁰

Denne høytstående rasen ville Risco redde fra degenerasjon gjennom raseblanding. Risco er her etnosentrisk og har aversjon og nedvurderer resten av Spania, spesielt sør for elven Duero, der det semittiske

---

folkene av den semittiske rasen, heller til monoteisme i religion og imperialism i politikken. Jødene plassert i de mest forskjellige geografiske miljøer, har bevart sine religiøse og filosofiske tradisjoner, sin kjærlighet til penger, og sine kommersielle ferdigheter. I dag er de, de største propagandister av kommunisme og sosialisme, i hele Europa, hvis doktriner skyldes i stor grad jødene (Marx, Lasalle, Trotzky). Kelterne er av temperament drømmere og romantikere, de slo seg ned i Vest-Europa hvor de forsvarte sin uavhengighet og skapte en idealistisk litteratur som spredte seg utover hele Europa, (Ovs.anm. Ridderlitteraturen) Slaverne har hang til mystisisme og sosiale utopier (de oppfant esperanto og innførte kommunismen). Kineserne og japanerne blir lagt merke til for sin realisme, sin kunstneriske og industrielle dyktighet og sin fullstendige forakt for livet. Innflytelsen til den etniske faktor har blitt vektlagt i forskjellig grad av historikerne. De som har vektlagt det mest var: Herder, romantikerne, Taine, Renán og spesielt, greven av Gobineau. Det er verdt å nevne doktrinen om eksistensen av overlegne raser; som en skylder høykulturene og er skjebnebestemt til å overføre dem på de andre.

Greven hevder at all overlegen kultur skyldes den ariske rase, og at folkene er dyktigere til høykultur jo større innslaget er av den ariske rase. Disse doktrinene skaper pangermanismen til Treitscke og andre, som etter tyskernes mening, selv bevarer det reneste ariske element, og er skjebnebestemt å påby sin sivilisasjon til verden, og den angelsaksiske overlegenhet hos Chamberlain. Den utvilsomme innflytelsen til den etniske faktor har blitt bekjempet av rasjonalister og utopiske politikere, først og fremst begrunnet ut ifra at i dag ikke er mulig å finne rene raser. Men dette argumentet er fullstendig mangelfullt, fordi det ikke kan brukes verken i eldre tid eller tar hensyn til at under raseblanding er det en rase som pådytter sine dominerende karakteristika på elementene som inkorporeres. En har også sett:

1. *At overlegne raser, når de dominerer, assimilerer trekk fra raser som blander seg med dem.*
2. *De overlegne rasene degenererer raskt når de, selv i liten grad, blander seg med underlegne raser.*
3. *Vanligvis, er raseblanding ikke noen lykkelige kombinasjon, den er årsak til at rasene degenererer.*
4. *I hvert land bruker de innfødte å forevige sin rasemessige type gjennom raseblanding.*

¹³⁰Vicente Risco, *Samlede verker* b. 4 s. 253

innslaget er sterkt, ifølge Risco. Risco sier i *Teoría do Nacionalismo Galego*:

*Vi kan dele Spania i to deler, en tilhører klart Europa og den andre tilhører Afrika. Elvene Duero og Ebro løp danner grensen, i nord finner vi Euroiberia og i sør Afroiberia.*¹³¹ Rasens kjennetegn går fra generasjon til generasjon. Rasens kvaliteter er i blodet. Dette får Risco til å etablere biologiske forskjeller innenfor menneskeheten, rasene er forskjellige, de når det kulturnivå de biologisk er programmert til. Av dette følger at den rene galiciske rasen¹³² er overlegen den spanske.¹³³ Galicia utgjør gjennom den keltiske, centro-Europeiske arven, en forskjellig rase, og er en høyerestående rase enn resten av Spania, og har felles trekk med mellom-Europa, og andre av kelternes bosetningsområder av i dag.

Loven om forskjellene mellom rasene, vektlegging på rasens renhet og hans bekreftelse på eksistensen mellom høyerestående og laverestående raser, går gjennom hele hans verk, i hele hans nasjonalistiske periode. Galiciske historikere i det attende århundre, hadde uten for stor vitenskapelig strenghet, etablert keltiske bosetninger langs den atlantiske kysten, og som gjennom historien for en stor del hadde holdt seg *ren*. Risco hadde ut fra dette utviklet følgende historiefilosofi:

- A. Den europeiske sivilisasjon som hadde sin vugge i Middelhavet, har nå degenerert og nådd slutten av sin sivilisatoriske misjon pga. raseblanding med semitter.

¹³¹ Vicente Risco, *Samlede verker* b. 4 s. 20

¹³² *En rase, som er tett knyttet til prekeltiske og keltiske folkeelement fra Irland, Wales, Bretagne, Nord-Portugal, i forhistorisk tid og fremdeles er lik dem i måten å leve på, i karakter, tro og sedvane og skikk, og i de fysiske trekkene, den dag i dag.* Vicente Risco samlede verker b.4 *El problema político de Galicia*, s 217. (...)vi har en tradisjon, en rase og et landskap med spesifikke karakteristika, forskjellig fra alle andre(...) Vicente Risco samlede verker b.4 *Teoría do Nacionalismo Galego*, s.57.

¹³³ Av dette (ovs.anm.Gobineaus raseteorier som Risco tar for en selvfølge) kommer selvfølgelig overlegenheten til den galiciske rase på (ovs.anm. den iberiske) halvøyen, fordi overvekten av den keltisk- sveiske rasen mellom oss, står imot dem, som for den største del er preget av mørke elementer fra Afrika i andre regioner, spesielt sør for Douro og Ebro. Vicente Risco samlede verker b.4 *Manuel Murguia* s.464-465.

- B. Den vitale kraften som skal redde Europa har flyttet seg fra Middelhavet til Atlanterhavet.
- C. Mens Middelhavet på grunn av raseblanding har hatt en kraftig dekadense, har bosetningen til den keltisk- ariske befolkning ved Atlanterhavet nesten ikke vært utsatt for raseblanding.
- D. De keltiske bosetningene langs Atlanterhavet: Highlands, Man, Irland, Wales, Cornwall, Bretagne, Nord-Portugal og Galicia er strategisk plassert langs Atlanterhavet¹³⁴ og det er her Europas åndelige fornyelse vil komme.¹³⁵

¹³⁴ Rase kan defineres som relativt stabile variasjoner innenfor en art som er arvelige overførbare. En art er en gruppe individer som kan få forplantingsdyktig avkom med hverandre. Definisjonen er Kants. Etnisitet kommer opprinnelig fra det greske ordet ethnos, som betyr folk og blir ofte brukt til å betegne en positiv ladet historisk og språklig- kulturell tilhørighet. Det preges av subjektive forestillinger om kulturgrenser, enten disse er basert på språk, religion eller rase. Se Torgeir Skorpen, Rasenes oppfinnelse, s. 250-252.

¹³⁵ *Vicente Risco skriver i sin bok, Teoria do nacionalismo Galego, i s. 43-37 i bind 4 i sine Samlede Verker : Vi ser nå en europeisk krise. Solen går ned på en sivilisasjon (...) Fram til nå, var det åndelige senter for europeisk sivilisasjon, de landene som lå langs middelhavet, Lilleasia, Grekenland, Italia, Provence(...) Klassisisme og kristendom ble født der (...) men nå, alt peker mot en forflytning av sivilisasjonenes senter, fra Middelhavet til Atlanterhavet (...) Den middelhavske sivilisasjon er i sin essens, hovedsakelig hellenistisk, og derfor intellektualistisk, som baserer seg på en geometrisk forståelse av verden. Men, i dag, intellektuelle og de mest avanserte personligheter opponerer mot dette syn (...) Den atlantiske sivilisasjon må derfor være en annen sak enn den sivilisasjon som kommer fra Middelhavet. Mot Middelhavskulturen må en sette opp atlantisk kultur. La oss se hva dette er. Den europeiske middelhavskulturen må bli overvunnet(...) mellom de to atlantiske kystene, delvis på øyer, er de syv keltiske nasjoner: Highlands, øyene Man, Irland, Wales, Cornwall, Bretagne og Galicia. Disse har ennå ikke utviklet sine iboende muligheter. Julius Cesar slukket keltismen i begynnelsen av sin utvikling. Nå er de europeiske stormakter ødelagt, mulighetene ligger til rette for at keltismen utvikler seg i retning av en atlantisk sivilisasjon (...) Hvorfor kan ikke Galicia bli senteret for en ny sivilisasjon? (...) den middelhavske sivilisasjon er intellektuell (...) den nordamerikanske (sivilisasjon ovs.anm) legger vekt på viljen, men Portugal og Galicias sivilisasjon er bygd opp på det historiske minne og nostalgi (...) ikke aktivitet for aktivitetens egen skyld (...) ikke en destruktiv (...) og rekordens filosofi som i den nordamerikanske sivilisasjon, men hvor det er lagt vekt på det skapende (...) Dette gir et universalistisk trekk til det galiciske (...) den historiske misjon til Portugal og Galicia er å stå imot den kulturelle innflytelsen til Middelhavet og stå for atlantisk kultur, fremtidens mønster (...) vår keltiske sivilisasjon formørket og undertrykt av en for oss fremmed og fiendtlig sivilisasjon brakt hit av romersk imperialisme (...) vår galiciske nasjonalitet er formørket og undertrykt av en makt som for å trekke oss ned på nivå med andre raser, stjeler vårt språk, var karakter, vår fremtid og vår frihet (...) Derfor skal vi, de galiciske nasjonalister, bruke alle de mulighetene som vår rase og jord gir oss (...)*

11.3 Arianisme og den keltisk/svebiske myte

Risco tar i sin nasjonalisme bruk av den ariske myte i sine tradisjonelle formuleringer, men i den keltiske variant. I sporene etter de galiciske historikerne Verea y Aguilar og Manuel Murguia, blir det keltiske opphavet rene skapelsesmyten for den galiciske nasjon. Det keltiske er ikke bare opphavet, men holder seg inn i nåtiden, blir noe ahistorisk, og viser til etnisk-kulturell overlegenhet, verdighet og nødvendigheten av normalisering av sin kultur, og behovet for selvstyre. Forbindelsen til den ariske gren, forsyner Galicia med den mest fremragende garanti for edelhet, overlegenhet i forhold til sine undertrykkere og en strålende fremtid for det fornedrede fedreland, og skiller seg dermed ut fra andre etniske grupper. All undertrykkelse i fortid og nåtid er henne fremmed.

Semitter som fönikere, og arabere som på grunn av sin underlegenhet raskt forfalt, og bare i en kort periode kunne dominere raser som ikke skylte dem noe, og var dem overlegne på alle mulige måter; i kultur og sivilisasjon. Innenfor den ariske familien på den keltiske gren, var det innebygd i biologien, *i blodet*, det sivilisatoriske nivå det skulle nå. Uten raseblanding utenfra, garanterte renheten til den galiciske rasen, gjennom sitt opphav, det potensial som lå *i blodet*, sivilisatorisk og kulturelt.

I Riscos nasjonalisme er den keltiske varianten av ariskhet, sentralmotivet i konstruksjonen av det særegne for nasjonen, i hele sin nasjonalistiske epoke igjennom. For Risco er det keltiske opphavet ikke bare en åndelig og kulturell arv, men befinner seg rent fysisk tilstede i den etniske gruppen galicierene tilhører.

I sin *Teoría do Nacionalismo Galego*, s 28, bind 4 i Samlede Verker sier han:

Det er et fakta som en ikke kan diskutere at det galiciske folket er dominert av det centro-europeiske element, som ikke er tilfelle for andre regioner i (ovs. anm. den

iberiske) halvøyen. Legg merke til i bondebefolkningen er alle guttene hvite som snø, hvis hår er nesten albino(...) (...)Den centro- europeiske blondheten mellom oss har to kilder: keltisk og tysk(...)

Viktigheten av å holde rasen *ren* utelukker romersk innflytelse.¹³⁶ Det keltiske: guddommer, mytologi, vaner, tradisjoner, arbeidsredskaper er uten romersk innflytelse. Inkludert arkeologiske rester som stammer fra romertiden, blir keltifisert, da det dreier seg om bosetning som er blitt etablert på keltisk tid.

Galicierere har i stor grad unngått romanisering, og det keltiske er forblitt levende i den nåtidige nasjonalkarakteren. I sin nasjonalbygging gjør Risco bruk av folkløstiske trekk som mytologi, hedenske guder, overtro, fester osv. for å understreke det keltiske, og i dannelsen av det typisk etnisk-nasjonale. Det er en mystifikasjon av det forgangne, der den keltiske rase og dens forskjellige manifesteringer dekker alt, men det er også en konstant aktualisering av det keltiske, opp mot egen nåtid, som et element som er tilstede i Galicia, i første halvdel av det tjuende århundre.

En kan ikke bare snakke om keltisk opphav i sin historiske betydning, hvis en ikke på samme tid legger merke til den nåværende betydning. Det keltiske blir noe ahistorisk som blir uforanderlig gjennom tidene.

I sin *Teoría do Nacionalismo Galego* sier Risco:

"Ifølge den tyske vitenskapsmannen Schulten- og som arkeologiske funn beviser- har størstedelen av vårt land en ren keltisk befolkning.

Det spanske befolkningselement kom her med den romerske okkupasjon, og denne kom ikke skikkelig i gang før Augustus' tid.

Fem århundrer etter, kom det tyske befolkningselement tilsyne, og hadde her sin

¹³⁶ På tross av alle disse (ovs. ann. militære) ekspedisjonene, ble ikke Galicia virkelig en del av de romerske provinsene. Galicerene, som asturerene, kantabrierne og baskerne, beholdt selvstendigheten og sin autonome kultur, da resten av halvøyen var en romersk provins og en del av provinsene Terrakonense eller Bética og ble intenst romantisert. Vicente Risco, Samlede verker, b.4 *Historia de Galicia* s. 264

operasjonsbase, til de ble dominert, men ikke drevet ut, av Leovixildo(...)

(...)delvis pga. bedre tilpasning til jorden, delvis på grunn av sin raseoverlegenhet, er det sikkert at verken romersk eller spansk infiltrasjon klarte å ødelegge dominansen til det sentro-europeiske befolkningsselement til det galiciske folk. Den galicisk rasen er fremdeles den gamle keltiske rasen, blandet med spanjoler, romere og germanere, men den keltiske dominerer over de andre.

Det keltiske er ikke så mye en tapt storhetstid (Galicía var en uavhengig stat i sin tid), men en garanti for å gjenvinne en etnisk og kulturell verdighet. De kvalitetene det keltiske står for, gjør det derfor skjebnebestemt at de skal gjenvinne friheten. Galicía var, er og forblir keltisk: *at de lyse nord og centro- europeiske elementene er fremtredende i Galicía er så selvinnlýsende og klart, at et enkelt blikk beviser det.*¹³⁷

Egenarten, sin overlegenhet og arv kan Galicía ikke gi avkall på. Galicias keltiske natur er nødt til å komme på overflaten og gjenvinne sin tapte storhet, sin kulturelle normalisering og politisk selvstyre.

Mytologiske elementer, utallige tradisjoner, overtro med gamle rester etter gamle keltiske guddommer og keltisk religi3n; dyrkelsen av vann, ild, stjerne-tegn, naturen, visse trær og overnaturlige skapninger,¹³⁸ dette er rester etter gamle keltiske guddommer og religion, bevart av den galiciske bonde ,som har bevart fedrelandets essens og som er garanti for det keltisk/arske opphav.

Den keltiske myte er midtpunktet i Vicente Riscos nasjonalisme. Slik at begrepet, den galiciske nasjon, blir uten innhold, uten nærvær av det keltiske. Galicía er en nasjon: fordi det er keltisk. Dette keltiske opphav beholdes tross i fremmende invasjoner og aggresjoner, uten å legge vekt på faktorer så viktige som romaniseringen som blir betydelig undervurdert av Risco, og som reiser seg som det

¹³⁷ (A Nosa Terra no. 151. 15.nov. 1921, Tatt fra Francisco Bobillo *La Ideología de Vincente Risco*).

¹³⁸ *folklore* er en levende kilde til all kultur som utgår av rasen, Vicente Risco, Samlede verker b.4, *Nacionalismo galego* s.74

viktigste hinderet i hans keltisk- mytologiske byggverk. Det som overvant den romerske påvirkningen og tapet av raserenhet, som følge av romerske invasjon, var den eneste rasen som noensinne, ved siden av kelterne, har tilført noe varige trekk til den galiciske sivilisasjon, nemlig sveberne.

Den svebiske rase er den eneste etniske gruppe sammen med kelterne, som har tilført det galiciske folk noe varige sivilisatorisk bidrag. Den galiciske nasjon består av to element: det keltiske og det svebiske. Begge to tilhører den samme ariske rase, og det svebiske bidraget er høyst velkomment, da den overvant romersk påvirkning over institusjonene og tapet av raserenhet.

Denne annen ariske innvandring, var i dannelsen av den galiciske nasjon, høyst velkomment, den bidrog til nasjonal oppbygging, den revitaliserte det svekkende keltiske befolkningsselement og gjenvant uavhengigheten, som var tapt gjennom romaniseringen, gjennom konsolideringen av det svebiske monarkiet. Til og med etter at monarkiet forsvant, forble innflytelsen og sivilisasjonen fra sveberne et uslettelig, og et definitivt trekk ved det etnisk- kulturelle Galicia.¹³⁹

Risco bruker vaner, lover, språk, den sosiale organisasjon og galiciske familie, også ting fra sin egen tid, for å bevise at den ariske innflytelse fikk en renessanse etter den romerske aggresjon, på grunn av den forsterkning av felles røtter, og tilfang av felles elementer fra den ariske rase. Også når uavhengigheten var over, fortsatte den keltisk- ariske administrasjon og levevis. Med slike røtter, på en slik solid grunn, med slike etno- kulturelle aner, tilsatt en rekke elementer tilhørende den nasjonale "volksgeist", alt dette

---

¹³⁹ *På tross av alt, faktaene som vi har, viser en sta motstand fra det innfødte befolkningsselement i bevarelsen av den opprinnelige administrasjon, av sin religion og i sine tradisjoner. Dette ser en på de personnavnene på adelen og navnene på guder og på gjenbruken av "castros", (ovs.anm.en slags ,for kelterne typisk festning, laget av stein), under den svebiske invasjon(...) Deltakelsen av galicere i det romerske liv var lite bemerkelsesverdig. Vicente Risco, Samlede verker, b.4 Historia de Galicia, side 274*

viser mot en strålende fremtid og ikke bare tilbake til en gullalder.

Sporene etter det svebiske bidrag forble dype, ifølge Risco, frem til i dag, gjennom kulturen, tradisjonene, minnene om selvstyre og i de fysiske- sjelelige, de genetiske- nasjonale trekk. Arisk rase, keltisk myte og svebisk sivilisasjon; dette er den heroiske og grandiose linjen fra grunnleggelsen fram til i dag. I systemet til Risco blir den keltisk- svebiske myte brukt til egen forherligelse, til å trekke opp grenser mellom oss/dem, og en fortolkning av egenart og valg av røtter.

11.4 Antisemittisme

To ting er vanligvis knyttet til den ariske myte; autoritærisme og antisemittisme, og Risco tar opp i sitt verk begge to. Semitter¹⁴⁰ er for Risco det motsatte av det keltiske. Den semittiske rasen er av vår forfatter plassert på den motsatte pol, som et negativt referansepunkt til den keltisk- svebiske myte, og har alle antiverdiene til det typisk galiciske. Risco gjør i hele sitt nasjonalistiske forfatterskap sitt ytterste for å redusere så mye som mulig den semittiske

---

¹⁴⁰ Men jeg sier: Er ikke en slik felles følelse (ovs.anm. antisemittismen) mot jødene basert på en objektiv og sann årsak? Det er det nødt til å være(...)Jødene er den store drivkraft til å bringe uorden, forvirring og øke den sosiale oppløsning(...) Jødene er skyld i alle revolusjoner. De skapte pengeøkonomien og andre omveltninger i verden, så kommunismen er bare en del av denne utviklingen. For disse folkene er det det samme om det er kapitalisme, kommunisme eller sosialisme(...) Kommunismen eller Marxismen er en ren jødisk idé(...) Pengeøkonomien ble begynnelsen til ødeleggelsen av de kristne samfunnene, frembrakt av jødene. Penger er det største sprengstoff i verden. Den kapitalistiske økonomi er selve arvesynden, den er en negativ, satanisk kraft(...) dette gjorde jødene rik, men for oss andre ødela det samfunnene og de ble deretter grunnlagt på penger, på løgn, falskhet og overfladiskhet. De økonomiske verdiene vant over de åndelige. Jødene var ennå ikke fornøyde: gjennom kreditt forsvant pengene, og slik ble pengene tilslutt allmektige og triumferende, og den store jødiske ideen triumferte: den internasjonale kosmopolitisme. Med kreditt ble det etablert internasjonal solidaritet mellom kapitalen og vi fikk diktaturet til de internasjonale trustene (...) I fortvilelsen over å ikke ha et eget fedreland(...) ønsker de å ødelegge fedrelandet til andre(...)Internasjonalisme er en desperat idé, for alle som lider av den(...)Vicente Risco. Samlede verker b.1 Mitteleuropa, s. 469-474

innflytelse i Galicias historie. Han kritiserer forfattere som gir den semittiske innflytelse i Galicia større relevans, enn den i virkeligheten hadde. I følge Risco var mange av de sivilisatoriske bidrag til semittene, spesielt fønikerens metallurgi, eiendom til kelterne fra lang tid tilbake. Bruken av metaller som bronse, var brukt av kelterne lenge før fønikerene kom til Galicia. Selv om semittene har bidratt til den keltiske sivilisasjon, så må det reduseres til deres rette dimensjoner. Å redde den keltiske rasen fra all semittisk innflytelse var alltid et hovedobjektiv for Rico. Hele våpenarsenalet av argumenter fra raseteoriene ble brukt, ideen om den rene rase, bevaringen av den etniske essensen, blir brukt i hans verk mot enhver tilnærming av det semittiske. Dette refererer seg ikke bare til fønikerne, men han undervurderer også den romerske sivilisasjon i Galicia, og mest av alt den arabiske.¹⁴¹ Kreftene brukes til å avvise enhver påstand om kulturell innflytelse fra semitter, og demonstrere, på alle ulike måter fraværet av en dyp gjennomtrenging av raser og sivilisasjoner som ikke var keltiske og ariske. De to rasene, den ariske og semittiske er helt forskjellige og fremmede for hverandre, og disse motsetningene er uovervinnelige. Den ariske rasen er ikke bare forskjellig, men som sagt, også overlegen. Den semittiske rasen er antitesen til den ariske rasen. Den semittiske rasen har alle begrensninger og er en dekadent og underlegen rase. Mens den ariske rasen er uovervinnelig og evig, hadde semittene alle svakhetene. Vi kunne bruke mange eksempler for å vise denne polarisasjon i Riscos verker. For eksempel er villskapet til kelterne, i opposisjon til likegyldigheten til den fønikiske kolonien ved kysten, ved den romerske invasjon. Det samme skjer med det arabiske element mot den modighet, renhet og motstandskraft til den nordiske, ariske rasen. Araberne har karikaturmessige trekk som besitter av alle mulige negative

---

¹⁴¹ (...)Afrika, utenom det svarte Afrika, er for udugelige til å skape en sivilisasjon og kolonisert av europeerne, byr de oss ikke på annet enn døds kampen til Islam(...) Vicente Risco, Samlede verker b. 4 *Teoría do Nacionalismo Galego*, s. 44.

egenskaper. Der den ariske rase er skapt for triumf og for fremtiden, er de andre bestemt for dekadens og forsvinning uten spor.

De semantisk-konseptuelle motsetninger mellom arisk og semittisk kan fremstilles slik:

Keltisk-svebisk - Semittisk

Overlegen - Underlegen

Nordeuropeisk/Atlantisk - Afrikansk

Hvit - Mørk

Sivilisasjon - Tilbakestående

Varighet - Intensitet

Ekthet - Overfladiskhet

Nord - Sør

Kraften og overlegenheten til de kristne statene i nord, med en lysende fremtid, settes opp mot araberenes svakhet til de kraftløse rasene, selv om de hadde en kort og intens storhetstid. Etnosentrisk selvforherligelse og nedvurdering av andre når her sitt ekstreme ytterpunkt. Akkurat denne underlegenheten av de semittiske rasene, understreker mangelen på innflytelse i skapelsen av den galiciske sivilisasjon og rase. Etnosentrisk selvforherligelse og nedvurdering av andre, det unike ved deres eget, samler galiciere til en dialektisk motsetning venn/fiende, som blir til konflikt og opposisjon mellom en rase og en annen. Dette kommer frem for eksempel i forholdet til den spanske stat, der det semittiske element, dominerer politisk gjennom sentralismen, som dominerer en keltisk/svebisk rase som er annerledes og overlegen, og som på grunn av dette må ta skjebnen i egen hånd og gi seg selv lover, organisere selv

sitt politiske liv, snakke sitt eget språk og beholde sine gamle tradisjoner. Den etnisk og kulturelle overlegenheten blir grunnleggende i kritikken mot en enhetlig stat, som er dominert av, ikke bare fremmede, men helt motsatte elementer, enn den galiciske rase.

Risco kritiserer den spanske enhet grunnet rasemessige faktorer. Overlegenheten og det Nord-Europeiske element i den galiciske rasen, gjør at galicerene er nødt til gjenvinne sin frihet.¹⁴²

11.5 Karakter og Identitet - Den galiciske nasjonalkarakter.

I hvilken forstand har den galiciske nasjon et sæpreg?
Har den en spesiell karakter som skiller den fra andre ?

Den såkalte nasjonalkarakteren utgjør, uten tvil, den grunnleggende ideologi som utgjør nasjonens karisma. Fra Montesquieu, er det en allestedsnærværende faktor i egenskapene og kjennetegnene til hver enkel nasjon; i åndelig og psykologisk henseende, tilskrevet folket, og som er integrerer i den *kollektive sjel*.

Nasjonalkarakter bygde på en kombinasjon av arvemessige, geografiske og kulturelle elementer, og ga en viktig begrunnelse for det politiske prinsippet om nasjonal selvbestemmelse. Fra Montesquieu er det en allestedsnærverende faktor i egenskapene og kjennetegnene til hver enkel nasjon, i åndelig og psykologisk henseende, og som integrerer den *kollektive sjel*. Risco tar også opp dette begrepet i sin nasjonsbygging. Noen ganger er nasjonalkarakteren brukt om psykologiske trekk som kjennetegner det galiciske folk, gjennom dets historie: mot,

---

¹⁴² *Vår misjon i Galicia er å få frem den nasjonale viljen. For å få dette til må vi ha en usvikelig tro på rasens skjebne.* Vicente Risco, Samlede verker b.4 *Teoría do Nacionalismo Galego*, s. 41

religiøsitet, eller det blir brukt om de diverse trekk av den galiciske folkløse: myter, legender, tradisjoner og fester. Riscos galiciske nasjonalkarakter eller *volksgeist* blir bare et resultat og et trekk av den keltiske rasen. Hos Herder er det tradisjonene, geografien, miljø og klima som danner utgangspunktet for *volksgeist*. Rasen er overhodet ikke tatt med.

Hos Risco er den galiciske *volksgeist* bare et resultat biologisk/genetisk trekk ved en rase. Kulturen og sivilisasjonen er bestemt av rasen. Hos Herder er *volksgeist* mindre absolutt og deterministisk, mer mangfoldig og hvor språket er folkets sjel. I sin akseptasjon av rasen blir resultatet at kultur følger rase, i en slik grad at hver rase har sin sivilisatoriske nivå *i blodet*, og *volksgeist* blir derved helt avhengig av rasen. Risco refererer bare til nasjonalkarakteren for å understreke de psykologiske og åndelige attributtene til de forskjellige raser. Negative trekk hos de semittiske: dovenhet, underlegenhet, svakhet og overfladiskhet. Religiøsitet, motstand, mot, overlegenhet, en serie med vaner og tradisjoner og folkløristiske skikker forstått som uttrykk for den arisk/keltisk/svebiske rase. Et ahistorisk manifestasjon av de rasemessige trekk til det galiciske folk. Den Herderske *volksgeist* blir hos Risco, under innflytelse av raseteoriene, raseånd, og ikke *volksgeist* i Herdersk forstand. Gobineau triumferer her over Herder.

11.6 Oppsummering.

Alt hos Risco; historien, den politiske viljen, kulturen og sivilisasjonen kommer som et resultat av rasen, av biologien. Den galiciske historien er forstått som bruk av mulighetene som ligger *i blodet*. Rasen er samtidig ahistorisk, uforanderlig og utenfor tid og rom. Den keltiske galiciske rasen er overlegen de andre spanjolene, som har fått blodet *infisert* av romersk, jødisk og arabisk *blod*. Logisk må det følge, at etter århundrer med undertrykkelser

av raser som er underlegne, må de nå ta skjebnen i egne hender og ikke overlate den til underlegne raser. Galicierne har en identitet som er overlegen, og langt fra den slavementaliteten, som er typisk for andre underlegne raser. På grunn av *blodet* går det galiciske folket mot en strålende fremtid. Det sivilisatoriske nivå er *i blodet*. Rasene markerer også skiller og forskjeller mellom nasjoner, mellom oss og dem, mellom venner og fiender, mellom galicierne og deres undertrykkere, underlegne raser som styrer Galicia gjennom en sentralistisk stat. Mot denne fienden må galicierne slutte rekker, og bli sin overlegenhet bevisst. Denne gruppen med felles opphav utgjør en blokk og inkluderer alle sosiale lag. Identitet og brorskap står over konflikter og politisk uenighet. Den patriotiske troskapen dekker over eller forminsker de interne kamper. Folk av felles herkomst bør slå seg sammen i en nasjonal blokk, og sosiale konflikter bør overvinnes på grunn av felles opphav og felles fiende. På grunn av liten raseblanding i Galicia og visse atlantiske strøk, var det her Europas fornyelse skulle komme. I motsetning til dekadensen til de semittiskinfiserte kastiljanere og andaluserene, var Galicia på grunn av sitt raseopphav garantert materiell og åndelig fremskritt. Den ariske opprinnelsen blir en garanti for fremtiden.

Den keltiske myte går også imot den sentralistiske struktur i Spania. Forskjellen i opprinnelse og sivilisasjon, gjør det nødvendig med en forandring innenfor den spanske stat, og nødvendigheten av galicisk selvstyre.

Den sentralistiske staten blir beskyldt for underlegne rasers diktatur, over en overlegen nordisk rase. En kan si at Risco står for en proto-fascisme med sin autoritære, antidemokratiske, antisosialistiske og antisemittiske holdning.

Kilder

VICENTE RISCO

SAMLEDE VERKER BIND 1-7

Bind 1

Litterære verker

O PORGO DE PE	91
CONTOS	
<i>Do caso que lie acontecen ó doutor Alveiros</i>	121
<i>A velliña vella</i>	141
<i>O lobo da xente</i>	145
<i>A trabe de ouro e a trabe de alquitrán</i>	153
<i>O europeos en Ábranles</i>	167
<i>Meixelas de Rosa</i>	189
O BUFÓN DE EL REÍ	207
MITTELEUROPA	245
POESÍA	
<i>Poemas novos</i>	563
<i>Poemas novos</i>	566
<i>Versos novos</i>	508
<i>Tríadas drúidicas</i>	573
<i>U...Jujuu</i>	575
<i>Lírica nova</i>	577
<i>APanxoliña</i>	580

Innhold av bind 2

LA PUERTA DE PAJA	
GAMALANDALFA.....	207
LA VERÍDICA HISTORIA DEL NIÑO DE DOS CABEZAS	
DE PROMONTA.....	323
DOCE AÑOS DESPUÉS	481
LA TIARA DE SAITHAPHERNES	577
RELATOS	
<i>El rapaz y la serpiente</i>	741
<i>El enviado</i>	743
<i>La noche y la muerte</i>	753
<i>Nació un sábado sin sol</i>	787
POESÍA	
<i>Sílfide</i>	829
<i>Sueño lejano</i>	830
<i>Islam</i>	831
<i>El anticuario</i>	833
<i>Bambalinas</i>	834

Innhold av bind 3 – Etnografiske skrifter

Explicación previa	9
MTTOLOXÍA, RELIXIÓN, SUPERSTICIÓN	
1. Mitoloxía	27
2. Relixión	125
3. Superstición	291
AS IDADES DA VIDA. FESTAS DO ANO	
1. As idades da vida	355
2. Festas do ano	535
LITERATURA. ARTES PLÁSTICAS	
1. Literatura	663
Artes plásticas	
711	

Innhold av bind 4 – nasjonalistiske skrifter

TEORÍA DO NACIONALISMO	
GALEGO.....	7
NACIONALISMO	
GALEGO.....	59
EL PROBLEMA POLÍTICO DE GALICIA.....	
	89
HISTORIA DE GALICIA.....	241
MANUEL MURGUÍA.....	441

Bind 5 – artikler

PRESENTACIÓN.....	
LERIA	
Limiar	17
O sentimento da terra na raza galega.....	19
Do futurismo e mais do karma	34
Nos, os inadaptados.....	39
Dedalus en Compostela.....	58
A contada.....	72
Varia	
Xogadores de cartas.....	97
Estudios sobre o romanticismo	101
Memorias de pouco tempo	106
Do culto da vaca astral en Galicia.....	111
Dándolle voltas a un centenario.....	113
As viaxes de a pe	115

Notas do que un le	118
Véspera do san Bartolomeu	120
Unha muller na paisaxe	122
Valle-Inclán e as supersticións de Galicia	124
Anacos inéditos.....	127
O ceo de Correa Calderón	130
¿El habrá un buratiño?.....	131
Un home	132

<i>Da medida das cousas.....</i>	<i>133</i>
<i>Dos números.....</i>	<i>134</i>
<i>O filósofo do progreso.....</i>	<i>135</i>
<i>Nietzsche.....</i>	<i>136</i>
<i>Despois do solpor.....</i>	<i>137</i>
<i>A hora dos clásicos.....</i>	<i>138</i>
<i>O paseante solitario.....</i>	<i>139</i>
<i>Anoite.....</i>	<i>140</i>
<i>O sapo.....</i>	<i>141</i>
<i>A picariña.....</i>	<i>142</i>
<i>Do silencio.....</i>	<i>143</i>
<i>O demo do microscopio.....</i>	<i>144</i>
<i>O profeta.....</i>	<i>145</i>
<i>O alen.....</i>	<i>147</i>

LIBRO DE LAS HORAS

Prólogo del autor	151
Dios y las estrellas.....	153
Ciencia y arte del toreo.....	155
El circo se va.....	158
En la siesta de otoño.....	160
Papeleta para un bestiario.....	162
Libros de viento.....	164
El primer moscón	166
La noche	168
El silencio	170
El gato.....	172
Pájaros de las islas.....	174
Las huellas del espíritu.....	176
Descanso en el camino y viajes a pie.....	178
Los derechos del caminante.....	182
El árbol	185
Pensamientos perdidos	187
Las alquitaras del espíritu	188
Nostalgia de las tardes de otoño.....	190
Las uvas de cuelga.....	192

El charlatán.....	193
La vida en la feria.....	195
De las generaciones y de Antígona.....	197
Carros de uvas, carros de leña.....	198
Al pasar	200
Aves, hombres, insectos	202
La visita de los insectos.....	204
Amarillo y violeta	206
Brahmana de los cien senderos	207
Contra las cadenas.....	209
Horas del mar	211
¿Qué es el mar?	214
La industria	216
Himalaya y titanismo	218
Mares del sur	221
Colombo.....	222
Mito y estética del lobo en Galicia.....	224
Los pasos de la gallina.....	227
Hamlet en la pantalla	229
Florecen los frutales	231
La vida del campo	234
Lo rústico	236
El magosto	239
El canto de los carros	241
Sobre la independencia del escritor.....	244
La lamprea	246
Por Oirá baja un regueiro	248

Horas bonitas	250
Los nabos	252
Las terrazas	254
Moni/ates	256
Cosas tristes	258
La excelencia de las chancas	260
Mundo a medida.....	262
De las vacas abstractas.....	264
Pido perdón a la vaca	266

<i>Que la naturaleza tiene memoria</i>	268
<i>Poniente en los cristales</i>	270
<i>Mañana</i>	271
<i>Antibióticos y Mitrídates</i>	272
<i>Historia de la filosofía</i>	275
<i>Tarde de viaje</i>	277
<i>Después de todo, ya ven ustedes</i>	279
<i>Para un elogio del mendigo</i>	281
<i>Decir por decir</i>	283
<i>El mapa de Europa</i>	284
<i>Después de una función de circo</i>	285
<i>Lo auténtico y lo falso</i>	287
<i>Ahora bien</i>	289
<i>Idealismo y realismo</i>	290
<i>Vivido y pintado</i>	292
<i>El collar de las horas</i>	293
<i>¿Porqué no?</i>	295
<i>El gatito</i>	297
<i>El bombo</i>	298
<i>La rueda de la fortuna</i>	300
<i>Sobre la verdad</i>	301
<i>Del lunes</i>	303
<i>Lo ligero se vuelve pesado</i>	305
<i>M dogmático, ni escéptico</i>	307
<i>Espíritu estricto</i>	309
<i>"O rabo do porco no pote"</i>	310
<i>Unas cuantas cosas raras</i>	312
<i>Julio, sol en Leo</i>	314
<i>Los penúltimos</i>	316
<i>Cuando seamos viejos</i>	318
 EL MIÑO	
<i>España y los españoles</i>	321
<i>España y el futurismo</i>	323
<i>El Japón y la India</i>	325
<i>La mentira de Nietzsche</i>	328

La curiosidad	
<i>Lo inutilidad de la metafísica</i>	332
A los dispuestos.....	334
Del amor y de sus cosas	336
El terrorismo como negocio	338
Las causas de un suicidio.....	340
¡Dio'la mande!	342
Fruslerías sangrientas	344
[En ese abominable país]	346
D'Annunzio, aviado	348
Versos de Rubén Darío	350
La condesa Tarnowska.....	352
Valle-Incián en el teatro	353
El mabarajah snob	354
Esto matará a aquello	356
El enemigo	358
Roosevelt en Roma	360
La vaquita de san Antonio	362
Monomanía ciclista	364
El alma de Castilla.....	366
La visión de la tragedia	369
El cocodrilo	371
Feminismo en acción	373
Líos anarquistas.....	375
El cometa y sus peligros	377
Extravagancias	379
La estatua de Julio Verne	380
Futura metamorfosis.....	382
El triunfo de la mosca	384
Delenda Venetia.....	336
Indiferencia.....	388
El apóstol	390
Un rato de crítica.....	392
Palabras de profecía	394
Las grandes potencias.....	395
El huésped del Ganges	393

<i>El ejemplo de Bélgica .....</i>	400	<i>Cu</i>
<i>Las Cortes de Cádiz.....</i>	402	<i>mpr</i>
<i>Cosas nuevas.....</i>	404	<i>ind</i>
<i>La otra cosa.....</i>	406	<i>o</i>
<i>/Abajo los parlamentarios! .....</i>	408	<i>co</i>
<i>Habla "Polichinela" .....</i>	409	<i>nos</i>
<i>El politiquismo .....</i>	411	<i>o</i>
<i>Monomanía religiosa.....</i>	413	<i>deb</i>
<i>La Marina y los filisteos.....</i>	415	<i>er.....</i>
<i>El gran escándalo .....</i>	417	
<i>El danzante simbólico .....</i>	419	
<i>Elunanimismo .....</i>	421	
<i>Del europeísmo .....</i>	423	
 LA CENTURIA		
<i>Preludio a toda estética futura .....</i>	427	
 A NOSA TERRA		
<i>Euxenio Montes.....</i>	453	
<i>A nosa intransixencia .....</i>	455	
<i>AAtlántida.....</i>	457	
<i>Rabindranath Tagore e o nacionalismo indú .....</i>	460	
<i>Mística disertación .....</i>	467	
<i>Letras nosas e alíeos .....</i>	470	
<i>Eslavos e celtas.....</i>	474	
<i>O que é unha nación.....</i>	476	
<i>O hispanismo de Antonio Sardinha.....</i>	478	
<i>A ideoloxía do nacionalismo exposto en esquema....</i>	481	
<i>O programa do nacionalismo .....</i>	487	
<i>O deber do galeguismo.....</i>	491	
<i>Lenas.....</i>	493	
<i>Ideas que defende efins que se propon o Partido</i>		
<i>Galeguista.....</i>	495	

<i>LA ZARPA</i>	
A terra.....	521
Do lacón e mais das castañas	523
A provincia.....	525
Irlanda, Galicia, o gobernador de Pontevedra e Cambó	527
O triunfo de Irlanda	529
¿Porque Galicia non ten un Cambó?.....	531
O artista, o borne.....	533
O castiñeiro.....	536
Agrarismo e ruralismo.....	537
A decadencia da vila.....	539
A cobiza de ter unha gran vila.....	541
A ciencia e os mitos.....	543
A deusa nai.....	545
Superoccidentismo.....	547
No alto de Pénamá.....	549
Do “mais alá” e mais do “foulard”	551
Leria metafísica	553
O nacionalismo e a política.....	556
Occidentalismo e orientalismo.....	560
 <i>CÉLTICA</i>	
Catro poetas.....	565
A evolución do galego e os seus criterios.....	570
Os novos.....	574
A saudade.....	578
A revista Nos.....	581
A propósito da historia galega.....	585
Unha volta por Portugal.....	589
"Yo amo a Galicia como el que más"	592
Conversa ouvida no tren.....	594
 <i>LA REGIÓN / HOJA DEL LUNES</i>	
Del séquito de las musas extraviadas.....	601
Vuelvo a James Ensor.....	612
Remedios para la gripe.....	614
El arte del café	616
Las gallinas.....	618
El ruiseñor	621
En vano, en vano	622
Novenas antiguas	624
Mundo cristiano y mundo moderno.....	626
San Pedro caminando sobre las aguas	628
La "desacralización" y los cristianos.....	630
Si el mundo se vuelve absurdo	632
Mayo y los gozos	635
De san Antonio de Padua	637
Sobre la idea de la cristiandad	639
Va a empezar el tiempo de Adviento.....	642
Después de Santa Lucía.....	644
Cada uno es el que se salva.....	646
Bajo la amenaza del Evangelio eterno.....	647
El romanticismo es pecado	649
Enseñanzas	650
Metafísica déla leche y de la miel.....	651
La procesión de las uvas.....	653
Pañuelo a la cabeza.....	655
La música	657

Muy bien	658
Escribir en papel verde.....	659
En el tercer día.....	661
Lobos, bocas negras	663
Cuentos.....	665
Gaudí, aunque no de pleno	667
La matanza	670
Los árboles	672
Las cartas	674
El arte y la política.....	676
Las <i>Prosas galegas</i> de Florentino Cuevillas	678
Selearte.....	680
Injertos humanos	682
Perspectivas de la cibernética.....	683
Feria de Ourense	685
Hace muchos años	687
El niño-lobo	689
Asesinos de gatos.....	691
Jean Artbur Rimbaud.....	693
Empezaremos divagando	695
La película.....	697
Después del 40 de mayo	699
El sentido de la danza macabra	700
Matisse.....	702
Desi las máquinas son o no temibles	704
Aviones.....	705
Terapéutica de la Navidad.....	706
VARIA	
Descabezas	711
Las enseñanzas del profesor Yepes.....	713
Triunfo y error de Marinetti.....	725
Doutrina da Moi Nobre Orde Galega do Santo Graal, en seis capítulos	733
Uncasodelicatitropía. O borne lobo.....	768

Bind 6 -

Innhold

LAS TINIEBLAS DE OCCIDENTE	7
LA HISTORIA DE ORIENTE CONTADA CON SENCILLEZ.	105
MITOLOGÍA CRISTIANA	367
ORDEN Y CAOS...	497

Bind 7 Historiske verker.

Innhold

ELEMENTOS DE METODOLOGÍA DE LA HISTORIA.....	7
SATANÁS. HISTORIA DEL DIABLO	355
APÉNDICE BIBLIOGRÁFICO....	653

Vicente Risco: *Ultimas paginas sobre Galicia Articulos olvidados en vida gallega, 1919-1962*. alvarellos Editora Vigo 2005.

Litteraturliste

- X.R. Barreiro Fernandez, F. Diaz-Fierros, G. Fabra Barreiro, y otros *Los Gallegos* Ediciones ISTMO Madrid 1976.
- Justo G. Beramendi *El nacionalismo gallego* Arco/Libros, S.L Madrid 1997.
- Justo G. Beramendi- Xose M. Nunez Seixas *O nacionalismo galego* Promocions Culturais Galegas S.A. Vigo 1995.
- Justo G. Beramendi *Vicente Risco No nacionalismo galego Escision- Unidade-Esicion* Cerne /Minor Santiago 1981.
- Francisco Bobillo *Nacionalismo gallego La ideologia de Vicente Risco* Akal Edidor Madrid 1981.
- Ricardo Carballo Calero *Historia da Literatura galega contemporanea, 1808-1936* Ed. Galaxia Vigo 1936.
- R.Carr *Modern Spain 1875-1980* Oxford 1980.
- Carlos Caseres *Vicente Risco conciencia de galicia* ed. Galaxia Vigo 1981.
- Aase Norunn Digernes *Tru og Patriotisme. Ideologi, symbol og ritual i den baskiske nasjonalistrørsla, 1890-1914.* Hitorie hovudfag, vår 2000.
- Anthony Giddens og Christopher Pierson *Samtaler med Anthony Giddens At forstå moderniteten* Hans Reitzels Forlag København 2002
- E.J. Hobsbawm and T. Ranger (eds.) *The Invention of Tradition* Cambridge 1983.
- E.J. Hobsbawm *Nations and Nationalism since 1780. Programme, Myth, Reality.* Cambridge 1990.
- Filosofi leksikon* Zafari forlag Oslo 1996.
- R. Lugris Freire *Vicente Risco no cultura galego* Vigo 1963.
- Ernst Nolte *Three Faces of Fascism Action Francaise Italian Fascism National socialism* Weidenfeld and Nicolson London 1965.
- Leon Poliakov (I samarbeid med Christian Delacampagne og Patrick Girard) *Rasisme*, Oslo 1978.
- Reappraisals of Fascism* Edited with an introduction by Henry A. Turner. JR. New viewpoints New York 1975.
- Torgeir Skorgen *Rasenes Oppfinnelse Rasetenkningens historie* Spartacus Oslo 2002.
- A.D. Smith *National Identity.* London 1991.
- Spansk Historie Et riss* Redigert av Åsmund Egge og Finn Fuglestad Universitetsforlaget Oslo 1990.

Antonio Ubieto, Juan Regla, Jose Maria Jover, Carlos Seco *Introduccion a la Historia de Espana* Editorial Teide- Barcelona 1986.

Julio Valdeon, Isidoro Gonzalez, Mariano Manero, Domingo J. Sanchez Zurro *Geografia e Historia de Espana y de los paises Hispanos* Anaya Madrid 1977.

Øyvind Østerud *Hva er nasjonalisme?* Universitetsforlaget, Oslo 1994.

Saks og personregister.

Javier de Burgos y del Olmo (1776- 1849) Politiker, journalist, dramatiker og oversetter. Som minister under regjeringen til Cea Bermudez etablerte han inndelingen av det spanske territoriet, inn i provinser.

Francisco Cea Bermudez (1779- 1850) Politiker og diplomat.

Manuel Curros Enriquez (1851- 1908) Poet og journalist. Skrev poesi bare på galicisk. Mister arbeidet og blir rettsforfulgt, på grunn av et dikt. Emigrerer til Cuba, hvor han dør.

Falange Espanola er en politisk bevegelse, som ble dannet i 1933 av Jose Antonio Primo de Rivera, advokat, sønn av generalen og diktatoren Miguel Primo de Rivera. Denne bevegelsen ble senere slått sammen med en annen fascistorganisasjon *Juntas Ofensivas Nacional- Sindicalista*, grunnlagt av Onesimo Redondo og Ramiro Ledesma Ramos.

Jean Babtiste de Lammenains. Fransk liberal geistlig. Lammenains så ingen motsetning mellom katolisisme og liberalisme, og separasjon mellom kirke og stat. Selv om *Mirari Vos* (1832) fordømte Lammenains, var det *Singulari Nos* (1834) som effektivt fjernet slike *kjetterske* tanker fra katolisismen.

Ramon Maria Narvaez y Campos (1800- 1868) Konservativ politiker og militær.

Eduardo Maria Gonzalez- Pondal e Abente (1835- 1917) Poet. Skrev både på galicisk og spansk. Hans poetiske budskap er meget nasjonalistisk, slik som kelterne, tappert gjorde motstand mot romerne, slik bør de nålevende galicierne gjøre motstand, mot kastiljanernes imperialism.

Enrique Prat de la Riva (1870- 1917) Grunnleggeren av *LiigaRegionalista*, et borgerlig, konservativt regionalistisk parti dannet i 1901.

Den tragiske uke (La semana tragica). Den tragiske uke var en protest mot utskrivningen av soldater til krigen i Marokko. I Barcelona organiserte arbeiderne en generalstreik, i protest mot krigen, Som brer seg til hele Catalonia. Hele uken fra, 26 juli til 2 august, finner gatekamper og brenning av kirker sted. Da katastrofen ved *Barranco del Lobo*, der mesteparten av de 1200 soldatene som hadde forlatt Barcelona kort tid i forveien, blir drept i kampen mot berberne, utvikler det seg til gatekamper og det blir innført unntakstilstand. Resultatet av opptøyene er 78 døde, 500 sårede og 112 nedbrendte bygninger (80 tilhørte kirken). Etter opptøyene blir 2000 rettsforfulgt, 175 blir landsforvist, 59 får livsvarig fengsel og 5 blir skudd. Syndikatene blir forbudt og sekulære skoler nedlagt.

Kart over Galicia.